

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

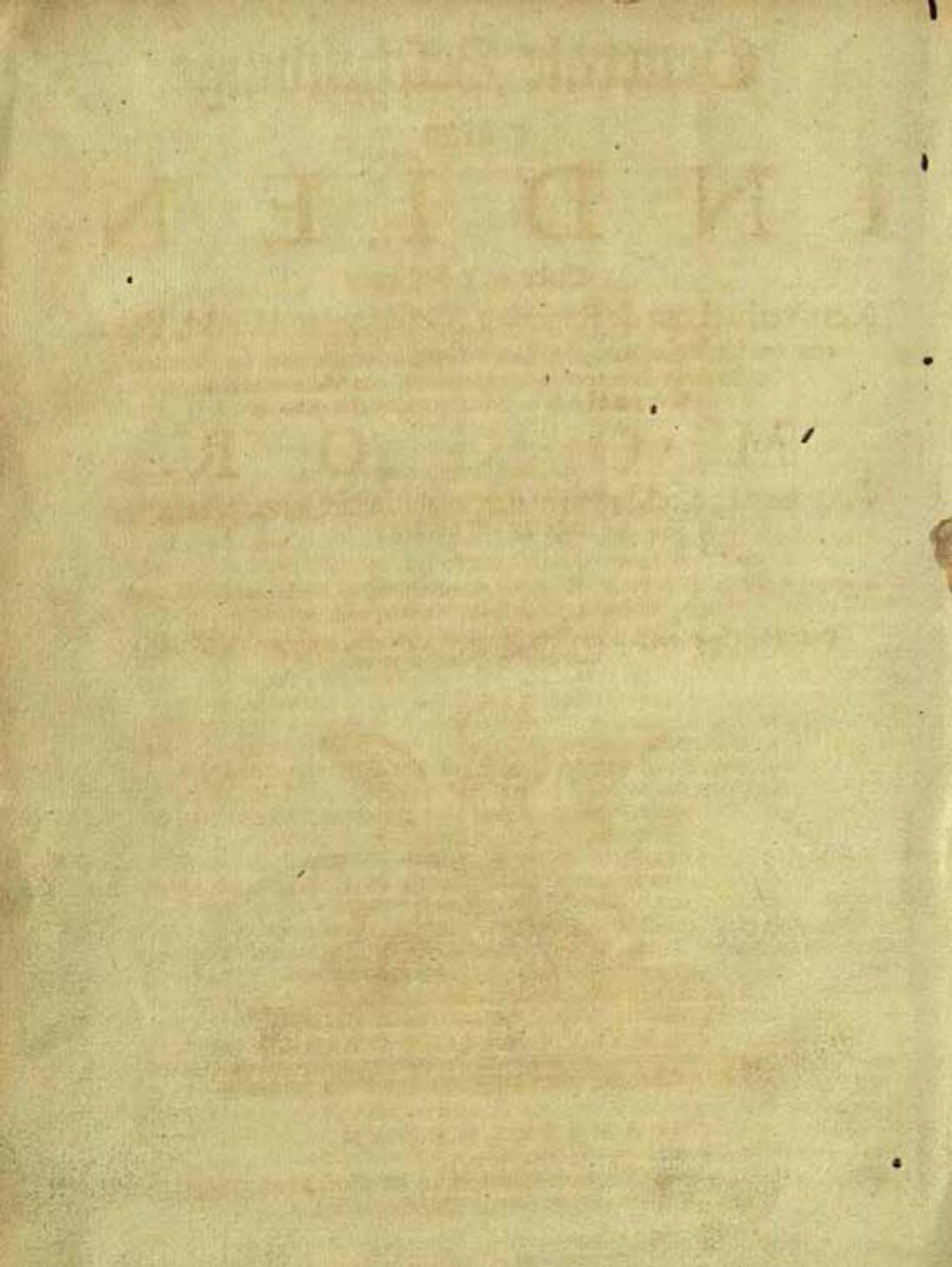
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 13138
CALL No. 915.4 / Twi

D.G.A. 79.

25
15
14

Generale Beschrijvinge Van I N D I E N.

NOT TO BE ISSUED

Ende in't besonder

Kort verhael van de Regering, Ceremonien, Handel, Vruchten en Geleghentheydt van 't Koninkrijck van Gufuratten, staende onder de beheertinghe van den Groot-Machtighen Koninck CAJAHAN : landers genaemt den grooten

M O O G O R.

Vyt Verscheyden Autheuren ende epghen onder-bindinge vergaderd
ende by een ghestelt:

13138

Door

JOHAN van TWIST, Gewesen Overhooft van de Nederlantsche Comtoorten, Amadabat, Cambaya, Brodera, ende Brotchia.

Hier achter is by-gevoeght de aentwysinge van meest alle stukken/ Wooghten ende geschenken/ ons door gantich Indien te zygen.

D128

AMSTELREDAM,

Voo: Joost Hartgerts, Boekh-verkooper in de Gashungs-Steegh/beziiden het Stadi-Huys / in de Boekh-winkel. 1648.

1648

NATIONAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No..... 13138.....

Date..... 22.3.1962.....

Call No..... 915.4.....

Twi

.....

LIBRARY BOOKS

MANUFACTURED BY

Generale Beschrijvinge Van I N D I E N.

Vyt de Oude Schrijvers, ende de huydendaeghsche benaminge.

Het eerste Capittel.

Ndien binnen ende hupten de Kiebiere Ganges is oock
op den ouden bekent geweest/ insonderheupt in den ty-
den van Alexander de groote / ghelyc ons de Historien
verseckeren / die van tresselijcke mannen / aengaende
dese materie geschreven zyn ; Plinius die het meeste ge-
sien heeft dat nu vergaen is / schryft in 't 6. Boeck in
het 17. Capittel / dat het volck van Indien begint van
den Brugh van Emod, ende dat sy niet alleen legghen op
de Zee die naer 't naeste siet / maer oock naer de Zupdt/
welche Zee sy de Indische noemt ; de welcke alle bep-
den noch hedendaeghs soo van ons ghaenamt werden :

Den meisten haop rekenen dat de leughte van Indien in 40 daghen ende nachten
met een bezepli baertupgh kan afghehaen werden ; maer onse voorneminghe is
niet de beschryvinghe van de Ouden hyder hant te nemen / dewyle de Oude na-
men van Lantschappen / Steden ende volkeren / behalven eenighe wepni-
ghe schier t' eenemael zijn vergaen / ende tegenwoordigh in een heel ande-
ren staet : Maer alleen in 't kort te beschryben het gebiet van den grooten Mogor
ende de gelegenthept van 't Koninkrighet van Gulerattie ghelyc het hedendaeghs is/
naer het schryben / 't welch die van Europa , als Portugelen , Hollanders ende En-
gelschen hebben naer-gelaten/ ende dooz epgen bebindunge selter aengetekent.

India dat noemen de Persianen ende Arabiers tegenwoordigh Indostan ; het neemt
sijn beginsel naer het westen / van de Kiebier Indus , aen wiens Oever het Ko-
minchrijke van Sindo lept / diens inwoonders Abint genaemt werden ; oste van
de palen van het Koninkrighet van Maccon , 't welche van anderen Getsche Mac-
queron geheten wort / wiens Inwoonders zijn Baloches oste Baluches , over wiens
in 'tjaer 1613 regeerden Meleck Myrla , die welcke hoe-wel sy te booren de Per-
sianen erkentenissee dede / hadde nu het joch van den hals ghesmeten . Dit is het
Lantschap dat de Ouden Carmania noemden / haer haven hiet Guader , leggende
op 25 graden benoorden de Linie ; Sindo wordt nu teghenwoordigh ghaenamt
het Koninkrighet van Diul , so wel van de Persianen als Arabiers ; de Kiebieren van
de Ouden Indus , wort van de Persianen ende Magollen gheheten Pang-ab , dat
is byswaters / om dat hem tessens met 5 Kiebieren in de Zee lost / van de welc-
ke een (ghelyc Texira , wilt) Bagalis / die haren oorspronck neemten ontrent
Kabul ; de tweede is Chanab , de welcke van Quermier (dat andere Callamier
noemten) afloopt / sijnde een Lantschap 15 daghen reepsens van Lahor naer het
Noorden ; de derde is Ravy anders genaemt Rave , die nessens Lasor loopt / en
de wort vertelt ver boven de Stadt haren oorspronck te hebben ; de andere

Beschrij-
vinge
van Indien
van de Oude

Heden
daeghs
sche be-
naminge.

twee Via ende Osvid ofte Sind , kommen upt de Lantschappen vry wat verder gele-
gen/ welcke laerste den anderen/ als in haer bloeft / den naem beneemt ; alle dese
Kievieren voegen haer te samen by Bakar, ontrent soo verre van Lahor, als vande
Indische zee. Ix hebbe dat van onse Hollanders is waer-genomen/ dat Raveé, Beg-
at ende Sind sprupten upt het gebergte van Cassime, ende warden ontrent Multan
samen gevoeght : Multan is een Stadt / die ontrent 40. Cos van Lahor leeft /
welcke twee Cos soo veel als een Hollantsche mijl is : het is wonder dat de
Lant-schrijvers altemael / die voor eenige jaren kaerten hebben laten uft-gaen/
in het stellen vande Kievier Indus soo ghemist hebben / gelijck het nu ghenoegh
bliekt dewijle die meest gestelt wort op 24. graden benoorden Äquinoctiael, aen
welcke mont de Stadt Diul (niet Divee, op dat niemand en mist) gelegen is / on-
trent 9. duptsche mylen om hoogh van de Zee; maer wat aengaet de mont ende
legenthedt van de Kieviere / daer van sullen vry achter / inde Beschrijvinghe
van Gujuraten meer seggen.

Voorzets het rijk van den grooten Mogor strecht hem seer wijt / alsoo dat het
(gelijck sommige seggen) in geen 2 Jaren met een Cerravaen ofte Caffel kan dooz-
reyst werden. Mr. Eduart Terriens schryft/ dat dit Lantschap op deser maniere be-
paelt is ; naer het Oosten is het Koninkryck Mavy, naer het Westen heeft het
eens-deels Perhien, eens-deels de Zuyd-Zee naer het Noorden heeft het den bergh
Caucasus, ende Tartarien ; naer het Zuyden Decan, ende den vocht van Bengalen;
hy vertelt dat het ghedeelt wert in 17. groote probintien / de welcken in voor-
tijden altemael Koninkrycken zijn geweest; wiens namen / steden/ ende Kievie-
ren dese navolgende zijn / ons begin genomen hebbende van het Westen.

¹ Candahar, wiens Hoofst-stadt noch de selve naem voert / leeft tegens 't westen
ende deelt haer paelen met het Persiaenche Rijck ; wiens deel het eerlijcs ende
noch tegenwoordigh is ; naer dat het Xa-bas den grooten Mogor wederomme
ontnomen heeft.

² Cabul, so genaemt van sijn Principaelste Hoofst-stad / is de beste probintie van
dit Rijck / naer het Noorden voeght het sijn paelen aan Tartarien ; hier komt de
Kievier Nibab van daen/de welche naer het zuyden toe loopt / tot dat sij haer ver-
voeght by de Kievier Indus ; ich twijfle of dit de eygenste is / die flus Begat ghe-
noemt hebben / welche naer het seggen van Texeira ontrent Kabil van daen
komt/ende dat is een bande bijne die inde Kievieren Indus loopt/ende booszecker
of Loa ofte Suastus, naer het seggen van Ptolomeus.

³ Multan heeft de naem van haer Hoofst-stadt / leeft naer het Westen van Persien
ofte Candafar ; teghens 't Zuyden aen Buekar, ende strecht hem langhens de Ke-
vier Indus.

⁴ Kara-Chan ofte Hangi-Chan, strecht sich nae 't Oosten / ende de Kievier Indus
naer 't Westen aen een Probintie van Persien , heeft gheen steden van namen; het
wort mede ghenoemt het Koninkryck Balochy ; van wiens inwoonders / ende
Patien wop op een ander plaatse sullen spreken Bucker-Suckor, wiens Hoofst-
stadt genaemt wort Bucker-Suckor , leggende aen de Kievier Indus, van welche dit
Lantschap gedeelt wert / ende wonder vruchtbaer maect ; het leeft van
Tatta Hoort-Hoort-Oost/ naer 't Westen paelet aen de Bolaches , een wzeet ende
strijdbaer volck.

⁵ Tatta van sijn Principaelste stadt soo gheheten / wort dooz-loopen van de
Kievier Indus, begrijpende in sich wel Eplandekens / die vermaech-
tichen ende seer vruchtbaer zijn / tot dat sij wederom uft komt by Sindo-
eeli

een stadt seer vermaert dooz de verschedenheydt van brabe werck-luyden.

Soret, wiens Hoofst-stadt is ghenaemt Janagaer, is wel een kleyne Provintie / ⁷ Soret, maer rijk van volck; naer het Oosten paelt het aan Guleratte, ende naer't Westen aan de Zee.

Iselmere, alsoo is de stadt gheheeten/paelt aan de Soret, Buckor ende Tatta, van de ⁸ Iset. welcken het lept naer het Oosten.

Attack, is soo ghenaemt van weghen haeren Hoofst-stadt / lept aan de Nibbler, Attack, Nibab, de welche van't Westen af-loopende/komt inde Nibbler Indus, die dit Lantschap schept van Haca-Chan.

Pang-ab wiens voornaemste Stadt Lahor, is een treffelijche ende vruchtbare ¹⁰ Pang-^{ab.} Provintie / dan het wort van de vijf Nibbieren daer op booren af ghesepht heb-ven/ bevochticht; van welcken het Landt oock sijnen naem voert; Proloemeus beschrijft ons oock den loop van de Nibbiere Coa, ofte Suastus, want dese twee Nibbieren loopen een weynigh dit Lantschap in malianderen/ Indus, Bidaspes, Ruadus enos Taradius.

Chisneer, Quexmeer ofte (dat met onse taal best over een steent/Caslemeer, wiens ¹¹ Chis- meer.) Hoofst-had genaemt wert Syranakar, is een Provintie waer dooz dat loopt de Nibbler Basar ofte Pad, ende strekt hem met wonderlijcke krollen om de Eplanden tot sp inde Nibbler Indus komt / ofte soo anderen waer-ghenomen hebben inde Ganges, 't welch ich minst waerschijnlycke achte; het is een berghachtigh Landt / paelande aan Kabul, ende is seer houdt/ hoe-wel ten aensien van't Koninkrijc Tiber, dat naer't Oosten daer aan-paelt/ het gemaeticht mach gesepht werden; acht Cos van de voornaemste stadt lept een Poel, bys Cos grost/in wiens midden een Eplandt is / daereen Koninkr paleys ofte Lust-hof op staet / bequaem om Gansen (die daer in groote overvloedt zijn) te bangen; ontrent de Nibbler / die midden dooz dese poel loopt/ naer het Westen/ worden boomten ghesien/ van upnemende groote/ wiens los schier is / ghelyck van de Castanie Boommen/ maer de materie is de selfde niet: want als de Boommen aan planchen gesaeght zijn/ soo zijn met baerren gemarmelt/ ende is treffelijch om Kasteelen/ Hupsen ende Kerchen af te bouwen.

Bankish, wiens Hoofdt-stadt ghenoemt wort Beihar ofte Beishur, lept van ¹² Banki- sch. Caslemeer naer het Oosten.

Jengapar ofte Jemipar, soo genaemt van weghen sijnen Hoofst-stadt / lept lan- ¹³ Jen- gapar. gens de Nibbler Kaliul, tusschen Lahor ende Agra.

Jenba ofte Janba, wiens voornaemste Hoofst-stadt de ergenste naem heeft / lepdt ¹⁴ Jenba van Pang-ab naer het Oosten/ ende is seer Berghachtigh.

Delly, voerende de ergghenste naem met sijnen Hoofst-stadt / lept tusschen Jenba ¹⁵ Delly, ende Agra: hier neemt de Nibbler Jemeni of ghelyck anderen willen Semena haer voorspronck / de welche dooz Agra af-loopende haer in den Ganges begeest: Delly is een seer Oude stadt / eertijds gheweest het hof van de Koningen van Indien, wiens gedenck-teeken van daer noch veel ghesien worden.

Bando heeft de ergenste naem van sijn Hoofst-stadt / lept van Agra naer het ¹⁶ Banda.

Malway ofte Malva, is een seer vruchtbare Provintie / wiens Hoofst-stadt Rati- ¹⁷ Mal- pore genaemt wert/ andere noemen haer principaelste stadt Ugen; de welche Thomas Rous Engelsche Ridder/de Hoofst-stadt van Malva hiet; een Cos van de Sadt loopt de Nibbiere Cepra, waer nebeng dat lepdt Calleada, eertijds het Hoff ghe-weest zijnde koninghen van Mandoa; dese Nibbler wordt ghesepht in den Inham van Cambayen te loopen.

Generale Beschrijvinge

¹ Chito, wiens Hooft-stadt ook so hiet/ is een groot ende seer ouer Koninklyck : maer haer Hooft-stadt/diens vesten ontrent 20. engelsche Mylen om-grijpen/ is t' eenemael verballen/ soo datter nu alleen de pupnen van treffelijcke kercken ende huyzen oberich zijn: dese Stadt heeft den Koninkx Achabar de nakomelingen van Rana ontnomen ende verdestrueert/ haer prins bluchtende naer het scherpste gebergte/heeft synen sit plaets in Odipore genomen; ende is eerst in 't Jaer 1614. gedwongen geweest / het rijk van den grooten Mogol onderdanig te wesen; dit rijk is gelegen aan het lantschap Chandus, naer het Westen/van Gusratten naer het Noorden.

¹⁹ Gufuratte. Gufuratte, dat de Portugiesen van wegen haere Coop-stadt daer sp dichmaels op handelen kommen/Cambaya heeten; is een schoon ende ryck machtig Koninklyck / haer Hooft-stadt leeft in 't midden van 't lant ende wert genaemt Hamed-Ewar; dat is de Stadt van den Koninkx Hamed, diese gebout heeft, huydendaegs wortse geheeten Amadavar, ofte Amadabat, dit seer treffelijck Koninklyck / heeft seer schoone Nevieren ende den gantschen Inham van Cambaya , in welcken de oude Lantschijvers te vergeefs gemeent hebben/ dat de Indus haren oozphonck nam.

²⁰ Candisch. Candisch, wiens Hooft-stadt is genaemt Brampour ofte Bursampour, pleech eerlijcs het Hof te wesen vande Koningen van Decan, al eer het haer banden Mogor was ontnomen/het is een groot ende Dolk-ryck Lantschap; 't welcke gescheden wort door de Neviere Tabet ofte Tapte,loopende naer den Inham van Cambayen, aen dit Koninklyck paelt Partapha, een matelijcken Prins/ ende onderdaen van den grooten Mogor; dit gebiet strecht hem meest naer 't zuyden.

²¹ Berar. Berar, wiens Hooft-stadt Shapore ofte Shaspour geheeten wort/is doch een Provincie hem naer 't Zuyden strechende / paelt aen 't Gusratsche ende het ghebergte van Rana,

²² Narvar. Narvar, wiens Hooft-stadt is Gehud , het wort van een treffelijcke Nevier bevochtigt/ die inde Ganges loopt.

²³ Gualiar. Gualiar ofte Gualiar, wiens Hooft-stadt met de eygenste naem beteekent wort/ heeft een seer sterck Kasteel waer op de gebangenen ende edelen van den Koninkx bewaert werden / nevens de meesten hooy van des Koninkx schatten / ende een groot hooy Gout ende silber/ so gemaecht als ongemaecht.

²⁴ Agra. Agra, is een Lantschap so genaemt van haer principaelste Hooft-stadt/die niet seer ouer is ; sp schijnt van anderen Purrop ofte Purber genaemt te wesen / is seer groot ende leeft in 't midden van dit lantschap tusschen Agra ende Lahor, 't welcke de voornaemste Steden zijn van het Mogolsche ghebiet/ dat men rekent te zijn 400. Engelsche Mylen.

²⁵ Sanbel. Sanbel ofte Sanbel , is oock de naem vande Hooft-stadt / het Lantschap wort gedeelt by de Narvar vande Nevier Jemeni, de welcke by de Stadt Haleballe inde Nevier Ganges haer verbergt/ alwaer dese t' samen-loopende/dese Provincie haer na 't Westen strecht/ dit Lantschap schijnt van anderen Do-ab, (dat is tusschen Nevierich) genaemt te worden.

²⁶ Bakor. Bakor, wiens Hooft-stadt ghenaemt is Bikameer, leeft aan de West-zijde banden oeber/ vande Nevier Ganges.

²⁷ Nakarkut. Nagrakut ofte Nakarkut, is een Bergachtig Lant/ ende 't uytterste van dit ghebiet/ sich strechende naer het Noorden/ haer Hooft-stadt heeft de eygenste naem/ alwaer een kostelijcke kapel gesien wort/wiens bloor ende solder met goude platen ingelept zijn; hierinne wort een beest gesien/dat sp Mata heeten/ om het welle

he te eerden / heel duysenden Indianen alle Jaren komen / ende Offeren aan dit
beest stuerkieng/ die van haer tonge gesneden hebben: In dit lant leeft doch Kal-
maka, naer welcke doch vele loopen/ van wegen eenig Gods-dienst/ alwaer uyt
de koude Fonteynen ende harde Klippen/ alle daegs blammen byers schijnen te
komen ; voor het welck dit Barbarische volck haer neder-werpen om aan te
biden.

Siba, wiens Hooft-stadt is Hardwari, waer van daen dat geloofst wort / de Gan-
ges haer oorzpronck te hebben uyt een Rotse / die dit Superstitieus Volk haer
in-beelden een koepen Hooft te hebben; welche dier sy boven alle groote Eere gen-
doen/ ende daerom wassen sy alle dagen hare lichaamen inde baeren van dese Ne-
viere het is Berghachtigh Landt / van Nakarkut legghende naer het Zup-
den.

Kakares , wiens Principaelste Steden zijn Dankaler ende Binsola, is een groot ^{29 Ita-}
ende Berghachtigh Lantschap van Tartarien , met den Bergh Cucasus af-ghe-
schieden/ het meestendeel van dit Rijck leeft naer het Noorden / gelijck als noch
doen Asimeere.

Gor, van sijn Hooft-stat soo genaemt / is noch een Berghachtigh lant/ in het ^{30 Gor.}
welcke de Nevier Perselejs groept/ ende inde Ganges loopt.

Pitan ofte Partan, wiens Hooft-stadt de eygen naem heeft/ wert van de Nevier ^{31 Pitan,}
Kanda bedout/die in 't eynde hem met de Nevier Ganges vermenght / het is een
berghachtigh Lantschap/ van Jamba hem streckende naer 't Oosten.

Kanduana, deses Hooft-stats is Krach, Katene , het wert van Pitan verdeelt dooz ^{32 Kana-}
de Neviers Iderclis , dit Lantschap ende Jor slupten de paelen van dit rijck naer ^{33 Na-}
het Noorden.

Potena, soo genaemt van haer Hooft-stat/ is een seer bruchtbaer rijck/ tusschen ^{34 Pot-}
4. Nevieren legghende / van de welcken de Ganges die slupt naer 't Westen/ ende ^{35 Me-}
Perclis naer het Oosten/de andere 2. zijn Jemenij ende Candach.

Jewal, wiens Hooft-stadt is Rajapore ofte Reyapor.

Mevat, diens Hooft-stat Narnol genaemt wort/ is een scherp bergachtig Lant,
vande Ganges keerende naer 't Oosten.

Udesla ofte Udeza, wiens Hooft-stat geseyt wort Jakamat te zijn/is 't laetsste lant
van dit gebiet naer 't Oosten; palende aan het Koninkrijck Mavy, dies Inwoon-^{36 Dus-}
ders seer wreet ende Babaris zijn.

Bengale is een seer groot ende bruchtbaer rijck / van de hocht Bengale naer het
Zuiden gesloten/in het welcken de Nevier Ganges met 4. monden ofte spruiten
haer loft ; de Principaelste Steden zijn Raymehel ende Kaka ofte Daeck, Chora-
mandel leeft daer aan naer het Z. Westen / hebbende habens die vande Portuge-
sen ende Nederlanders worden bebarren ; Philipatan ende Satigan, &c. Heeft veel
Provintien / onder welcken uyt-munten Punx ende Patan, van wien de mach-
tigste Koningen haer Naem geboort hebben.

P. Texera in sijn beschrijvinge van 't Koninkrijck van Persien, tellende eenige
Provintien van Indien al hoe wel veel wepniger/ als wop nu genoemt hebben; ver-
haelt van een Provintie Urat, wiens Hooft-stadt doch de ergense naem voert/
maer seyt niet waer 't leeft; deselbe schijft doch dat in 't Koninkrijck Chaechie de
beste Paerden ballen; die van wegens de plaetsse Chaechis genaemt zijn; dit landt-
schap seyt hy gelegen te zijn ontrent Cambaja, naer het Noorden/ofte most het sel-
ve zijn dat wop boken Candisch gheheten hebben ; ghelyck ich sulcx hebbe onder-
vonden.

Generale Beschrijvinge.

Een andere bekent/ dat uyt de Boecken van de Koninghen/ de naemen van de Landeschappen ghenomen heeft/ telt noch so veel Provincien / ende geest haer schiet de ryghen naemen; behalven dat geen gewach en doet van Iselmeere; maer op dat hy het ghetal van 37 soude vol-maken/ so doet hy de Provincie Roch daer by/ leggende omtrent Bengale ; de welcke niet een Stadte van naem heeft.

De lengte
ende breed-
te van
des Mo-
goes
Wijch.

Wat aengaet de lengthe van dese rycken/ van het Oosten tot het Westen/ is ten minsten 1000 Cos, welcker dyp soo groot zyn / als 2. ofte 2. Engelsche Wijlen; van onse Marie wert twee Cos voor een Hollandische Wijl gherenkt: tusschen 't Zuiden ende Noorden begrijpt het 400 Engelsche Wijlen; want dat deel dat meest Zuidelycks is / leeft op 20 graden; ende dat meest Noordelycks is op 43 graden; de breedte tuschen 't Noorden ende Zuiden 1500 mijlen.

De Jesuïtische Patres segghen dat het Rijck van den Inham van Cambaya naer 't Noorden begrijpt 400 leuken; ende van 't Oosten tot het Westen/ van Bengal tot Sindjns (dat is Indus) 600 Wijlen ofte leuengs.

Dit is so veel als aengaet de groote van Indien in 't gemeen; nu sullen wij ons bereyden tot onse voort-ghestelde materie/ namelijck die beschrijvinge van Guuratte in 't gemeen/ ons begin nemende met de Generale opmerkinghe van dit treffelijck Koninkrijck/ ende daer naer van peder plaatse in 't bysonder.

Het II. Capittel.

Van 't Koninkrike ende 't Landt Guuratte in 't ghemeen.

Stree-
kunge
van Gu-
uratte.

G

Usuratte, dat de Portugezen verkeerdelyck noemen 't Koninkrijck van Cambayen, is een Provincie van Indien leggende aan de Zee/ wiens deel ten naesten by als een Eilandt in de Indische Zee upstrekt/ hebbende aan beide syde eenen grooten Inham/ van de welcke d' eene/ die naer 't Zuiden leeft in de eerste aen-homste 18 mijlen breedt is/ ende wort allenghs nauwer/ hem streckende op de cours van N. O. en N. O. ten Noorden/ de distantie van ontrent 40 Wijlen; het eynde van dit Land strekt naer het Westen aan de Indische Zee/ na 't Noorden heeft het een breedte hant/ ende over die de Provincie van Soret ende Helmeere ofte Bando; naer 't Oosten Chitor, ende Candisch, ende naer 't Zuiden 't Koninkrijck van Decan. Eertydts hebben haer de paelen van dit Rijck wat wijder uitgebrept/ want sp strecken haer van de Indische Zee/ tot Goaler, achte dagen reysen van Amadabar, ende naer het Zuiden tot Damian.

Dit Rijck is seer groot/ nevens de Zeehant 120. Wijlen lanci; Vol steden/ Dorpen/ Blechen/ ende Inwoonderen/ waer in 20 duysent bewoonte plaatser getelt werden; behalven veelen/ door ghewesene calamiteyten 't eenemael vergaen/ ende tegenwoordigh in een anderen staet.

De hoofd-
naemste
Steden.

De voornaamste Zee-steden aan bepde Inhammen zijn Suratte, Brochia, Gander, Goga, Cambaya, Diu, Patepatane, Mangalor, Gondore, Naufary, Gandivi, ende Balfara ofte Belisaca; In 't midden van 't land wort gebonden Hamet-Ewat; dat is de Stadt van den Koninch Hamet diese gehouwt heeft, huyden-daeghs wort se geheeten Amadavar ofte Amadabar, zynde de Hoofd-stadt van dese Provincie.

Die drie-
Zee-
habuenen.

Dit seer treffelijck Koninkrijck heeft seer veel schoone gebieren/ gelijck Nar-dabat, die voor by Brochia loopt Fapta, Waliet ende anderen; als mede twee voornamste Zee-habuenen/ namelijck de Com van Sulaly, ende den groten Inham van Cambaya, van welcken in 't verholgende particulierlyck sal ghesproochen worden.

Het landt van Gufuratta is het vruchtbaerste in geheel Indien, ende van daer ^{Partie-}
plechtemen te probideren ende versien alle de omlegghende plaetsen van alle
nootdruft ende ijstochten, waeromme daer een groeten handel ghedreven
woert/ soo wel van de Inwoonderen als andere Indianen ende naehueren/ als
oock van de Portugesen, Engelschen, Nederlanders, Persianen, Arabieren, Arminers
ende meest alle Nationen van Asien, upgheheten Chinezen ende Japanen, die daer
niet ghevonden worden; Edoch gelijck de erbarenthert van alle tijden heest
gheleret/ dat gheen Koningryck ofte Monarchie soo vast gesondereert is geweest/
ofte so heeft gehad haere veranderinghe; nu van het eene gheslachte op het
andere de selve komende/ nu groote verwoestinghe/ Pest/ Dorioghen/ dieren-
tijdt/ &c. Daer inne ontstaende/ ende epndelijcke van allen wech-ghenomen
wordende/ gantsch verballende ende ondergaende: Alsoo heest men wemigh
Jaren verleden ghesien/ hoe dat Godt de Heere ontsteken in synen Kechthaet-
dighen Toorn/ weghens de sonden ende grouwelen van dese verschepde
Nationen ende Volkeren/ heest ghelyst syne plaghen ende straffende-handt deses
Gulustatische landen merchelycken te doen gheboelen; d' selue inden eersten/
Anno 1630. toe-sendende een over-groote drooghe/ waer dooz het gezaerde ver-
doorden/ ende de beesten op de Velden versimachten: daer naer / Anno 1631.
Soo een overmaten harden ende huyten gemoonte continueringhe teghen/ dat
de siebieren van't opper-water over-liepen/ de landen bedecthen/ Heele landen/
Steden/ende menighe van Dorpen ter neder-storten:ende het gezaerde/ dat hem
seer schoon vertoonde/ inde aerde vergingh; 't welcke causeerde een grooten die-
ren tijdt ende Abominable sterfte/ bepde onder menschen ende Dier/ 't welch w
noodelijk achten/hier kostelijcke te berhalen/ om dat het tot onse Historie dient.

Het III. Capittel.

Beschrijvinge van den dieren tijdt in 't Lant van Gufuratten.

OM dan tot de Particuliere beschryvinge/ ende den oorspronck van desen ^{Particul-}
dieren tijdt in de Landen van Gufuratten te komen/ soo dient aengemericht
dat dese Landen hebben haren sechieren ^{Particul-}
Tijden tijdt ^{iere de-}
in 't Jaer/ die beginnen met de Maent van Iunius/ wanmeer de Son naer de ^{schryvijn-}
Tropis Canon gaet/ ende epndende met de Maent September; ende soot huy- ^{ge van de}
ten dien tijt Regent/ is 't extraordinaris/ ende woert voort een aenstaende vrucht- ^{dieren tijt}
baer Jaer ghehouden; want in de andere 8. Maenden is het hier soo fraeuen ^{ende ca-}
ende helderen weder/ dat daer qualijcken een Wolk ghesien wordt; inden ^{lamite-}
voorschreven teghen-tijdt woert het lant bearbecht ende 't Hoorn gezaeft/ 't welcke ^{te in Ga-}
doort den teghen behoechtigheit wordende/ soodanighen overbloede van granen ^{ontstaan,}
plach woert te brengen/ dat alle omlegghende Landen daer van ghespijsd wier- ^{partie-}
den; desen grooten seghen van Godt/ hebben vele van de Inwoonders mis- ^{te}
brychte/ ende zijn daer dooz in soodanigher vermeerde sechierheidt ghevallet/ ^{lamite-}
dat sy des daeghs so veel ghewonne hebben/ daer op konden leven/ ^{te}
niet meer souden gheachtept hebben/ om pedts over te winnen/ om in voor- ⁱⁿ
raedt te vergaderen teghen den Ouden dagh eenighe sieckte/ ofte dieren tijde ^{partie-}
haer overballende/ ende schoon eenighe pedts overgegaert hadden/ soo verte- ^{te}
den ende verslempen so dat op haer dupvelse Feest-daghen oock veel des ^{te}
anderen dagh: Welcke overdaet ende alderhande soorten van grouwelen die ^{partie-}
kennen bedacht worden/ welcken onder die verschepde Nationen ende ^{te}
volkeren

volkeren van dese landen in swangh gaet / Godt den Alderhooghsten Kiechter in sijnen rechtvaerdighen Toorn ontstreechen / dese Landen seer jammertiche besocht ende ghesirast heeft ; sendende in den Jare Christi 1630. Een alsulchen drooghte / dat inden tydt van 12. Maenden niet en regenden / oste immers soo weynigh dat het Woorn't welcke alreede ghezaey was / tot perfectie oste volwomen wasdom konde geraetken / oste eenigh gras op-ghetomen is ; waer wpt sulcken grooten ende lastighen dieren tydt sproot / dat niet alle de Beesten als Ossen / Koepen ende Buffels (die hier in groote menigte waren) zijn ghestorven / maer ooch de menschen in Steden / Dorpen / velden ende wegen / in groot getal doot bleven leggen / 't welch sulche stanch verwechte / dat het schrikkelijken was de passagien te gehrypcken.

The Koepen sach men dooz gebreke van Gas doode Lichamen eten / de menschen namen gedroogde Huyden van Beesten / sommige gingten op de mischoopen soekende de beenderen die lange tydt te boren vande Honden gehnaecht waeren / bradende de selve op Koolen ende hebbien die ghegeten ; in somma de menigheden hande hoochage die daer ghemaect wierde / soude te lancz zijn te verhalen.

Dese Honger is dagelijcx soo vermeerdert / dat veel haer Steden ende Dozen verlaeten hebbien / haetende hun epgen Huyden / als of den dieren tydt alleenlych by haer geregneert hadde ; over al sach men de mensch machtelooch loopen ende rennen / haer ghedaente was vreesijclic om aensien / de oogen stonden diep in 't hoofd het aengesichtje dik geswollen / de lippen ende mond t bleech / de tanden van slijm / loeterende / de hupt seer hardt / dooz welcken men de beenderen sagh legghen / voorts den huyck met anders als een pdeelen facti hangende / den grooten hongers-noot hadde de kneukels ende schijben van de knopen doen bloot leggen / o een kreet ende jantche van honger / ende den andre lach ter aerde ghestrekt gebende deerliche sijnen Geest ; werwaerts men sich wenden oste keerd sagh men niet anders als doode lichamen legghen.

Hoe jammertiche sachmen de mannen haer vrouwendende Kinderen verlaten / de Vrouwen verlochten haer selben tot slabinnen ende lijf-epghenen / de Moeders hare kinders / de kinderen (van haer Ouders verlaten zynde) haer selven om den hangher te ontaegaen : Sommige huyfgesinnen hebben wpt desperaetheit Fenijn inghenomen / ende zijn soo ghelycker-handt ghestorven ; andere willende de doodt verassen haer selve in de liebieren ghestort ; Enighe Moeders om de onlijdelijke pijn van hongers-noot voor te komen / zijn met haer kinderen op de kant van de liebier gaen sitten / ende malkanderen handt aen handt ghebat hebbende / ghelycken in 't water gheballen ende haer selben bertroncken / soo dat de liebieren vol doode luyden drebien. Sommighe hebben doode krenghen ende Beesten gegheten ; andere de lichamen vande doode menschen op snijdende / hebbien 't ingewant daer wpt-ghehaelt / ende 't selviche mede ghenomen om haer hongerige huyck te vullen : jae veel op de straten verschacht legghende ende noch niet doodt zynde / wierden van anderen de huyck op-ghesneden ende de Lever daer wpt ghehaelt / den eenen mensch heeft den anderen lebendigh gegheten ; soo dat men qualich vermochte alleen langhs de straten te gaen / veel min de weghen te bereyzen / sonder groot ghebaer banden heel afgesneden ende ghegheten te werden ; want het is gheschiet dat in Brodera / dat een Jonghen van 7 oster 8. Jaren op den Belau oster mercht / van een Bedelaer by den hals ghenomen / ende den stroet is af-ghesneden / meenende sijn hongher daer mede te stoppen.

Diergelijcke schrikelycke Tragedien sach men dagelijcis gheschieden / ende
 een heylens herte ontsetede en ontfarmde hem / wanneer men verftone / dat een
 Moeder haer enighe Soon gheslacht ende ghebraden hadt ; veel meer sal een
 Christen ghemoet sich ontsetten wanneer als men hoort dat verscheide mannen
 haer vrouwen de vrouwen haer mannen / de kinderen hunne Ouders ghegeten
 hebben ; in somma de misseren ende droevighe spectaculen in 't bysonder te be-
 schryven soude te langh ballen / om alles naer de waerheidte uyt te drucken ; me-
 nich hondert dupsent menschen zynder van hongher vergaen / soo dat de aerde
 over al met doode lichamen was bedeckt / die also onbegrauen bleven legghen /
 't welch foodanighe stank veroozaechten / dat de gaetsche lucht daer van ver-
 bult ende gheinfecteert wiert : Eenische van onse Nederlanders / komende van
 Amadabat, hebben sommighe luyden vinden sitten met een weynigh bvoor
 haer / daer menschen handen ende voeten op lagen om te braden / een schrikelycke
 dinch om sten, maer noch schrikelycker / dat bevonden in een Doop (Suluntra ge-
 hant) alwaer 't menschen bleesch openbaerlycke op de mercxt verhocht wiert.

Dese sware straffe ende plage Godes is meest over armen ende ghemenee luy-
 den / die niet in voorraet hadden / gegaen / want bvoor de rycken ende die gelt had-
 den wasser noch koorn te koop / doch seer dier / daer men te vooren plaecht 45
 Ceer Cerwe / t'welcti 33 pont Hollants is / booz een Manoedy (doende naer onse
 munse / 10 stuivers) te kryghen / konde men doen bvoor de selviche prijs maer
 2. a. 3. Ceer ofte 2½ neerlantsche ponden bekomen / dat een groote verschil van
 prijs ende ghe wichte is ; Edoch Godt de Heere / heeft de vermaghenen mede-
 wel weten te binden.

Den Siegen-tydt in 't volghende Jaer Anno 1631. liet hem in 't beginsel aen-
 sien of 't een goet Koornjaer wesen soude / het gewas stont seer schoon / waer door
 de granen wat beter koop begoumen te werden / maer (eplaes) 't en dueerde niet
 lange / ende 't scheen de straffe noch niet ten eynde gehomen was ; want Gode de
 Heere sondt van den Hemel een groote menichte Sprinchanan / Katten / Mup-
 senende andere ongedierten / die veel schaden in 't nieuwe ghewas deden ; doen
 het nu begost te rijpen / ende insonderheide droogh weder van noode hadde/
 vielder sulch een overbloedighen ende ghesuerende lieghen / dat veel Koorn op 't
 hiet vergingh ; de liebieren met het opper-water overladen wesende / wasten soo
 hoogh / dat veel Steden / Dörperende landen overvloedden / 't welch de meeste
 ende grootste schade aen-brachte ; ende het Koorn wederom dierder als omt te
 vooren dede werden ; doen sach men die genen die men ryck schatte / ende 't hee-
 le Jaer den honger-g-noot ontgaen hadden / ghebrech lijden / ende sommighe van
 honger vergaen : Woven dit sondt den Almogende sulche sware siechten ende
 heete koortsen / dat qualijch een mensche was te binden / die niet de selve niet
 beladen ware / dat op nieuwos Milioenen van Dolci wech nam ; doen sach men
 de gheschorvene wederom hier ende daer op de straten legghen ; sommighe
 moesten haer dooden 3 a 4 daghen in hups houden / om datse geen geldt had-
 den te geben den luyden / die ghewoon zijn de overledene wech te draghen ; an-
 deren welcuer Wer is haer af-ghestorden tot assche te verbanden / konden
 gheen hout ghengesegh gekomen / maer waren gheootsaecht de Lichamen
 onghesbrandt in de liebier te werpen ofte in de aerde te begraven ; Ende
 alsoo dese Calamitepten de naervolgende Jaeren hebben beginnen op te hou-
 den / ende alsser eerbare waren tot verledene prijs begomen te wasschen / soo en
 syn de tegenwoordighe tijden ende overbloedighen lyfstrochten / by de voopledene
 niet.

Mannen
 even de
 vrouwe
 de vrou-
 wen haec
 kinderen /
 en de kin-
 ders van
 Ouders.

Mensche
 bliesch or-
 penbar-
 lycke ver-
 hoechte.

Verghe-
 lichtinghe
 van prijs
 in't koorn
 by de gae-
 den tijt.

God sent
 van den
 Hemel
 menichte
 van
 Sprinch-
 hanen /
 Katten /
 ende on-
 gedierte
 met groo-
 ten regen.

Ende pe-
 stentia-
 le bloot-
 sin / die
 milionen
 menschen
 wech-
 neemt.

niet te gelijcken; Godt Almachtig bewaere alle Christenen landen voor dierghelycke plagen/ daer van de basse gewisse ende seechere oorsaken zyn de sonden/ ende wil dooz sijn ghenade ende miltriche segen alles redresseren / en dese Gulsatati sche Landen/ in voortigen fleur brengen : Ende dug veel als aengaat de particu liere beschrijvinge vande gewesene calamiteiten ende gelegenheit in't Konink rijk van Gulsatane in 't gemeen; Nu sullen w op ons bererdien / tot de beschryvinge van peder plaerse in 't besonder / ons begin nemende met de steden aan de Zee gelegen.

Het IV. Capittel.

Van de Koop-Stadt Suratte.

Suratte is een Koop-stadt die van de Nederlanders en Engelschen wort behaaren/ gelegen op de Noordzijder heette van 21 $\frac{1}{2}$. graden/ gebout aen de Kebiere Tanck, (de welcken andere noemen Tijnde) nemende haer begin van Barampour ende loopt 4. mijlen beneden de Stat in Zee/ bequaem om met middelbare scheepen te gebruichen ; die de Kebier op-komen/ steu aen de rechter-hant het Hasteel met inueren van harden steen omringt/ versien met schoon Metalen Geschut/ waer van eenigen bande Nederlandsche gestrande Scheepen Middelburg ende 't Jacht de Duyf gekomen zyn; aen di slincher-hant wat beneden de Stat/ leeft Remel een vermaerde plaerse / wiens Inwoonders Naics genaemt worden/ zynnde de meesten hoep barent-volck/ verschepde manieren van spyaerli bande Mooren gebruikende, daer zyn naeuwe straten / ende hooghe hupsen / van de welcken men de meesten met trappen op-gaet.

Suratte is een machtige Stat/in haer hebbende veel schoone hupsen/van koop lypden gebout/naer de wijze van Asia, de Stadt leeft langens de water-hant open/ ende aen de Lant-spde omgraben met een aerde Wal; heeft 3. principale Poorten/van welcken een strecht naer Briou (een kleyn Doxp / daer die naer Brotcha, Cambaya ende Amadabar respen/ over-schepen); de andere strecht naer Barampour ; ende de derde naer Nassary; 't Hasteel van Suratte, heeft maer een Poort/strechende op een groot pleyn/ 't welch sp Medan noemmen; hupten 't Hasteel leeft 't hups van den Gouverneur/ende naest daer aen het Col-hups/ daer alle uitgaende ende inhommende goederen/voor gerechtigheit betalen 3. ten hondert/ behalben Goudt ende Silber/ dat maer 2. percento geeft, dicht by het Col-hups is de merccht van alle Koopmanschappen/die van alle omleggende plaerzen te koop gebracht werten: Bupten de Stadt werden/ behalben vele vermaechelijche Lust-hoven ende staepre Begraffenissen gesien/ een staende Water ofte Tanck , van hart-steen ghemetselt / hebbende over de 100. hoecken / peder breed 28. ellen / met steen en trappen neder-gaende ; in 't midden staet een sepulture van den stichter / het is een wonder-werck/ soo wel dooz sijn grootte als hostelijck ghe bouw.

Ourrent 1. mijl benoozden de mont vande Kebier van Suratte leeft een Haben behydt tusschen sant-platen ende 't vaste Landt / daer de grote Scheepen habben/ ende hare goederen losseu / die met Karren over Lant naer Suratte gevoert werden/ zynnde de distancie ongebaer 4. Hollantsche mijlen; dese Kede wert soo wel by de Nederlanders als Engelse genaemt de Chom van Suahly, leeft op de noordzijder heette van 21. graden 50. minuten/ op de Cours van N.O. ten Oosten/ en Z.W. ten

ten Zuiden/het inkommen is niet wijt/ ende op hooch water 7. ende met laeg water 5. badem diep/den gront hart sant/black afgaende; op de Kede booz het dorps Suhaly, daer de Schepen leggen is 't ontrent een Musquet-schoot wijt; de Zuidweste winden maken de Kede onbeplig/voor alle andere winden leght men daer beschut/ 't meesten deel van dese banchen ballen met laeg water droog / ende zijn gheheel stepl/ soo dat op 't loot niet diende aen te gaen; een N. N. Osten/ ende Z. Westen Maen/ maecht aldaer 't hoogste water.

Nassary ofte Nausary, Gaudi, ende Ballar, zijn dyp Sredekens / staende onder de jurisdictie van Suratte; te weten Nassary 6; Gaudi 9; ende Ballara 14. mijlen naer 't zuiden, hier plegen groote quantiteeten van groote doeken gemaecht te werden; oock valt hier veel hout/ bequaem om Schepen ende hupsen te bouwen; het welcke daeromme door geheel Gusrat vervoert wert; dese plaetsen zijn gelegen langens de zeehant/ontrent twee mijlen in 't lant; Gaudi heeft een kleyn Kiebierken/daer men met Fussen in Zee komt.

Het V. Capittel.

Beschrivinge van de Stadt Broichia.

Broichia is een Stat 12. mijlen benoorden Suratte, ontrent 8. mijlen van de zee/ gelegen op de Noorder breette van 21. graden 56. minuten; dicht aen de kant van een schoone Kiebiere/ die van boven Decan ende Mandou af komt / ende sich in de Zee lost: de Stadt is van nature seer sterck / ghebouwt op een hoogen bergh/ omringt met mueren van hart-steen/ soo dat van buppen de Stadt de ghedaente van een Fort vertoont; de Stadt heeft dyp Poorten/ met haer Poztael ende bimen-deuren/naer 's Lants wijsse redelijck sterck gebouwt; behalven twee langhens de Kiebier ofte water-kant; daer daghelycks 't water / dat inde Stadt ghebruydt wert met Russels wert upghehaelt: oock lossen aen de Poorten (met berlof van den Col-meester) veel Boots met houdt gheladen/ sonder wiens hemisse in groote boeten verballen souden; inde Landt-poort wort ghemeenlijcke wacht ghehouden/ sonder wiens consent niemandt mach passeren; daer legghen eenighe losse Falcoenen/ doch niet bequaem om te gebruiken; de Stadt is Kiedelijcke ghepeupleert/ meest met Benjanen, die met linnen maecten groote neeringhe aenbrenghen; om de Stadt legghen 2. groote boosten die sp Poera noemen; in haer hebbende diversche natien ende volkeren/ welcken haer met weven ende Cattoen koopen meest behelpen; alhier wort ghemaecht de beste en symstelijntwaerten an geheel Gusrat; de Koopmanschappen die hier dooz passeren/ ende naer andere plaetsen vervoert werden betaelen voor Col twee ten hondert; het landt is seer vruchthaer van Rijss/ Carwe/ Geerste ende alderhande lyftocht; oock valt hier ontrent veel Kattoen; dan niet in sulcken Abondantie als in Nederbaer, ende om - leghende contrepren.

Broichia, heeft onder sijn gebiet 84 Dorpen/ daer van de inkomsten geniet; eerst heeft haer gebiet wpter uyt-gebrept/want het strecken noch over dyp andre steden/die nu haer besondere oversten hebben; ontrent 4. mijlen van de Stat by het Dorp Hansoot, naer het zuiden/deel de Kiebier haer in three armen/ maeckende also een Eplant / op sommige plaetsen/ en oock/ van een myl breed/doosdelen met verschepde waterkens/ so dat men aen bepde yde in zee komen kan;

Broichia
situatie
ende
breette.
Gebout
langens
de Kiebier
op een
bergh.

Is vol
gepu-
pels.

Collen
van upe
ende ui-
komende
goederen.

Heeft ge-
biet over
84 Dor-
pen.
Kiebiere
van
Hansoot
hare.

Hare streckinge is O. N. Oost ende W. Z. W. de gront is meest klep / met weynigh
sant vermenigh / behalben voor de Stadt / daer heeft het meest sant-gront ; de
reede van Schepen voor de Siebierc op 7. Dadem / in een open Zee / sonder be-
schutsel voorenighe winden ofte hoecken van't Lant.

Het Lant onrent Broichia is seer laegh sonder gheberghe / behalben onrent 5
ofte 6 mylen in't Z. Oosten / daer de bergen (Pindaetche genaemt) leggen / strec-
kende een groote stuk voor by Barampour, zynde seer vruchtbaer van Koorn ende
andere granen ; de gront is klepachtigh met swarte aerde vermenigh / seer be-
quaem tot zaen-Lantd (daer toe het meest gebruyck wort.)

Opt de bergen worden steenen gedolven / genaemt Achates , van welcken in
Cambaya starre koppen / Signetren / hechten van messen / merck-stenen / en de
andere sraye werken gemaecht worden : het Landtschap contomme Broichia ge-
legen is seer vermaecheliche / vol Dorpen ende hoven / geplant met palmiteen
boomen / uyt welcken een sap ghetapt wort geheeten Terry , dat veel hare ghe-
meene dzanch is. In een plaatse huyten Broichia naer Amadabat , leeft begraven
seechter heyligh Mahometist / genaemt Polledonij , tot de welcke de moeren uyt
alle quartieren loopen ; sommighe om datse Rijckdom ; eenighe dat se kinderen
ende andere watse meest begeeren verkrighghen souden ; men vinter inde wegh /
die waere kersten aen haer beenen hebben / ende een slot aen haer mont / dat sy
nummermeer los doen / dan wanneer sy willen eten / andere gaen op verscheide
maniere gebonden ; ende als eerbiedelijck desen heyligh ghegroet hebben / dan
brechen de lieten / ende de sloten springen op ; 't welcke sy alsoo vals lieghen /
als supersticieuseliche gelooven.

Iambuyker ofte Iambouler is een groot Dorp / gelegen 8 mylen van Broichia , op
den wegh naer Cambaya , hier wort oock Indigo gemaecht / maer niet seer goet.

Het VI. Capittel.

Vande Vermaerde Zee-stadt Cambaya.

Cambaya is onrent 16. mijlen noortwaerts van Broichia , gelegen aen de
zee / in een grooten Inham / alwaer de Siebier May (de Stadt langhens
gebout is) haeren oorspronck nemet. Teghens over de Siebier onrent
3. mijlen van Cambaya leydert het Dorp Sarode , wifeng inwoonders dat zyn
Kasbouter (een heydens geslacht / alsoo ghenaemt) die met rooven de Siebieren
ende weghen seer onbepligh maechen ; de Siebier loopt met laegh-water
gheheel droog / uytgenomen 3. ofte 4 killen die althyt water hebben / alwaer
men tot aen de middel ende onder de armen door gaet / niet sonder perijckel ende
goede Loots-man / bermits de harde stroomen ; de Siebier vloept met een da-
gelijcks tye 7 badem op ende neder / op de maniere van de Siebieren van Rowaen ;
met hoogh-water komen de Schepen / dicht voorz de Stadt ten anchor / daer
met laegh-water gheheel droogh valen / de gront is sandachtigh / met klep ver-
menght / soo dat de Daerturghen (aen de gront vast sitrende) soo veel last niet
lyden / dan of de gront hart sant waer.

De Stadt is eens soo groot als Surate ; met eenderley dubbele steenen muer
omringt / heeft schoone hooge huren / en rechte Straten / die 's nachts met Poo-
ten werden af-gesloten ; in 't midden zijn dry merckten / seer groot ende treffelijcke
ghebout ; daer alderhande Koopmanschappen te bekomen zyn ; heeft 12. Pooten
daer

daer men in ende uyt-gaet / behalven haer binne Poorten / die menighete in ghetale zyn ; de Stadt heeft in sijn ommegaen de distancie van 2. urens gaens ; versien met 4. schoone Tancken ofte water-backen ; daer de Burgherpe 't ghe-heele Jaer water uyt bekomen : 15. tierlycke groote ende wel gemaeckte Hoven / waerinne hem een peder mach gaen vermaecken beplant met meniche van schoone Mangs , die om haer groote ende overvloedigheyt / naer alle omleggende plaeften vervoert werden : Onder 't resor van de Stadt legghen enige Dozen / daer van inkomsten ghentieren ; alles alleenlycke bandu goederen / die te water in-komen 2½ / ende die landewaerts vervoert werden 3½ ten hondert ; de Inwoonderen zyn meest Benjanen ende Pepdenen / seer erbarende ende be-handicht in Koopmanschap / doende grooten handel op Atchin , Diu , Goa , Mocha , Persia , &c. met allerley van Kleeden henghende in retour goude Ducaten / Venetiaense Kealen van achten / Kupnas / Dadels / ende allerhande Koopman-schappen / inde voorchalde quartieren ballende.

Het VII. Capittel.

Van de Steden Goga , Pattepatane , Mangerol, ende de Fortressen op 't Eylant Diu.

Goga is een stedeken ofte groot Dorp / gheleghen ontrent 30. myl van Cambaya , aen de kant vande Zee ; alwaer den Inham van Cambaya nauwer te van werdt ende de gheadaent van een Rievier vertoont ; 't is een tamelyck Drecht / wel gepeupuleert / met Pepdenen ende Benjanen , die met de zee-vaert / ende linien reeden haer geneeren ; heeft geen Poorten ofte wallen / dan aen de Zee kant een muer van harde steen op getrochen ; hier is de rede ende Rendeboegs-plaets van de Portugezen Fregatten / komende tot geleide vande Caffilas , ofte Koopbaerdys-Schepen / (vermidts de periculeuse sanden ende drooghe) alhier habenen ende vertrouwen / tot dat de Vaertuigen geladen zyn / ende in haer Compagnie naer Goa ende andere Portugeessche plaeften weder vertreken.

Pattepatane ende Mangerol , zijn 2. Dletonen ontrent 9. myl by Westen Goga ghe-legen daer valt veel Ratoen ende lijnwaten.

Aen het uiterste van dit rijk / ofte aen de uytstreeckende hoeck naer het Zuiden leydte de Stadt Diu , alwaer de Portugezen drie stercke Kassteelen hebben : dese Stadt woerd soo wel van de Portugezen als Indianen Dive gheheeten (de laetste E , een weynigh soet geprononceert zynde) welcke naem een Eplant betekent ; ende alsof seggen sp Agredive bys Eplanden ; Naledive vier Eplanden / het welcke de Portugezen Maldiva heeten / woerd om haer overtreffelijckheyde alsof ghenaemt / om het anderschept van Dive-Noulaka ofte eplandt van negentig dupsent ; men vertelt dat een Dochter van den Heer van dese Eplanden / van haer Vader een gabe eschoten / 't welcke als hy haer toeliet / soo begeerden sp den Col bande plaepte voor eenen dagh ; die negentig dupsent stuckens gelt ; als dier tydt daer gangbaer waeren) bedroegh.

Patapa-tane ende
Mang-
rol.

De Stadt
Diu ende
haar
strecken.

Het VIII. Capittel.

De vermaerde Koop-stadt Amadabat , Hooft-stadt van
Gusuratte .

Amada-
bar ge-
douwe
langheus
een sepe
Nevre-
nen.

A Madabat, is de Hooft-stadt van de Provincie ende 't Koninkrechc van Gusuratten , ghelegen op 23 en een half graet Noordre breete ; het is 18 Nederlantsche Mylen van Cambaya, ende 45 van Suratta , ghebouw op een Platte aen den oever van een kleyn rivierken ; is een geweldighe geote ende neeringhachtige Stadt / wel 6. a 7. Mylen in 't begrip / met haer voorsteden en be aengelegene Doren / die veel in 't getal zijn / ende aan de Stadt gerekent worden ; de Stadt is omeinght met een stercken muer / beset met 12 schoone Poozen ende veel conde Coortens tot sterck-werkinge ; heeft breede straten / ende menich te van tresselijcke hupsen ; schoone Edisitten van Moorische ende Benjaensche Tempels / gebouwt naer de wijse van dese landen / in 't midden van de Stadt staet een taelijck sterck Kasteel / met hoge mueren versien ; daer den Gouverneur Generaelijc Hof ende woon-plaetse hout ; de Poorten van de Stadt werden steeds met wachten beset / sonder wiens oorlos niemant upgaen mach ; dese wachten werden gheshouden omme die van Baduren , legghende hier van daen so Cos naer het Oosten / het rooven van de kiesende-man te verhinderen / synde van naturen soo sterck / dat den grooten Mogor haer niet kan overwinnen .

De Stadt is seer volck-rjch / ende met alderley natien gepuleert / die machti-ge taessique dryben / hier ballen alderley sorteeringhe van kleeden / soo van Spde als van Catoen / mede enighe goude lakenen / Tulbanden / ende Gordels van Goudt ende Spde / seer lionschelyc ende hostelijc ghewrocht / heel Spde stoffen / als satijnen / contemps / atcelap / alegie / penollen / ornijns van Goudt ende Spde / die de Drouwen draghen / Goude alacathben / abdulchantis / ende dieverse sorteeringhe van lijnwateren / als rode ende swarte Chelas / Verams / Chandekins / swarte ende witte sinalle Bastas / Chittes van swederley sorteeringe / voorder s is allner in grooten quantiteyt te behkommen / Supcher van Candy / Doper-Sup-cher / Comijn / Gommelach / Hingh / Amphion / Borax / ghedrooghe ende Ge-constre Gember / alderley soorten van Consijten ende Mirabolane : Item / Salpeter / Saller-moniacq ende goede quantiteyt Aml / die naer de plaetse (daerse meest ghewonnen wordt) ghenaemt is Indigo Chirchees ; mede wort wel in dese Hooft-stadt / enighe Diamanten ghekoft / die van Vilapour komen / daer men wel gissinge maechken han beter hoop te behkommen zijn / Alle dese Koop-manschappen werden vervoert / naer Europa , Persia en di omlegghende quartie-ten van Indien / waer dooz dese Stadt in neeringhe seer floerte . Van ghelycken worden hier machtighe wisselen dooz 't gheheele Landt ghedreven van de Ben-jaenen , die haer alleenlycke daer mede erneeren ; dat een groot gerijf den Koop-lupden aen-bringt / om dat men 't gelt niet sonder gebaer van d' eene plaetse naer d' andere han over-boeren / vermits de meenighie han roobers ende die-ven / die by troepen op de weghen onthouden / ende de reysende lupden menigh- mael af-setten .

De goederen vooz upp ende in-gaan betalen geen Tol / dan alleenlycke aen de Coutewael ofte Schout / vooz peder Barre een Mamoedy , doende in onse munne omghebaer 10. stupber ; de Inwoonders ende vreemdelinghen woonen heel vry / moghen hoopen ende verkoopen wat haer gheleest / sonder

sonder eenighe schattinghe ofte chijnsen te betalen ; behalven eenighe verboeden waeren / als Woscript / Loot / ende Salpeter / 't welch met consent van de Gouverneur moet geschieden / dat met eenighe schenclagien lichtelijcken verkeghen wort.

Onder de Jurisdiccie van Amadabar staen 25 principale Hoofd-Dorpen / ende ^{veest}
onder ^{jaar 25} dese 2998 kleyne Dorpen ofte blecken / die aan de groote Dorpen/ rekeninghe doen / ende haer inkomsten betalen / ende de anderen wederomme aan de Stadt ; de geheele inkomste van dese Stadt ende onder-hebbende plaatzen/plachter ^{Hoofd}
^{Dorpen/} voort dese 6. milioenen Kroonen ende daer-en-boven/ dan zijn dooz ^{ge} weseine calamitechten / verloop ende sterfie van ontalijcke ghetal der ghemeene ^{minder}
peupel seer verminderd / dese inkomsten ghenieten de Gouverneurs van de Koninch / om haer Soldaten te betalen / ende de landen van dieven ende onghelooft ^{Dozzen.}
samen te verberen ; al-hoe-wel menighmael aan de hupt selfs participeren / ofte van de roovers ende rebellen van hare Majesteyt contrebuctie ghemeten.

~~De~~ Steege ringe van de Stadt ende omleggende Dorpen / bestaet by den Gouverneur Courwael, ende rechter (die sp Caig noemen) hoe-wel nochtans veel meer oversien wegens den Koninch zijn / als Monster-heeren, ende de Opsiederg of ontfangers van hare Majesteyts in-homen ende Dominien.

Sirchees, ofte Sirches is een groot Dorp / legghende van Amadabar 3 Cos, ofte 1² duytische mijl / hier wort ghesien een schoone tresselijcke sepulture / in den welken secheren Casis begraben lept / zynnde ghevest de Pedagog ofte Leer-meester van een Koninch van Gouuratte, die dit heele werk heeft laten maken ; hy selfs / met noch dyp andere Koninchen / met haer ghemalen ende kinderen / legghen in een andere Kapelle ; het geheele gebouw is van marmel-steen (insgelijck de vloer) daer zijn dyp plaatzen van welcken een heeft 440 Calommen van marmel-steen / 30 Palmen hoogh / seer fraep ghemaecht ende waerdigh om sien ; aan d' een zyde staeteen groot ende wel-gheboude Tancq ofte Opver / daer nien niet veel Densters han ypt sien.

Ten meeste hoop van de Mahumetisten / ypt alle quartieren / homen daerlycus / op dese begraafenisze haer gebeden doen / waer mede (verlierdelijcke) geslooden / af-laet van haer sonden behoven.

Hier van daen een Cos, ofte halve Nederlandsche mijl lept een fraepen thijnp / met een hups / 't welche Chou-Chimauw, een van de tresselijcke Magollen, heeft baect. / laten maken ; die op dese plaets den laetsten Koninch van Gouuratte in eenen strijd heeft overwonnen ; ende alsoo 't Koninchijsch van Gouuratte, den grooten Mogol onderdanigh ghemaecht.

In 't Dorp Circhees, wort veel Indigo ghemaecht / die naer de plaatse alsoo geheeten is ; mede woonen daer om de goede gelegenheit van de plaatse veel abyders die haer niet verloren van lijnwaten geneeren.

Ontrent een leuta van Amadabar, wert gesien een andere begraafenisze / van een machtig Moors Hoopman genaemt Hajom Mojom, die een Dochter hadde van uitnemende schoonheit / so dat tegen de selbe niet onbehoorlycke liefsde ontsteken wort ; ende om sijn horribel voornemen niet eenigh schijn te bedekken / ginch by den Casic, die alle trouw / ende hoop-brieven van hupsen ende landen te ondereeken / als van den Koninch dooz sijne geleertheit daer toe volmachtig / vragende by gelijckenisse ; daer was een achter die schoone vruchten dooz-bracht soude den ergenaer de vruchten niet vermoogen vrywelijcke te nuttigen / ende voort hem selben houden / den Casic antwoorden sa, waer op den gemelde Hoopman

repliceerde / ic hebbe een schoonen achter / geest mijn een schijft / dat ic de vrucht alleenlyk gebrypchen mach / 't welck hem den Casie sonder achterdencken toestont; hy daer mede ten bollen menen dat versekeret te wesen / heest sijn Den Dochter genoechsaem tegen haren danch (als wel liomende bevoeden / dat sulche abominable sonden van Godt ende de menschen verbloecht was) beslapen ende vleeschelijcke behient / die 't selue haer moeder en andere vrouwen heest geopenbaert suer dat het eyndelijck ter ooren van den Koninkl. Soltan Mahomet Begeram (die in die tijde Galilate beheersten) gekomen is / die hem / niet tegenstaende met des poorsz leechters schrift te beweeren / openbaerlijcke dede onthulsen / ende lept in Sepulture met sijn vrouw ende dochter (die naer hem zijn overleden) begraven; waer van de begraefenis tot gedachtenisse van een soo schrikkelijcken daer/ wort gheheerten Bety-Chuit; dat is (onder eerbiedinge gesproochen) in onse tale te seggen / U Dochters schaemelheit.

Bergen
van
Marva,Radia
van
Trappē.

Niet verre van Amadabat beginnen de Bergen Marva, welcken een hoop lant begrijpen / want sp strecken haer wel 150. Cos langens den weg van Agra, ende naer Ouyen ontrent 200. Cos, die men niet kan passeren van 't hoge gheberchte, op wiens tot een ontwinbaer Kasteel gebout is Gurchito genaemt / zyn de sit-plaets van Rana, een van de tresselijcke Radiae ofte Koninkhengs / die eerlijcs de Kioningen van Pettan, nocht den grooten Mogel, niet en heeft honnen dwingen; dewylle de Indianen 'twelcke al te samen hevdenen zyn / eerlijcs (ende noch tegenwoordigh) dese Princen so veel eere bewijzen / als die van Romen ha-
ren Paus / sijn heerschappye is over al gesloten doo2 het gebergthe / daer men qualijk op-homen kan / ofte so daer noch eenigen toe-gangh was / dat is door de konst-sterc / ende genoechsaem ontwinbaer gemaecht; desen Radia seght men in hozen tijt 120 duipsent paerden te velde brengen han.

Tusschen de Stad Amadabat ende Trappen woont oock een Radia in 't gebergte / wiens ondersaten Coeljs gegeten woorden / woonen inde wildernissen / welcke haer bevryden van het gebiet van den grooten Mogor; aen de rechte syde van dit lant is gelegen 't Lantschap van Ider, staende onder Gusuratte; ende al hoe veel dat desen Radia ofte Koninkheng is een bassael van den grooten Mogor, soo wegeert hy hem dichmael schartinge te geben.

Het IX. Capittel.

Van de steden Bystantagra, Pettan, Cheyete- pour ende Messana,

BYstantagra is een groote Stadt/ gelegen in 't midden van Gusuratte, bewoont van Hindensche Seecie Bamans; de welcken op ende de Portugezen Bramenes noemmen / de stadt is wel 2000. hysen groot / seer tierlijcke met srappe Toorens ende kercken gebout; in 't midden staet een grooten Tanq ofte Cisterne/ daer de Inwoonders / so wel mannen als vrouwen / haer dagelijcker baden; het was eerlijcs een arm Dorp/ maer is doo2 Lantbouwinghe ende heel bee aen te voeden so lijkende machtigh geworden; de waren die daer ballen / zyn Cat-toene garenen ende lijuwaten oock alderhande lijstochten / als Tarwo / Boter / Rijs / &c.
Pettan is een groote stat / wel 12. Cos, ofte 6. duipsche mijlen in 't ronde gebout / met hysse van harde steen / leggende rontcomme in sijn muren, die tot 3 verschep-
de

Bystanta-
gra's
grootte en
welklich-
heit.Pettan's
grootte/
welke/
steel ende
sterck.

be tijden zijn ingebrooken / wanmeer de stadt dooz Talamitepten in neeringhe ends populatie heeft beginnen te declineren ; aen de Oost-lyde van de Stadt/ leyd een groot Kasteel / omtinght met hooghe mueren / ende stercke ghemetselde Torens ; daer den Gouverneur sijn residentie houdt ; de Inwonders zijn meest Benjaenen , haer gheneerende met het maechten van alderley spde stofsen / in dese Landen ghebryuekelijsche ; mede ballen hier schoone Pettolen ofte spde Chindes / mitgader s eenighe groove lynnwaten / als Westmaels ofte neusdochen van dieverse soerteinghen / Tulbanden / S gaderbael / Tongis / Allegiens / Ec. In't midden van de Stadt leyd een Machumetaensche Hierche / eer-tijds van de heydenen gemaect / zynnde een schoon ende hostelijch werck gesicht op 1050. ppiaaren van marber ende andere steenen heeft noch diuersche andere gebouwen ende edificien ; als meer huyten de Stadt veel schoone ende vermaechelyche Hoven ; waer van 't meerendeel zijn verballen / ende de puppen daer alleen over eynde staende ; dese stadt wert seer gequelt van de Coulies) zynnde seckere roovers / up 'en Lantschap daer ontrent gheleeghen) die de inwoenders menichmael berouven ende swaren Col af-neimen ; waer dooz de stadt in neeringe ende prosperiteit dagelijchs seer af-neemt.

Chetepour, is een stedekken ofte blechte ghelegen 12. Cos van Amadabat , ghebouwt aan de kant van een loopende Nebiere ; hier valt veel Katoene gaeren / ende rethaere waren / waer by de stadt voornamelijk bestaat ; de Inwoonders zijn meest Benjaenen ende Heydenden ; daer is een Gouverneur met ontrent 150. Soldaten / om de wegen en de Caffillas , die hier dooz na Agra ofte Amadabat repsen / voor de roovers te beschermen.

Messana, is een open Diecie / ofte groot Dorp / 15 Cos van Chetepour, versien met een uit verballen Kasteel / daer de Gouverneur met 200. Ruyters haer woninge hebben ; dese plaatse bestaat meest in Lantbouwerpe / mede valt hier veel Katoen / ende eenige sorteringe van Lynnwaten.

Het X. Capittel.

Wegh van Amadabat naer Suratte.

Kerende wederom van Amadabat naer Suratte sullen in 't volgende de voortnaemste Steden ends Dorpen aenroeren.

Dan Amadabat tot Ilsempour, een schoon Dorp / met een groote Sarij of hupsinge voorz de repsende lypden 1°. Cos Batova een groot Dorp / met een schoone Tancz 3. Cos, Canis gelegen ontrent een Nebierken / mede alsoo genaemt / 2°. Cos, ende van daer tot Mamadabat 3. Cos.

Mamadabat, is een fraep ende seer vermaechelyck Stedekken / ghebouwt langens den Geber van een tamelyche groote ende seer Vis-rycke Nebiere / ghesicht den 2° Gebroeders / die aen 't Noort eynde van de Stadt een troffelijch ende kninchlych Palleys gebouwt hebben ; de Inwoonders zijn meest Benjaenen ; daer valen enige Lynnwaten ende heel gaeren / daer by de plaatse meestendeel bestaat.

Nariact ofte so anderen schryven Niriaud, is een tamelych Stedekken / met fraue Hupsen en Heydensche Tempelen gebouwt / leggende van Amadabat 28. en van Brodra 18 Cos, ofte 14 ende 18. Hollantsche mylen ; hier valt veel Lynnwaet / als mede eenige Indigo / doch niet in quantiteyt.

Dan Nariet tot Waffet , zyn 15. Cos , onderweghen passeert men de Dorpen

Seiuntra ende Amennoygi, leggende 7 ende 5 Cos van den anderen verscherden.

Wasset is een oude verballen Kasteel/ gebouw op een hoogen Berg; aen de hoek van de Kievier die in de Inham van Cambayasut komt; de plaetse is ordnari beset met ontrent 100. Ruyters die wacht houden; ende de Caffillas die hier door passeren voor Col van den Koninch bestelt; Ropia de Karte afvoerden.

Het XI. Capittel.

Vande Stadt Brodera en de omleggende Dorpen.

Brodera/ ende dooz wiens geschticht. Brodera is gelegen tusschen Amadabat ende Brotcha, te weten 42 Cos aen de Oost-
zijde van Amadabat, ende 30. Cos bewesten Brotcha, dese stadt is ghebouwt
van een heyden / ghenaemt Rafia c'ghie, Sone van Sultan Mamoed Begeran-
den laetsten Koninch van Gusratte. Is geleghen ontrent 1 mijl van out Bro-
dera, doen der tijt genaemt Radiapora, wiens stadt dooz haer stichtinge heeft niet
gemaecht / ende de Inwoonders allengsien aen hem getrocken.

Brodera is een Lant-stadt/gelegen op een blachte ende sandige plaetse, dicht by
een kleyn Kievierken Wasset genaemt; behalven dit Kievierken heeft het aen de
Oost-Zijde / recht voor de poort / die naer Brotchia leyt / noch een grooten
Tancq, ofte staende waeter / redeyliek diep/ ende ontrent een Pistool-schoot wijt/
aen d' eene Zijde met een muer van steen op ghemeselt / daer d' Inwoonders
water uyt haelen: De Stadt leyt rontom in sijn mueren/ende Bolwerken/
ofte rondeelen/ van halck ende steen op-gemaecht: heeft 5. Poorten waer van een
is toe-gemeselt / alsoo daer geen weg aen leyt / heeft een groote Dooz-stadt aen
de West-Zijde meest bewoont van Derwers/ ende arbeits-lupiden/ die het Lin-
nen berepiden/ daer mede de Inwoonders (zijnde meest Banianen, Ketterij, ende
weynigh Mooren) haer meest geneeren; t Lant rontom de stadt/ en de omleggen-
de Dorpen is seer bruchthaer van Koorn/ Geerst/ Rijs/ Ec. mede wast hier veel
Catoen; dat voorz de beste van dese quartieren ghehouden wordt. Onder't
gebiet vande Stadt staen 210. Dorpen/ waer van den Gouverneur de incom-
sten van 75. geniet/ tot onderhout van sijn Ruyteren/ ende Soldaten; de andere
145. Dorpen/ worden van den Koninch aen verscherde Capiteynen voor eenige
gedane diensten/ ende tot onder-hout van haer volck in vergeldinge gegeven.

In 't Cierupt/ ofte ronde van dese stadt/ legghen 10 schoone Hupsen/Cupnen/
ende begraffenissen waerdigh om sien; waer van een seer frap ende hostelijcke
ghemaecht / gelegen is in 't midden van een Woingaert / daer een machtig
Heer met sijn Familie begraven leyt; behalven dese begraffenissen zynder noch 5
schoone lust-hooven / beplant met diverse fruct-boomen ende moeskrupden/
daer een peder in mach gaen sijn vermaecht nemen.

In ende bryten de stadt Brodera, en de omlegghende Dorpen woonen (gelijck
voort gheseyt is) veel Wevers/ die jaerlyckx groote quantiteyt van alderley
Lijwaten maectien / 't welcke om sijn deught ende synte naer alle quatteren
van Indien vervoert wordt; dit Lijnwaeet valt veel dichter / ende vaster / dan dat
van Brotchia, doch horter/ ende een weynigh smalder/ waer aen het welte kennen
is: de soorteringe die hier gemaecht worden / zijn smallen/ende breeden Baftas/
Nicquamas/ Madasoens/ Kannekjins/ swartie Chetas/ blauwe Assamanis/
Berams/ Circandia Ec.

Aen de Oost-Zijde ontrent 16.Cos, van Brodera leyt een Hoofd Dorp/genaemt

Sin-

Heeft 210
Dorpen
onder
haar ge-
biedt.

Ook sca-
py hoven
ende be-
graaf-
missen.

Sindickera, alwaer uyt het gheberghe jaerlychx 20. a 25. Dupsent ponden
Gommelatqua te haelen is.

Westwaerts van Brodera, ontrent 10.a. 15. Cos, leggen 8.oste 10. Dorpen/die
onder des selfs ghebiet staen hier wort jaerlychx een party Indigo gezaeft / die
gebruikelijc wort tot verwen van lijnwaeten.

Van Brodera, tot Brotchia, zijn 30. Cos, ondermeeghen passeertmen Carawaen,
Cabol, ende andere Doxpen/ daer de Wachters tol van de repsende Lupden/ende
haere goederen af vorderen.

Van Brotchia tot Suratten, zijn 24. Cos, oeste 12. Nederlantsche mijlen; Brotchia
over de Kebier gescheept zynde/ reystmen door Eckliester, een tamelych Dozp han Su-
van de Kebier: Cattodera, een verballen plaets / leggende aeneen Kebier / ratten 24
Cos van de Kebier: Tamirlan, een verballen plaets / leggende aeneen Kebier / Cos.
die de selve naem voert / 10. Cos, tot Briauw, 8. Cos, van daer tot Suratte 2. Cos,
oeste een Hollantsche mijl. Ende dus veel korteijcke vande situatie ende ghe-
gentheden / vande voornaemste steden ende plaatzen van Gusalatta.

Het XI. Capittel.

Afcomste vande groote Mogoren, ende haere waerdigheden.

DE groote Mogollen, oeste de tegenwoordighe monarcnen van Indien, hervoe-
men haer afkomstigh te wesen van den hermaerden Tartarischen Kepser
Tamirlaan, (welcke wop gebroochken Tamirlaan noemen) sommige heeten
hem Tamirlancue, 't welck beter is / om dat Tamir sijn epgen naem gewest is /
ende Lanque beteekent kreupel (gelijck hy oock was) die gehoochtigh was uyt het
gheflachte van Chinguiskan, Koninch van Tertarien, niet van en gheringhe af-
komste (gelijck sommige onwaerachtigh beschryven, sijn daden/ die hy ghedaen
heest / zyn ghenoeghsaem bekent; en wat graet Tamirlaan van Chuguiskan, ende
den grooten Mogol van hem afkomstigh zyn / dat beschryft Petrus Texera, in sijn
beschrijvinge van Persia, daer toe wop den curieuzen leset wijzen.

Den Koninch is een absoluut Heer / nemannt onderworpen oeste subject; hier
zijn geen geschreven wetten/ als alleenlycke den wil van den Prins/die onbede-
spreeckelijcke wert aenghenomen / eens inde weerk sit den Koninch inde Dier-
schael/ hoorende met lancmoedigheydt alle burgerlycke verschillen/ende hals-
saechen/ spreeckende daer over sijn Oordeel/ op welcke geen Apel/ oeste revisie en
valt; de straffe die den hals verdient hebben / geschiet veeltijds in sijn teghen-
woordigheit / met groote wrethept.

Den Koninch laet hem dinkmael van 't Volk sien / eens naer het op-gaen
vande Son in een Depnster / 't welcke sp Jarneo heeten / strechende naer het op-
gosten / boven de principale Poozen alwaer hy van het volk met dese
woozden Pathia salammer (dat is lang lebet den Koninch) gegroet wert; ten twee-
den des middaghs / dan komt hy aen her selve venster / om het ghevecht van de
Olyphanten ende andere wilde Beesten te sien; ten derden/ een wepnigh voor
Sommen onder-gangh / aen eenen venster dat naer het Westen strecht / 't welck sp
Durbar heeten/ als de Son onder is/ gaet hy wech met groot geraes van Trom-
melen ende andere Instrumenten / nevens een Generale acclamatie van het
volck; op alle dese tijden soo remant een Request over-levert/ die kryght ghehoor-
sabonts van seuen tot negen uren/ raetslaeght hy hemelijcke met sijn grooten
in een sael / die sp Gaselean heeten; de voornaemste dienaers van het Hof en-
bbb 3 de

de Rijck/sien den Tresorier ende overste bande Besnedenen(die noch Hof-meester is) den opperste schryver; den Oversten van de Oliphanten; ende de bewaerders
bande Tenten/kleederen ende Juueelen; hy heeft noch een overste over de wacht/
de welcke Coetewael genaemt is; sodanigen zijn in alle steden/ die het ampt van
Schout uyt voeren; Cadee, zijn wachters en opsiender/s van het gebangen-hups/
welcke alle schuldigen/die niet kunnen betalen vast-slupten/ende verhoopen haet
goederen/wijf ende kinderen/oste maken die tot Slaben van den schult-epscher.

Andere Princen handelen alle saechen van het rijk in 't secreet / maer hier
woorden alle Koninghs geheymenissen in 't openbaer gehach/ende blijft niet ver-
zorgen/voor de geen die Curieus is in 't ondersoeken/ gebende maer een schen-
bagie aen de schijvers.

Niemand wort tot den Koninch toe-ghelaeten/ om wat van hem te begeeren/
sonder gheschencken die dichimaels (wanneer de gifte hem mishaegt) te rugghe
souden senden/ om haer per s' grooter oste beters uyt te persen.

Doorz is syn Rijck vol Crapanpe/ want dewijle den Koninch alleen Heer is/
so neemt ende geest hy naer sijn belieben 't Lant aen sijn Onderdanen; hy dwingt
oock de grooten dichimaels van plaatzen ende Landen / die haer tot in homsten
ghegeven heest te veranderen/ want of de Koning neemtse naer hem / ende stelt
haar slimmer in haer plaets/ oste dat hy den eenen ontnommen heest/geest hy den
anderen; waer dooz komt dat het Lant naer sijn eyfch niet behout wort.

Alle den Adel van dit Rijck wast ende groeft doorz gonste van den Koninch:
haer macht ende inhomste wort doorz Paerden onderschepden; zynnde de groot-
ste Heere over 12. duysent Paerden / sommige 35inder 4. behalben des Koninch
Soonen en sijn Hupszrouw/die over 12. oste 15. duysent gebiet hebben; niet datse
so veel Paerden gestadig behoeven te onderhouden / maer de Koninch geestse so
veel Lants tot haer inhomsten/ om soo den noot verepschte/soo veel paerden en-
de krupter/daer op konnen te belde bringen/ rekenende hooz veder paert ende
Kuypter jaerlyclics twee hondert Ropias, 't welcke over de 7378. Hertogen / ende
1967. Duysent paer/ die de gewesene Coninghen ordinaris in haeren dienst on-
derhouden hebben/ een ongelooflycke somme bedraegt: Maer wanneer dese E-
delen sterben/soo komt alle het geene/ so wel dat van den Koninch gehat/als dat
sy selfs gewonnen hebben/ wederomme aen sijn Majesteyt/ eben ghelyck de Ke-
bieren haer inde Zee lossen/meesten tijt laet den Koninch aen de naergelaten we-
duwen de Paerden ende Hupszaet/ ende geest de kinderen eenige waerdighepdt/
want soo de Vader een Heer geweest is/ over 5. duysent Paerden / soo sal hy den
Soon 1000. oste 1500. geben / doende naer derhandt daer meer oste minder by/
naer sy het verdienien: sy en wiuen niet geen dinck meerder gunste van den Ko-
ninch/ als met hostelijcke geschencken/ 't welck veder op het meeste geest/om in
synen behagen te komen.

Het XIII. Capitel.

Krijghs-macht van den tegenwoordigen Koninck.

DE Krijghs-macht van desen Koninck was inden jare 1630. Wanneer hy
met 't leger in persoon selver te belde was/om den geblychten hartoch Cha-
an-gaan te verfolgen/ bestont in 144500. Paerden / behalben noch grote
menichete van Oliphanten/ Kameelen/ Muyl- & Sels ende last dragende besten;
ghelyck hy de naerbolgende verclaringhe van peher regement/ de namen van de
hoosden/ ende getal van de Paerden te sien is.

Koninckrijcke Gufuratte,

21

<i>Het eerste regement / onder de vlagge van Schaft-chan, zijnde de Soon van Assaph-chan.</i>	<i>Paerd.</i>	<i>Transport Paerden</i>	<i>11600</i>
Sijn Vaders Raspoeten	5000	Killofy	3000
Sadoch-Chan	5000	Sidi Fackier	1000
Mierfayedyt Madaffer	3000	Ecka Berckendas	2000
Giaser Chan	3000	Jogi Rage, Soon van Lalaberting	7000
Godia Saber	2500	Teluck t' Chaud	400
Saydt Jaffer	2000	Jakoet Beeck	400
Jaffer-chan	2100	Noch dry Heeren yeder 200	600
Matemet-chan	1000	Aganour, Chabonechan, Babouchan, Zaydtameel, Sidiali ende	
Alabirdie-chan	1000	Sadaed-chan, yeder van 500 Paerd.	3000
Saldechan Badary	2000	Komit t' samen Paerden	28000
Mirfaeर Zayedt	700		
Bacser-chan	500		
Noch 4600 Ruyters, waer onder veele van 400, 300, 200, ende 100.			
Paerden, Mansiebdaren genaemt	4600		
Somma bedragen Paerden	32000		
<i>'t Tweede Regement / onder de vlagge van Eradet-Chan.</i>			
Sijn Troupe was Paerden	4000	Raja-gedling, sijne troepe was	3000
Rau-douda	1000	Raja Bidel-das	3000
Dorcadas	1200	Oderam	3000
Kerous	1200	Raja Biemsoor	2000
Ramtcheud Harrau	1200	Madolong soon van Ram Rattung	1000
Moffaffa chan	1000	Raja roos afs-sou	1000
Jakout chan	2000	Badouria, Raja Bhoozo	1000
Somma Paerden	11600	Raja Kriitengh	1000
		Raja Sour	1000
		Raja t'Chetterfingh	500
		Waurop	500
		Raja Odafing	500
		Diversche andere kleyne Rajas]	4500
		Somma Paerden	22000

Noch bleben in Barampour tot verseecheringh van den Koninch / de naer
volgende Heeren ende Ruyteren / namentlijck;

Haddis en Bercken-Dassic Paerd.	15000	Scrieff Chan	Paerd.	1000
Afap Chan	5000	Sayedt Allem		1000
Rauratti	4000	Amirae		1000
Waifer Chan	3000	Raja Ramdas		1000
Mabot Chans Soon	3000	Tork taes Chan		1000
Godia Abdul Hessen	3000	Mier Jemla		1000
Astel Chan	2000	Mirfa Abdulhakk		500
Seerdaer Chan	2000	Mootmet Chan		500
Raja Jeffingh	2000	Mirfa Maant cheer		500
Feddey Chan	2000	Ghawaes Chan		1000
Jeffer	1000	Moried Chan		1000
Mocklies Chans Soon	1000	Diversche kleyne Ommerauwen		10000
Somma Paerden	4300	Somma Paerden		19500

Bedraeght 't getal van de bovenstaande troupen Paerden 144500.

Het XIV. Capittel.

Van het Konings hof, ende 't Kasteel Agra.

Beschrijv
inghe
van het
Kasteel
Agra.

Het Kasteel van Agra, daer de Koninch sijn hof/ oste Paleys hout/ is een voorstellijck werch/ ende onder alle gebouwen van Oosten wel het Principaelste/ het leyt aen den oeber van de Rivier Jemeni 3. oste 4. mylen in't roudt ghebouw / met stercke mueren / van roode ghehouden steen/ ende wijde Grachten/ met stercke val-brugghen; heeft 4. Poozten daer men in-gaet/ van de welcken den eenen siet naer 't Noorden / die met groote wercken is sterck gemaect; de andere siet naer 't Westen / alwaer de Marcht is/ die sy Bazair noemt; dese Pooz woxt genaemt Citsery, ende staet hier binnen des Koninch vierschaer/ alwaer hy alle verschillen pieght te hooren; hier achter is een Koninch's Sael / alwaer de Principaeste Vilier sit / die alle schattinge/ ende Placcaten uyt geest/ ende de exemplaren bewaert; alsmen dese Pooz in-gaet/ so komt men op een straat/ rontomme met hupsen/ ende stercken beset/ ontrent een quartier van een myl laech; ende hier van daen komt men aen de derde Pooz/ de welcke naer des Koninch Dierbaer hof/ oste Paleys toe-loopt; dese is altijt met ketenen gesloten/ ende hier mach niemand te paerde in komen/ behalven de Koninch/ ende syne kinderen; die poort strekt naer het Zupden/ ende wort genaemt Achabaerke-deriwagie; dat is de poorte van den Koninch Achabaer; hier binnien is het hups van de hoeren; daer van eenige honderden / die van den Koninch onderhouden werden/ woonen; dese zijn met seechere beurten baerdigh (oste soo dich-wils sy van den Koninch/ oste sijnen houwen gheroept werden) op dat sy niet danssen/ ende singhen des Koninch Hupsghesin vermaekien souden: de vierde poort strekt na de Rebvier/ ende wort Eralmis genaemt/ die leyt u op een tresselijke plaets langens een oeber van de Rebvier; hier siet den Koninch alle dagen uyt/ om de Son te groeten als sy eerst op-gaet: hier komen de voornaemsten van dit Rijch/ op dat sy den Koninch groeten/ ende staen op een plaets eenichsint verheven; de andere Hadijs (dat zijn de oversten van de Kuyteren) met den gemeeneman/ blijft op de plaets/ sonder verder te mogen komen/ ten ware sy gheroept werden; hier siet hy noch des middaeags uyt/ naer het gevecht van de Ollyphanten/ Leeuwten/ Buffels/ ende andere wilde beesten; dit gheschiedt alle daghen/ behalven op den Sondagh: de derde poort strekt naer een grote plaets van alle kanten met opene Saelen verckt; in welcken de Capitepen ende andere oversten van de Soldaten met beurten weechelijcke wacht houden/ dese saten heerten sy Attelanna, ende de beurten om te waerken Siockes; een weynigh voorder gaetmen naer een silver Heck/ op een binne plaets/ alwaer niemandt mach binnen komen/ dan den Adel van de Prins/ ende eenige mannen van staet; het ghemeene volck woerd van de portier met stocken van daer gedreven; binne dit Heck zynde/ soo komt men daerlijcke aen des Koninch Derbare, oste Koninchlycke Throon/ voor de welcke een kleyne plaets is/ rontomme met Goude traelen omringet/ ende boven met Capijten overdekt/ op dat het de stralen van de Sonne soude weeren; boven dit isser een Galerpe/ alwaer des Koninch Jacht, oste sit-plaets is/ al te samen verckt met Gout/ Diamanten/ Peieren/ en alderleij Gesteenten; kostelijcken/ en boven maten rijkelijcken gewrocht; tot dese plaets wort niemand toegelaten/ dan geroepen zynde/ behalven 's Koninch Soonen/ die hem met wapen verscissen (dat sy Panck hama noemt) ende de vliegen

blygen welch jagen / ende den oppersten Vifier-binnen dese trallen komen alleen-
lycken Ommarauden, ende groote Heeren ; tegen over dese plaets hangen Goude
Klokkens / de welcke geenen lypden/ die eenigh ongelijk geleden hebbven/ ende
woorden so toegelaten den Koninch te spreken / ende haer klachten up te storten/
doch en geschiedt niet sonder groot prijckel / by aldien haer saerken niet recht-
vaerdig zyn : Tot dese plaets komt den Koninch alle daegs's achtermiddaegs/
tusschen 3. ende 4. uren / ende veel duysenden komen op dese plaets/ ende nemen
haer steede naer haere bedieninge ofte waerdigheyt; hier blijft hy tot sabonts toe
ende hoorzt alle verschillen/ ende brieven van andere probintien gekomen/die sijn
Vifier ofte opperste Secretaris leest; de Paerden ende Oliphanten woorden hier
voor hem ghebracht / ende van seckere dienaers beproeft; in 't binneste van
't Kasteel/sijn twee hooge Toorens/die men van verre sien kan/ met louter Gout
bedeckt/ een staet op het vrouwen Hups / ende de andere op de plaets daer sijn
schatten bewaert woorden.

In de binnen Salen van het Koninchlycke hof/en komen geen menschen/dan
de besnedene Kamerlingen/ die sy Godia noemen/ hier hebben sijn vrouwen haer
Kamer/s/ ende alderlen vermaechelijckheyt; desen doen onder malkanderen oock
recht wanneer sy verbeuren.

Het XV. Capittel.

Van de voornaemste Feesten van 't Hof.

TWEE voortreffelijcke Feesten wordender alle Jaren met groote pompe in 't ^{Nieuwe} Hof gehouden; het Nieuwe Jaer/ en den Geboort-dag van den Prins: Het ^{Jaar} eerste Feest gheschiedt op de eerste Nieuwe Maen/ die in het nieuwfeest.
Jaer komt/ de welcke in Meert begint; sy noemen het Nourous, ofte Norose,
op de manier van de Persianen/ welch woort neghen daghen betekent/ hoe wel
het tegenwoordig wel 18. duret; in 't middel van de plaets/ voor des Koninchis
Eer-baer ofte Throon/ wert een stellagie gemaekt 14. voeten hoog boven de aer-
de/ die van alle kanten met kostelijcke Tapijten wort toegheslooren/ soo dat het
begrijpt 56. voeten inde langte/ ende dix-en-beertigh voeten inde breedte/ ende
daer-en-boven met Kanaesten ofte schutseis omringelt/ de vloer is oock met ge-
lycke Persianen Tapijten bedeckt/ hier binnen komen 7. van de groote Man-
nen van Staet / de andere voornaemste Dienaers van 't Hof in eenen anderen
Throon besloten zynde; dese Throonen zijn vierhant/ wel gemaecth van hout/
ende met fraep Parlemoen-werch in-gelepyd/ haer behangels zyn seer rycke-
lijcken/ aen de epinden met schoone franjen verciert/ alwaer kostelijcke Peerlen
zijn in-gewrocht/ ende Appelen en Peeren van gout aenhangen; Den Koninch
sit op kussens met Peerlen ende kostelijcke Gesteenten gehorduert/ rontom de
plaets staen de Tenten bande grooten/ de welcken onder haer als om strijt schij-
nen te bechten met ryckdom en magnificente; want brengen in desen Feest alles
voor den dag/ dat sy kostelijcks ende treffelijcks hebben; den Koninch plecht aen
peder van dese Tenten te komen/ ende te nemen wat hem best aen stont/ nu blijft
hy sitten berwachtende van peder syne giste/ dat een grote schat beloopt.

Daer zyn oock gemaecte stellagien voor de Koninginne/ van de welcken sy
sien watter omme gaet/ sonder van remant kommen bedooght te worden: Op de-
sendag komt den Koninch oock voor het gemeene volck up sijnen Throon/ende
bbb 5 neemt

heemt van peder geschencken; ten laetsten op't eynde vande Feest/ soo deelt hy slavelycke gheschencken upp / aen sijn Hobelingen die haer wel gedraghen hebben; ende vermeerdert oock sommighen haer intomsten ende waerdigheden.

*Dieringe
des Ghe-
boort-
darghs
van den
Prince.*

Sijn Gheboort-dagh viert de Prince op dese maniere; Maer dat in 't Paleys een groot stuk van den dagh met speelen en alderhande vermaechelijckheit is dooz gebracht; soo gaet hy naer sijn Moeder s Paleys (soo die noch leeft) ende de grooten brenghen peder geschencken aende de Moeder / naer haer qualiteit; daer naer weder-keerende ende de maelijdt ghedaen zynne/ soo gaet den Prins sitten in een kosteliche Kamer / en daer weeghert sp hem in een goude Schael / teghen Goudt/Silber/Ghesteenten/ en alderley Looin ende dier gelijcke dinghen meer/ ende het gewicht wort naerstelijck op-gheteekent / om te sien hoe veel met de voorgaende Jaren verscheelen / daerse groote superstitiont hebbent; 's anderent daeghs soo wort alle dit goet den Armen ghegeven/ maer hy krijght veel groter gheschencken van de sijnen.

Thomas Rous Ridder van den Koninch van Groot Brittanien, Ambassadeur aen desen Prins/beschryft de maniere van dat wegen op dese wijse. Ich ben (seyt hy) gelept in een swaven ende groten Hof / in wiens midden een Tente stont/ in de welcken goude Schalen hingen / ende groote goude Iterenen / waer mede sp vast gemarckt waren/ aen de kant beset met kosteliche Diamanten ; in 't rone saten de Edelluyden op kosteliche Capijten den Koninch verwachtende; Hy komt met veel Gesterenten en Juweelen(meer overlaeden dan veriect) ende sedt hem in een vande Schalen / sittende niet de boeten van malhanderen / ende hier waren eerst in een anderen Schael eenighe sachen niet geldt ghesedt / sijn gewichte was 9000. Ropien , 't welck schier 1000. ponden sterlings bedragen; daer naer met eenighe sachen Gout ende Ghesteenten (soo sp seyden;) ende tenunderden met verschede goude Laetcken / Syden/ Catoenen/ Linnen/ Specerpen ende andere Loopmanschappen in packen ghedaen; daer naer niet Koom/Botter en alderley groente; ende alle dit voetsel/ gelijck ooch het Linnen wordt de Benjanen gegeben/ al-hoe-wel ich (seyt den Schrijver) sulx niet gesien hebbet het gelt wort altemael bewaert/tot behoef vande Armen/ twelcke van den Prins/ insonderheidt 's abonds wort upgheleert; den Koninch dus behangen zynne/gaet op sijn Throon/ ende stropt onder sijn grooten/ Dooten/ Amandels/ ende andere vruchten van Goudt / soo subrijl en konstig gewrocht / datter 1000 van desen geen 60 Ropias en kostten , seecker het gewichtte van 20 Ropias ('t welck ich selver waer genomen hebbt) volde een heele schotel van dese goude Frugtien/ soo dat ich bastelijcke geloope/ dat hy geen 100. pont sterlings onder sijne grooten gheworpen heeft/ daer naer brenght hy den heelen nacht met sijn Adel met suppen door; dus verre Thomas Rous.

*Mooren
Feest
Janze en
Jauwzee
en ware
te verdien
genaemt.*

Behalven dese twee Triumphen van 't Hof / worden noch eenighe andere Feesten by de Mooren saerlijc gecelebret als het Feest van Janze ende Jauwzee, ter gedachtenisse van twee Ghevoeders alsoo ghenaemt / Dieniaerts van Mahomet Haly ; die naer de Lust van Choromandel, om bevaert te doen / ende afslaten om alsoo te verdien ghorepst zynne / van meenichtie Hepdenen / Gentiven ende Bramenes zijn om-ingelt / ende in een sterchte (daer sp op geblycht waren) belegert / ende hun water door een Aggedisse (dat de Mooren voor een seer onrepn Dier achten) besmet wierdt / hebben sp haer niet een mannelijcke couragie onder de Hepdenen vermenght / ombrenghende veel met de scherpe des swaerts / tot dat se eyndelijcke van de meenichtie zijn overballen / ende doodt-geslagen / wiens doodt

doot desen dagh (beginnende 10. dagen naer de Nieuwelen/die inde Maent Julio komt) beschrepen/ draghende langens de straten dooi-baeren/ in ghedachte van Lijcken/met Pijlen/Woogen/Swaerden/Cullebanden/ende veel hostelijcke spede Kleederen tierelijken behangen/die van veel Mooren te voet gaende worden vergeselschapt/met Klaeg-liederen te singhen/danssen ende schermen met bloote Deygens groote rumoer maechende/ sommighe dooor-snijden met messen oste Swaerden haer lichamen op diversche plaerten/ datter het bloedt uyt vloeft/welck bloet sy over haer Kleederen strijken/ dat een veermt spectaciel is om aen te sien: 'g abonts werden op de Medan oste Mercht op een verheben plaerse/ ge-presenteert sommighe mannen van strop ghemaecht/ daer mede noterende de voorst moordnaren/ die sy naer veel ceremonien ende barament-speelen/ met menichtie van Pijlen doorschieten/ ende ten laersten tot assche verbranden/ wil-lende daer mede beroonen/de straffe die de Heydenen/met het ombezengen van dese twee Heylige Mannen ende Geboeder's lanze ende Lauwzee verdient hebben; jaer dat meer is/ werden op desen Feest sodanigh tot medogenthaupt/ooste wraech-gierigheyt opgheweckt/ dat de Jentiven, Benjanen ende andere Heydenen/ niet voort een quaert op den dag/ derben op straat komen/ maer met opghesloten deuren in haer hupsen sitten/ooste loopen groot perijckel/ van de Mooren/ tot een weder-wraechke vande overledenen/ al t'samen gemassakreert oste doot ghe-slagen te werden.

Noch een Feest onderhouden de Mooren/ ter ghedachtenisse van de willige of-ferhande van Abrahám aen sijnen Soon Isaac/ slachtende ten deser tijt (die or-dennerelijcke komt inde maent Junij / naer de conjuncture vande Maen) veel Socken/die sy (naer dat sy haer gebeden in de Tempels uyt-gestort hebben) met malkanderen op eten/ de restie van den dagh met speelen ende vanquetteren dooz-bzengende.

Het XVI. Capittel.

Rijckdommen vande Indoostaense Koningen.

DE Rijckdommen van dese Indoostaense Koningen/ kommen geschat werde[n] uyt de heelijkheden ende schatten die sy besitten/ de welcken soo men daer op wil acht staen/ soo sal men bewinden/ dat sy groter zyn/ dan van de Persianen, ende voort den Turck, ooste Chinees niet behoeft te wijchen.

Ten tweeden/ ooch daer uyt/ dat niemant in 't Ryck (bestaende in 37. Pro-vintien/ ende Koninkrycken) iets besit/ dan dooor haere mildigheyt / ende dat soo lange als het haer geliefst: mede dat sy niet alleen vande grooten/ maer ooch vande laegste van staet erfgenaem zyn/ ende nemen vande overgeblevene/ ooste naerghelaten goederen soo veel als 't haer selfs goet dunkt.

Ten derden/ uyt de groote geschencken/ die hem niet alleen van sijn ondersa-ten gegeben worden/ maer ooch van uyt-heemische Princen; waer van Thomas Rous, den voort-noemde Engelschen Ridder/ een Frap exemplē vertelt; want doen hy in Ambassetschap was/ aen desen Prins/ van weghen den Koninch van Groot Brittanien soo wiert desen Mogor van den Koninch van Bissampour oste Villampour dooz sijnen Ambassadeur toegesonden 30. Olpphanten/ van de wel-ken twee met Goude ketenen/ swaer wesende 400. pont: twee met Silbere ketenen/ ende de restie met Koperen behanghen waren; 50 Paerden schoon ver-ciert; ten laersten groote partye van Diamanten/ Peerlen ende Robijnen/ in

*Schencken
van den
Koninch
van Bis-
sampour
aen den
Mogor.*

Somma

Somma daer en mach niemandt sonder schenchiagie by hem komen.

De schatten naer gelaeten by den Koninch Achabaer, Groot-bader van den tegenwoordigen regeerende Koninch Chia Ziahan, soo aen contante gelden / als Goude Fersten ofte mooren / Silbere Ropien, ende Koper munt; als mede gewicht Gout / Silber / ende Koper / gesceenten / Porceleynen / Boecken / Tenten ende sijn toebehooren / Ammonite van Oorlogen / met 't ghevolgh van dien; Goude / ende Silbere Laechens / Linnen van alle Landen / Sabels van Gout / Silber / ende andere soorten / beloopen / als in des Konincks Boecken seer dinselijcke was gespecificeert / de Somma van 34. Carroras, 82 Lacq. 26. duplent ende 386 Ropias ofte 348226386 Ropias, te weten.

Gemunt Gout.	Voor eerst aen Goud had den Koninch laren slaen enige munt van 100 Tolen, of 1150 Massa, enige van 50 en 25 Tolen, t'same in Massa gerekent / bedragē 6970000 Massa, d'gende peder Massa 14 Ropias, bedragen in alles	Ropias 97580000 1000000000
Ropias ofte Sil- ver gelt.	Aen Ropias Achabar genaemt Het ghetal van Peysen was 230000000. gherekent 30 Peys hooz een Ropia, soo komt het effen te bedra- ghen / de Somme van	7666666
Ghe- maect Gout- werck.	Aen Diamanten / Robijnen / Esmeralden / Saffieren / Peerlen / ende andere ghescreenten	60520521
	Aen ghemaect Goudt / te weten alderhande Beelden / van Oliphanten / Kameelen / Paerden / ende andere rariteiten / seer konstigh / ende van vermaerde werck-meesters ghewrocht	19006785
	Aen Gouden hupsraedt / soo van Schooteis / Daten / Lampetten / Coppen / Et.	11733790
	Aen Koper-werck / soo aen baten als Hupsraet	51225
	Aen Porceleyn ende aerde-werck	2507747
	Aen Goude Laechen / soo uyt Persien, Turkyen, Euro- pa, als Guleratta, oock van syde ende Catovenen	35509979
	Aen wolle Lakenen so van Europa, Persia als Tertarien	503252
	Aen Centen / Capijten / Caraetschaen / ende al wat meer van nooden is tot curacie ende behoestigheyt van het Hups ende de Kepse	
	Aen Boecken van tresselijcke mannen geschreven / ende in kostelijcke ommisslagen ghebonden / waren in ge- tal 24000 waerdigh	9925545
	Aen geschut / Ammonite van oorloge / Koegels en Krup Aen Schilden / Swaarden / Boogen / Pijlen / Piecken ende alderley handt-ghemeeer	6463731 8575971
	Aen Zadelen / Gouden ende Silberen Toomen / ende wat tot Paerden verryersel behoocht	7555525
	Aen Paerden kleeden / met Goudt / ende Silber ghe- horduert / als oock alderley Siagels	2525648 5000000

Bedraeght te samen dese schat Ropias 348226386

Geredus-
teet in
Hollan-
dts
gelt.

I Ndiens men alle dese Rijckdom souden willen reecken naer onse wijse /
reducerende de Ropie tot vier-en-twintig stuivers Hollants, soudē bedragen
417. Mil-

417. Millioenen 871. dupsent ende 663. Carolus Guildens ofte 417871663 :-:-

Het moet niemandt wonder geben / dat dese Koninghen sulche schatten besitten / om dat alle de Rijckdommen van de Princen / die over langhen tijdt in Indien ghegeert hebben / van haere hooz-vrouderen zijn ghekommen/ ende hebben die haere naekomelingen naergelaeten/ welcke schatten / noch dagelijcx seer vermeerderen; want al hoe wel hier noch Gout/nochte Silber mijnen te binden zijn/ soo wort het met groote menichte / bande uyt-landers haer toegevoert/ die het niet weder mogen uyt-hoeren.

Op hebbinden by des Koninchs boeken/ dat de Landen/ ende de Rijcken van k'Handary, k'Haboe, Caflamier , Ghafame ende Bannazaed, Gouferat, 't Sinde ofte 't Hatta, Ganday ende Barampour, Bengale, Orixi-no, Odillo, Maloveagra, met sijn omleggende plaetsen/ Dilley ende sijn omtrechinge / jaerlijcx plegen op te brengen/ 6. Areb ende 98. Carroras ; de welche naer dese Lants Calculatie bedraegt 174. Caroor 45. Lacq, Ropias, ofte 174. millioenen ende 500. dupsent Ropias: komt de Ropias gerekeert tot 24 stuivers Hollants/ 209. negen millioenen / ende 400. dupsent Guildens/ ofte 20940000 :-:-

Generael
van des
Koninch
Landen
en Rijc-
ken.

Ende dus beel hortelijken/wat aengaet de regeeringe/macht/ende rijckdommen deser Koningen ; nu sullen weder heeren / tot de beschryvinge van 't Koninckrijck Gufuratte, in't besonder.

Het XVII. Capittel.

Verhael hoe 't Koninckrijck van Gufuratte aan den grooten Mogor gekomen is.

Het Koninckrijck van Gufuratte, heeft noch over 62. Jaeren verleden/ ghemoeit, dese ster vende liet achter een Soon genaemt Madofher, maer 11. ofte 12. Jaeren ouf/ stellende over hem als Monber/ eenen Ehamet Chan ; de welche als hy sach dat de grooten hem weynich onderdanich waren ; bresde hooz sijn vertrouden vziende / (sonder Vader) ende sijn gheghen leven ; so heeft hy heymelijcke aen den Koninck van India (die doen binnen Agra was) gheschreven / in wat prijkel hy / ende den jonghen Koninck stont / biddende dat hem wilde te hulpe komen/ betrouwende Amadabad die Hoofst-stadt is van het Koninckrijcke/ hem tot een reechen van getrouwigheyt over te leveren: Achabaer so een onder wachte gelegenheit ghekreken hebbende / quam haestelijcke met een groot leger in Gufuratte. ende de Hoofst-stat/ met andere Steden bekomen / ende met sijn volck beset hebbende; leyde de jonghen Koninck Madofher , met sijn Voogt gebangelyken naer Agra: Madofchar nu 30. jaeren ouft gebwoeden zynde kreegh tegenheyt inde gebangenisse/ende bliedende van de gheeneu die hem bewaerden / quam tot eenen Razia, die meest paelden aen sijn Vaderlijck Rijcke/ dooz sijn hulp/ vertrijghende veel Steden ende Dorpen die achter aen laghen; maer eer hy hem in 't Rijck honde baft stellen / was des Koninck Achabars bestoversien Chan Chaana , met sijn legher op sijn hielen, die met weynich moepten/ in korten tijdt wederom uyt het Rijck /waer in hy naulijcx een jaer geweest hadde) gejaeght heeft; ende belettende sijn blucte / heeft hem weder gebangen gestelt: Madofher oversiende den Toorn des Koninck/ over sijnen misdaet/ oock ten laesten niet langer kommende lyden de schande/ die hem aengedaen wiert/ heeft hem gelaeten op 't secreet te gaen/ daer hy hem selven met een schaer-ines de heel afgesneden heeft / ende heeft also het Rijck van Gufuratte gherustelijcke den grooten Mogor gelaten.

Het

Het XVIII. Capittel.

Door wien't Koninckrijck van Gisuratte bestiert wert.

Koninkrijck Gisuratte wort beheerst van eenen Gouverneur Generael/ onder wien alle andere Gouverneurs staen/ ende de selbige moeten ree-
scheinijge gheven/ houdende sijne residentie binnen Amadabar, welcke de
Hoofd-stadt is van dit Rijck; de Gouverneuren worden dichmaels verandert/
ende en dueren niet langer/ dan't den Koninck gheliest/ ofte naer dat hy de per-
soonghesint heeft; sultks dat dese Gouverneurs geen sechtere blijf-plaetse
en hebben/ meer soekhends haere sacken te bullen/ als het gemeene Landts wel-
vaeren te bevoorderen; want soo wanneer sy verstaen/ dat een ander op de komste
is/ soo sullen veel van de voornaemste Klaeflyden/ met valsche beschuldighe/
in groote Somme van gelden condamneeren/ naer dat hy weten die van macht/
ende vermogen te zijn/ waer tegens de aengeklaegden niet hebbent te seggen/ dan
de opgeleide Somme op te brenghen/ ofte worden in de gevangenis geworpen/
ende soo lange geslagen/ ende gepynicht/ tot dat sy de ge-eyste Somme voldoen.

Gou-
verneurs
heerlijcke
staet ende
Hof-hou-
dinge.

In dese staet haer hem den Gouverneur Generael seer magnisjiek; wanneer
hy up-rijdt wert vergheschapt/ met alle den Adel/ ende groote meenichtie van
Ruyteren/ voor hem gaen sijn Oliphantten/ met kostelijcke kleeden/vlaggen/ en
de alderley Trompetten/ Schalmapen/ ende Trommels versien; binnen sijn
Paleys wort Koninklijcken ghedient/ ende wordt niemandt toeghelaeten met
hem te sprecken sonder consent; eens ter weeke sit hy ter openbaere Audien-
tie/ op des Konincks sit-plaetse/ om recht te doen/ daer een peder toeghelaeten
wort/ sijn klachten up te storten; heeft geen Klaeflyden ofte Kiechteren van
den Koninck gheordonneert; dan in sware saeken roept eeniche van de grooten
op hem/ nochtans soo/ dat hy alles naer sijn sin bestiert/ sonder datter remant
Appel verleent wort; waer dooz de anderen/ die als Klaeflyden ghebruyckt/
ofte gheroepen werden/ weynigh hebben te seggen: alle boeten/ schattinghen/
ende chijnsen komen ten profite van de Gouverneurs/ dat jaerlijcks een on-
gheloosjike Somme gelts op brenght: dese Gouverneurs Generaels/ ofte
Dice-Koninghen sijn ghemeenlijcken Hartoghen ofte Omme-raulwen/ ende
Heeren van 3 tot 5 duysent Paerden/ daer van 't inkomen van den Koninck
treken; al-hoe wel sy ordenaerlijcken maer 1. a 2. duysent onderhouden/ de re-
ste ghenieten tot hare staet/ ende Moorischen overdadighen pracht; dese inkom-
sten komen meest van de Landen/ want van het ghezaerde gheniet den Koninck
een derde/ ende het resterende blijft voor den Bezaepder.

De inkomensten van Gisuratten plachten voor desen te wesen 150 tonnen
Goudts/ dan zijn door de ghehesene sterften/ ende meserien alhandts vry wat
vermindert; de Tollen van Brochia bedroeghen te dier tijden 126 duysent Ma-
moedy, dat is naer onse wijze te rekenen 10; stupber voor een Mamoedy, 67200
Carolus Guldens; ende de Tollen van Brodera, brachten op 400000 Mamoedy,
makende 213333;6:10; Carolus Guldens.

Jaerlij-
ke inkom-
sten van
Gusu-
zatten.

Het XIX. Capittel.

Wat Vyanden Gysuratten heeft.

L Andt van Gysuratta heeft geene openbaeren / oste wettighe Vyanden / daer voor hem behoeft te Wapenen; alleenelijcken woonen in 't gebergte eenige Raydas ofte Koninchirkens / die op den roof leven / ende de Dorpen / belden / ende repsende Cassilas dichtmaels verwooven / sonder dat die van den grooten Mogor kommen overheert woerden / alsoo door den banch beter Soldaten zijn / dan de Mogollen; daer zijn sommighe van dese Raydas ofte Koninchirkens / die z. a. 4. duysent Mannen soo te Paert / als te voet / onder haer ghebiedt hebben; ende wanneer met ghewelt van de eene plaetsche woerden verdeven / vluchten naer een andere schuyl-plaetsche / daer van de weghen de partpen onbekent zijn: behalven dese vyanden / so zynder menighe van slapp-dieven ofte haesaert loopers / die de repsende lypden in de weghen menighmael af-setten / ende doodi-slaen / 't en ware dat sy hoop hadden eenigh rantsoen te krijghen / wanneer sy de Personen gebangen met haer voeren; sy houden met troupen op de voorzaemste passagien somtijds 20. 40. 50. 100. jae oock wel 4. ofte 500. soot te Paert als te voet sterck; sulcr dat men niet / dan wel gewapent / ende met Soldaten wel versien / dese Landen bereyzen mach.

Het XX. Capittel.

Hoe, ende by wien de Justicie in Civile, en Criminele saecken wort bedient.

A lle kleynne / ende civile saecken worden by den Coutewael ofte Schout afgedaan / ende gebeurt ghemeenlijcke / dat die eerst komt klachten boven lept / schoon in sijn saecken ongelijck bevonden wert; want by haer is een spreck-woort / eerst slaen, daer naer reden verstaen; soo dat een Persoon die niet vermandt in verschil gekomen is / ende sijn klachten eerst doet / het meeste gelijck heeft / alwaert sy sijn weder-partij grootelijcks te korts gedaen hadde / dat soo by haer wert geobserveert; sonder naer eenige politie / oft gheschreven rechten haer te schricken.

Den
Schout
doet alle
kleynne sae-
ken af.

De Gou-
verneur sal
alle Cris-
minele en
hals-sa-
ken.

De Criminele delicten / oft half-saecken / werden by de Gouverneurs vande Steden / ende eenighe van de aensienlijckersten onder haer (die den voorzij Gouverneur daer toe begeert te roepen) aghedaen / ende by de Coutewael, ofte Schouten ter executie gestelt: Dan so de deliquanten van vermeugen zijn / worden met geldt-boeten by gheslagen; welcke boeten (als mede alle confiscationen van goederen / komen ten profijte van de gemelde Gouverneurs / waer dooz selden gebeurt / dat vermant van vermeugen (hoe groot haer misvaden mochten wesen) aen de lijve / ofte metter doodt gestraft werden: de armen / ende kleynne dieven / worden met een groten swep (Siamback genaemt) ettelijcke daghen naer den anderen gheslaghen; hups-hzaechie / ende groote Dief-stal / wordt met handen / ende voeten af te kappen / ghehanghen / ofte onthalst te worden / gheschraft / ten ware met gelt haer konde by maectien: Soo eenighe Roovers gekreghen worden / die geen rantsoen konden op-bringen / worden het Hoest af-geslaghen / ende met het ijff op staekken langes de weghen gheslekt; Doort-slagh houden wel voor de swarste dilect / daer de strenghste straffe ober doen; daer naer oversweel (insonderheydt sooo by vermandts Vrouwt van staet ghebeurt waer) om welcti-

welck te vermyden / in alle steden openbare hoeren geleden worden; de welcken
aen de Schout hare contributie op-bringen; dese machmen bywelijcken onthie-
den/oste in haer wooningen gaen; 't welcke eer voor Eer/dan schande onder haer
gerekenk wort; Wanneer eenige Feesten houden/meenen niet vrolyck geweest te
zijn/ by aldien soodanige hoeren (om te dansen/ ende singen) by haer niet gehad
hebben.

Het XX. Capittel.

Hare voornaemste Wapenen ten Oorloge.

*Hare
Wape-
nen.*

Htere voornaemste Wapenen ten Oorloghe zijn veelderhande soorten van Lont-roers/(van hper-slooten/oste Snaphanen werten niet) die hier te lan-
de ghemaecht / ende uit Persia ghebracht worden; voorzij pijlen/ende Bo-
ghen/ daer mede sp meerlyck omgaen / ende baerdich schieten: de Kuyters
voeren gemeenlyck een Boogh/ ende een Koocher met 40. ofte 50. Pijlen/voor-
der een Schilt om de hals/ ende een Pieckjen in de hant/ die sp naer haer partje
werpen/ voor hebben op haer spide een Sabel ende op haer ander spide/ een Pon-
jaert/ die sp Ginder ofte Cattary noemen: de Kuyters die van vermogen zijn/ voe-
ren ring-colders/oste malte-rochen/ tot haer knieden strechende ; seer wepinck
hebben storm-hoeden/ also hermits de hette van de landen/ te swaer om dragen
valten: De Soldaten te voet/ die geen roers hebben/ voeren een Boog ende Pij-
len/ met een Spies van 10. ofte 12. voeten in haer hant/ die sp alvooren na haer
Opanden werpen/ alsoo de Booghen ghebruyckten ; want hebben de erbarent-
heyt niet/ de pieckjen tegens den inbal vande ruyterpe te stellen/ ghelyck in onse
landen in gewoonte is; doch houden sp in 't velt geen vaste geleederen/ maer loo-
pen met vollen toom overhoop/op/en dooz malkanderen/hare troupen ofte regi-
menten verdeelende in 3. ofte 4. partjen sonder de Doortocht/Battalie ofte Ach-
ter-wacht te weten; in 't gevecht gebryukken veel Ollyphanten/ op haer ruggen
hebbende biercante hupskens/ daer inne leggen 2. ofte 3. Haecken/ ofte Bassen/
met pennen (gelijck die Steen-stukken op de Boots ende Chaloupen) in de hoor-
noemde hupskens vast gemaeckt/ met 3. ofte 4. Mannen daer by/ om de selve te
lossen/laden/ende gouernereren: met dese Ollyphanten gaen sp gemeenelycke in-
de Battalie/ om haer te dienen tot Bosstweeringen; dan gebeurt dictmaels dat
de voorzchreven Ollyphanten/ dooz Oper-wercken (diese gelijck in Nederlandt/
van veelderhanden slach ghebruyckten) van partjen/ soodanigh werden beschaa-
dicht/ datse op de loop komen / ende groote schade onder haer eggen bolck ver-
voerzaerken; dooz dien haer opsitters die niet moghelycken zijn te bestieren:
sp ghebruyckken veel Gheschuts/ ende eenighe van upnemende grootte/ wel-
ken de Ollyphanten voorz-trekken/ ende schijnen over langhen jaeren ghemaecht
te zijn; maschen noch goet Bosse-kruydt/ doch niet soo krachtigh/ als van on-
se landen; sp hebben noch koopere Trommels en Trompetten/ waer mede sp
de Soldaten tot den strijd verwecken: wanneer de Koninck ofte eenige Urijgs-
Oversten te Velde legghen/ beslaet het Leegher een groote plaesie/ ende dat
wonder is/ repsen niet meer als 4. ofte 5. van dese landts mylen op een dagh
wanneer sp het Legher op-slaen/ soo stellen sp haer Tenten/ dat het de
manier van een Stadt ghelyck / want 't wordt niet met Straten onder-
schepden/ in de welcken alle dinghen / die tot des menschen onderhondt
noodt

*Houdt
geen slag-
oede in
't vech-
ten.*

*Ghe-
bruyckken
Ol-
phanten
inden
Oorloghe.*

noodig zijn / verhoest werden ; ende liert dit Leger met sodanige goede ordere opgeslagen / dat veder weet hoe verde / ende naer by / hy sijn Tenten van den Koningen / ofste opperste Delt-overschens Tenten seiten mach / also niemand op een musquet-schoot daer ontrent mach by horen.

Het XXII. Capittel.

Van de Inwoonderen van Gusratten.

DE Inwoonderen / ende ingehoozen van Gusratta plegen certijts **Wepden** te wesen / met de ghemeene naem Hindoy genaemt ; maer naer dat sp **woonde-
ren eer-
tijds Hu-
dogen ge-
noemt.**
van Tammerlaen overheert sijn geweest / soo sijnse ten deelen Mahometisten geworden ; daer en boven sijn hier voortg Persianen, Tartars, Arabiers ende Armuiers, ende schier van alle Nationen uit Asia , ende Europa, behalven Chinezen, Japanders, ende Joden, die om verachtaemheyt daer wepnich ghebonden worden ; de rechte inwoonderen van 't Koninkrich van Gusratte , worden met de ghemeene naem van Benjanen genaemt ; de welcke de Portugiesen (gebroochken) Bandan heeten van wiens gedaente / Heeden / Kleedingen / ende Manieren / by hier onder een wepnich willen sprechen.

Het XXIII. Capittel.

Vande Gedaente ende Kleedinge der Benjanen van Gusratto.

DE Benjanen ende Gusratten, sijn van coleur geelachtig ende sommige wat witter / men vint vrouwen onder haer / die in witheyt / ende schoonheit de Portugesische vrouwen te boven gaen / en voorz de Nederlantsche niet behoeven te wachten ; sijn gesatstoneert van aengestichte lijf / ende leeden in alles gelijk die van Europa / uitghenomen de Coleur ; haere kleedinge is een witte enckelde roek op 't bloote lijf / van den hals af sliecht / ende enckel om 't lijf / tot beneden toe ('t welcke sp Cabaya heeten) ende inde syde / onder den slincher arm / met banden toe ghebonden ; de Schoenen van root / ofte swart leer / voor schery / ende omgheliront / de Haert afgheschooren als de Turcken / behoudende alleen de kmebelz / draghen op 't hoofd / ghelyc de Mooren / ende alle Indische volkeren / Culbanden van sijn Lijntwaert / ofte andere syde stoffen gemaeckt / die sp veelmaels om 't hoofd windt / recht onder 't hayz / ac de sterre van 't voorhoofd / strijken alle morgen een wepnich Sandelhout met water gemalen / ende daer 4. ofte 5. gryphkens lijs op gehlopt / het welcke de Bramens , ofte Papen doen / sijnde een seechere supersticie van haer wet / ende betrekent / datse dien dag haer gewassen hebben ; want sijn van nature so repn ende puntig / datse wanneer haer gheboegh doen / ofte water maecten / alert sp eten / haer altyd wassen / hebben ghemeenlyke het naechte lijf besmeert met Sandale ende ander wel-riechende lirupden / daerse wondere goede vrienden van sijn / gelijck alle de Indianen / haer vrouwen gaen met ongedeckte aensichten langhens de straten / ten waere vermooghen de lypden / die haer vrouwen in Karren ofte Pallancins ghedraghen worden ; sp eten ghelyc de Mahometisten / ende andere Indische Nationen op der aerden neder / in haer hupsen / ende vergaderinghen sitten altoos op matten / ofte Tappyten op der aerden ghesprekpt / naer veders vermooghen / ende lacten altoos De
Benja-
nen haec
kleedinge

haer schoenen voor de deur staen/ soo datse barvoers in haer hupsen gaen/ waerom gemeenelijcke de schoenen de hielen neer-hacken/ om de moeyte ghe spaeren/ van't elciens uyt/ ende aen te doen. De Benjanen, ende Heppdenen haer vrouwen hebben maer een doech om't lichaas sy uyt-gaen/ die haer bedekt van boven't hoofd tot de knipe toe/ sommige drachten kleynne lichaems/ die essen onder de Armen/ ende boordten komen/ die sy niet banden toe binden/ ende voorts vande boordten tot d' navel altyts bloot/ hebben ringen dooz de neus/ om de beenen/ teenen/ ende den hals/ oock aen elct een arm ende hepte de handen/ ofte 8 ringen ofte Manilius sommige van silber ende gout/ ofte ten minsten vergult die't vermogen/ het gemeen volsch van glas/ 't welcke is de gemeene dracht van alle Indiaensche vrouwen; haer kinderen loopen altemet tot 3. 4. a 5. Jaeren naecht sonder engheschaemte/ soo wel de meyschens als de knechtens.

Het XXIV. Capittel.

Vander Benjanen handelinge, ende verscheyde gebruycken.

Benjanen zyn
kloetke
ende sub-
tyle han-
delaers,

DE Benjanen drijven stercken handelinge ende traffiq in alle Koopmanschappen/ als Hoorn/ Kattoene/ Lijnwaet/ Anil / ende andere waren/ principaelijcke in alle edele gheesteenen/ daerse wonder op geslepen zyn; sy zijn uittermaten subrij/ ende scherpsinnig in alle rekeninge/ en schryben/ so dat se hier in niet alleen alle andere Indianen, ende omlegghende natien te boven gaen, maer oock als de Portugesen/ Engelschen/ ende Nederlanders/ diess halben veel voordeel hebben; waerom by de Mooren veel boorschryvers gebuyndt werden: Onder de Benjanen zijn veel maeckelaers/ seer gedienstich ende subrij in koopen/ verkoopen/ ende met de tonge te hangen aen hepte de syde; zijn loos om vemandt te bedrieghen/ die met den handel niet bemoejen; gheneeren haer niet winchel te houden van alderley Koopmanschappen/ ende eetbare waren/ upghesonderd bleesch/ ofte pers dat leven ontfanghen heeft; hebben voor een ghebruyck/ dat niemand sijn neeringhe mach veranderen, dan volgen altyt het hant-werch van haere Ouders/ ende trouwen onder haer niet Dochters van de selfde hantwerken/ neeringhe ofte ambachten; dan't gebeurt somtijts wel/ dat een Jongman ende Dochter/ die hepte haer Ouderen overleden zyn/ aen malkanderen trouwen/ die dan uyt hare geslachte gestooten wordende/ met haer hepte een Caste, ofte geslachte op haer selben maeckien; om dese reden geschiet het datter eenigen (doch weynig) Jongmans zyn/ die onder haer geslacht geen Dochter naer hun welghewalle kommen binden/ ongetrouw blijven.

27 Ge-
slachten
die onder
malkan-
deren niet
mogen
vermaeg-
schappen.

Onder de Benjanen zyn behalven dese onderschedene soorten van neeringhe ende hantwercke/ noch 27 geslachten/ die haer onder malkanderen niet moghen vermenigen: Hyjckende so komen de Ouders van de Sooen/ aen de Dochters Vader/ ende beloooven een sekere somme gelts voor de Dochter/ tot datse met malkanderen verdaeghen zyn/ want men niet de Dochters seldens houtweijcr-goet geest/ dan alleenelijcke sommige Juwelen, als goude Braselletten/ Oor-ende Arm-ringen/ ende weynig hupsraet/ als een iedekant ofte kareel/ met haer bedde/ ende toebehooren/ Potten/ Dammen ende Ketels/ naer peders staet; sy geven de kinderen seer vroeg aen malkanderen/ van 4. 5. 6. 7. ende acht Jaeren/ so dat een Dochter ghekiomen zynde tot 10. ofte 12. Jaeren/ dat den rechten tyt is/ om bequaem te zyn/ tot het werch des houlycr/ ende kinder-teelinge (al-hoe-wel van

van 8.9. ende 10. Jaren veel byslaepen) sal qualijche aen een man geraechen/ als teken onder haer/ dat niet eerlycke gehouden/ ofte van geen bromme Ouders ghebornen is/ daer sp soo supersticieus in zyn/ als eenige natie van de gantsche Aert-hodem: Wisse Bruploft sullen houden/ soo beginnen 14. dagen te vooren/ alle daghen tot den dag vanne Bruploft met een groot getal van Tcommelen/ Trompetten/ ende Beckens/ ende duert wel 14. daghen daer naer dag/ ende nacht/ met soo groot ghelykt/ datmen hooren noch sien mach; den dagh van te trouwen ghemoken wesende/ soo vergaderen de vrienden van beyde zyde/ ende sitten op malkanderen op de vloet in 't hups/ rontom een Oper/ ende leyden de Brupdegom/ ende de Brupdt daer dypmael om/ mee sodanighe woordzen/ die door Bramenes tot een segen gesproochen worden/ waer mede het houwelijck bevestigt is; ende is te verstaen/ dat hy aldien de Brupdegom binnen dien tijt/ dypmael rontom het byer gelepte wort/ subitelycke quam te sterben/ soo vermach de dochter een ander te trouwen/ dat anders in haer wer niet toeghelaeten wert/ alwaer 't schoon malkanderen niet beslapen hadden; al-hoe-wel dit gebodt alleenelycke seer streng onder sommige/ ende voornamentlycke bande fecten (Bayers geheeten) onderhouden wert/ soo vermogen in 't generael/ by haer eerste Drouwen gheen hinderen krygende/ met consent vanne selvige/ een ander te trouwen/ Iae tot de derde toe/ dan blijft de eerste alrijt 't hoofst/ ende Drouwe van 't gesin/ waer dooren menichmael groote queftien/ tot hartseer vande mannen onder haer ontstaen/ gelijk wel af te meten is/ de man sterbende/ erben de Sonen het goet/ maer moeten haer moeder onderhouden/ al haer leven lanch/ met een eerlyck pensioen/ ooch haer Susters tot dat sp trouwen.

Het XXV. Capittel.

Van de Bramenes, welcke zijn der Benjanen Ministers ofte Priesters

DE Bramenes welcke zijn der Benjanen Priesters/ ende Ministers van haer Tempels/ ende Dupreische Asgoden/ daer in staende/ zijn de eerlijcke/ ende gheachtsme natien onder de Indiaensche Heypdenen/ hebben groote au-thoriteyt/ ende aensien onder 't volck/ want sullen gantsch niet uptrechten sonder haeren raedt/ ofte goet-duncken; ende op darmense mach hennen/ en van anderen onderscheyden/ hebben over het naechtelijf/ te weten van de schouders dwars over 't lyf nederwaerts/ tot beneden aan de Gordel/ ofte doech onder de armen/ 3. ofte 4. koordekens gelijck zegel-garen/ waer mede men haer kent/ ende sullen die nimmer afdoen/ al souder haer leben kosten/ want haer supersticie/ ofte Wet alsoo hout; sp gaen meest naecht/ upghenomen rontom 't lyf een doek ghewonden/ die haer schameleheit bedecht; hebben oock somwijlen alse upgaen/ een enkele linnen Katoene Rock (die sp Cabay heeten) sleches aen 't lyf van boven tot beneden/ ghelyck andere Benjanen ende Heypdenen doek; sp dragen op 't hoofsteen witten doek/ sommighe reysen om 't hoofst gebonden/ daer mede sp haer haryz bedecken/ 't welch sp nimmermeer af scheeren/ dan lanch el- op-geblochten dragen/ als de Drouwen/ hebben ghemeynelijke aen haer ooren goude ghedrapde ringhen hanghen/ als oock het meestendeel van de andere Indianen; zyn seer subtyl in haer reeckeninghe ende schrijven/ ende scherpsin-nig/ daerom maechen de andere slechte Indianen/ ende 't gemeenen volck wondere

Bra-mans
groet
aensien.

beuelingen/ ende grullen diets van haer religie ende superstitionen/ ende de ghemeyne man gheooft haer als Propheten; het geene haer des morgens eerst in't gesichte komt/ dat aen-bidden sy den gheheelen dagh; dese Bramenes onderhouden oock seckere vastendaghen in't jaer/ ende dat met soo groote abstinentie/ dat somtijds 3 ofte 4 dagen zijn sonder eten; hebben oock Pagodes, ende Afgoden/ wiens dienaars sp zijn/ daer sp wondere Historien/ ende Miraculen van vertellen/ ende segghen dat dese Pagodes, ende Afgoden menschen by haer zijn geweest/ ende door haer heyligh leven/ ende goede werken in dese Werelt gedaen/ zyn door haer verdiensten in't ander leven heyligen gheworden/ alsoe met miraculen voor den Duyvel geopenbaert hebben; ende door haer bebel hare Figuren afge-maecht/ in de lelijckeste/ en grouwelijcke forme/ die men soude mogen versieren; dese bidden sy aen/ en doen haer offerhanden met veel Duyvelsche superstitionen/ en gelooven vastelijken/ dathet haer Adbocaten/ ende voort-spraken by God zijn/ gelooven oock datter een God is/ die 't alles regeert/ ende dat de zielen onsterfelijk datse van het eene lichaam/ in't ander loopen/ soo wel van beesten als van menschen/ zijn/ maer naer hare verdienste/ na de wet van Pytagoras, wiens Discipulen sp leggen te wesen: Als een Bramenes sterft/ so vergaderen alle de vrienden/ ende maken een Put in de aerde/ daer sp veel hout/ en goet in smijte/ ende wesende remant van macht/ wel-rieckende Sandalen-hout/ ende andere kruyden/ Rijs/ Koorn/ ende andere spyse/ Meel/ veel Olie/ om dat het vper te heter branden soude/ ende alsoo smijtense den dooden Bramenes daer in/ ende dan komt sijn Drouw/ ghelept met veel speel-lupden/ ende haer naeste vrienden/ al singende eenighe liedekeins/ ofte los-sangen van hare Mans leven/ ende de vrienden geben haer eenen moet/ ende versterckinghe/ datse haren man getrouwelijcke wil gaen volghen in de andere Werelt/ soo neemt sy dan hare Juweelen af/ ende deeltse haer maeghtschap/ ende sprinct al blijdelijck/ ende lacchende in het vper/ ende wort terstont van de ommestanders met hout/ ende Olie verstopt ende versmoort/ ende alsoo met hare Man tot asche verbrandt; ende soa 't saecke ware/ ghelyck nu daghelyckhs veel meer als in voorzleden tijden ghebeurt/ datse haer niet met haren man willen laten verbanden/ soo sijnt men haer hary tot de gront af/ ende mach haer leven-daghen geen klenodien/ ende Juweelen meer draghen; daer veel Mooren zijn/ wordt het verbanden van de Drouwen met hare Mannen niet toegelaten/ als strijdende tegens hare Wet; niet teghenstaende koopen dichinaels de Gouerneurs met gelt om/ ghelyck ich ghesien hebbe in de Stadt Brodera van een Jonge Drouwe/ die haer selven levendigh met haren dooden Man verbande/ naer dat den Gouerneur met 200 Ropias tot consent daer toe bewilligt hadde/ waer van de Historie aldus is.

Het XXVI. Capittel.

Historie van een Benjaense Vrouwe, die haer met des selfs afgeslotene Man, levendigh verbrande.

Benjaens
se vrouwe
verbandt
haar le-
vendigh
met hare
afgestor-
ven man,

En Benjanen, schryver van den Gouerneur Fasol Chan, van sijn Heer ulti-
ghesonden zynnde op de naest-ghelegene Doyen/ om de pachtinge in te voer-
deren; wort op den wegh van sommige dieven/ ende stryck-roovers over-
valsen ende vermoort; waer over sijn huys-bronto sodanige droesheypdt maechte/ datse enchel met haren dooden Man begeerden te seruen/ niet teghen-
staen-

staende hare Vrienden sulks sochten te verhinderen / ofte haer van ghedachten te doen veranderen ; dan siende dat onmogeliche was / haer voornemen om te setten/hebben consent van den Gouverneur versocht / ende met een schenchiagie verkreghen ; maechende huyten de Stadt ontrent de kant van de Revier / een ront huysten van dzooghe tacken van boomen/ ende andere licht-hzandende materie, in dit huysten wiert den overledenen geleyt op een groote hoop houts ; alwaer de vrou vergeselschapt wiert / met een bly / ende vrolyck gelaet / gaende aan de kant van de riviere / om haer te waschen / daer een kleede aen trock / met Hasseraen / ende andere kruiden besmeert ; hare halsbant / Arm ende goude Oor-ringhen / hare Vrienden omdeelende / gaende naer het huysten / alwaer sene mael rontomme gingh / met een onversaeght aenghesichte / van haer Vrienden oozlof nemende / is in 't huysten gaen sitten / steeckende met haer eyghen handt den hzandt op diversche plaaften aen / die van de vrienden / met gieten van eenighe potten Olpe soodanigh wierdt verandert / dat in weynigh tijds tot asche verbrand was : Soo haest als de hzandt verhief / namen de vrienden / ende ommestanders / soo Mannen / als vrouwen / malkanderen in den arm / ende maechter soodanigh gheschrey / dat men geen hermen / ofte schreeuwen van de hzandende vrou hooren konden ; het was een vrouw-persoon / van aensien 22 ofte 23 jaren oudt / ende liet een kindt dan ongebaert 3 maenden achter.

Het XXVII. Capittel.

Verscheyde gheloof, ende Godts-diensten der Benjanen, ende van de eerste Secte Ceurawaeh.

DE Benjanen hebben onder haer 83 groote / ende menigte van kleyne Secten / soo dat schier yeder gheslacht / ofte huysgesin een besonderen Godts-dienst heeft ; niet te min wordender nochtans vier de voornaemste ghe stellt / als Ceurawaeh, Samaraet, d' Goegy ende Bilsou : Wij sullen van yeder haer Religie/ coustume/ ende maniere / soo veel kostelycke beschrijven / als tot onser kennisse / ende er barenhert gehkommen is.

De eerste Secte ghenaemt Ceurawaeh, sullen geen dinck ter Werelt dooden / dat leben ontfangen heeft ; ende op dat niet onversiens eenigh ghedierten / als Vliegen/ Wormen/ Muggen/ Ec. souden ombrenghen ofte overtreden / soo dragen hare Leerars / ofte Papen een doek booz haer mont / ende een besempjen in haer han / waer mede over straat gaende / de weghen veeghen / al eerst daer over gaen sullen ; mede wanmeet sijn gaen sitten / maken de plaets eerst wel schoon / op datter geen gedierte onder haer lyf soude verplettert ofte gedoot werden ; dese Papen hare kleedinge / is een enckel kleetjen aen haer lyf gebonden / ende het bovenste lyf naecht / daer sijn een stuck laecken / van een Schapen vacht geweven / om gheslaghen hebben ; haer eene arm is bloot daerse een houten gedraeyden pot aen dragen / wantse knooken booz haer selben niet / nochte drincken geen hout water / van hzeese daer eenige kleyne gedierten in wesen mochten / die sijn (als vooren gemelt) om 't leven brenghen souden ; om welck booz te komen / maechen haer drinck-water over 't vyer eerst warm / dat in de andere Benjaensche huyzen van hare Secten gedaen wort / alsoose geen vyer / oft licht in hare huyzen mochten ghebruycken ; sijn gaen doch by nachte niet uppt hare huyzen / nochte mach niemandt van hare gelooft by nacht eten / en dit alles uppt hzeese

Dan de vier voor- naemste Secten der Benjanen.

daer eenige gedierte dooden mochten: De papen gaen bloots-hoofds/ende barre voets / met een swart / ofte wit stokken inde handt / 't welck haer teeken is / waer aen mense kan kennen / want daer is onderschept tuschen de swart / en de witte stokken als mede inde Kleedinge/ende Ceremonien/sulcks veder particu- lierlyke te beschrijven / te langh / ende verdrietigh ballen soude; in't ghemeen ghelooven niet / datter een Godt is / maer segghen / dat alle dinghen dooz ghe- luck / ende ongeballen geregeert warden / ende dat die wel ontsanghen sal; wan- neer men haer vzaeght / wat wel-doен is/ soo segghen sy/ veel bisten / ende Ael- moessen te geben; sy bidden aen een Sanct / ofte heyligh / die sy Tiel Thencker noemen / die haer dese Wet gheleert heeft; als men haer vzaeght / wie de goede werken als bisten/ende Aelmoessen te gheben / wederom beloonen / ende de on- deughdige werken straffen sal/soo antwoorden sy / dat het geluch / ofte de Fortuyn / die weder vergelden / ofte naer verdiensten straffen sal / in teghendeel / dat die veel rainps op der Aerde ontmoet hebben/ oock veel onghelucks hier naer weder-baren sal; widders ghelooven dat de Lucht / Wolken / Aerde / Sonne / Maen / Sterren / Waeter / Pee / Boom / Metalen / ende alles wat in Hemel ende op der Aerde van sich selven is / sonder permanens toe-doen/ ofte hulpe ghe- maecht is / mede datter twee Sonnen ende twee Maenen zijn / die dagh ende nacht malkanderen verbangen / ende verpoosen; dat de Windt van sich selven waeght/ ende dat de Reghen / Wonder / ende Blirem / naer haer wel-gheballen / hart ende sacht voort-komen; sy ghelooven oock niet datter een Hemel / ofte Hel is / maer dat boven haer Hoest / Lucht / Sterre / Sonende Maen / op de maniere als een Hemel over een bedt-steede ghehanghen is / dat wanneer de Mensche komt te sterben / de ziele datelijcke in een ander Mensch / ofte Beest overbaert/ naer sy met goede werken / ende debotighe ghebeden aen haer heylighen verdient hebben; wanneer nu dese zielen van de overleedenden in een ander Mensch/ofte Beest(hoe verachtelyk het soude mogen wesen) verhuyft/soo baert de selvige althjor in een Wijfken / ofte dat van femenine geslachte sy / ende wort bande selve wederomme gebooren / ende ter Werelt gebracht / wanneer sich dan van nieus-op aen de Fortuyn / ofte noot-gheval moet onderwerpen; in Somma ghelooven dat alles dooz de Fortuyn / de ghenaemde Tiel Thencker, om haer te dienen gestelt is.

Worden
van de
andere
Setten
veracht.

Dese Secte wort van alle de andere Benjaense Casten seer veracht / ende voor een verdoemde Secte gehouden/hare gemeente dagelijcks vermanende/ voor de selve haer te wachten; moghen in geener maniere met dese Ceura-waechse eten/ drincken / nochte mit haer voeten in hups treden / jael altoaer het om haer espghen lijf te berghen / by aldien een wilt-gediert haer verslinden / ofte permanet haer vermoorden wilde / ende dat met in haer hupsen te gaen / de doodt ont- komen mochten; wanneer eenighe bande dyp anderen Secten by ongeluck aen haer lijf quamen / soude sijn gantschelichaem / ende alle kleederen moeten laten waschen/ende eenige daghen penitentie met vasten/ende bidden moeten doen/al eer hy wederomme inde menigte mochte werden aengenomen.

¹ Fat-
som has-
ter Tem-
pels.

Hare kerchen / en Tempels(die sy de Rale heeten) zijn in't vierkant gebouwt/ zijn boven plat / in het oost-epnde in het midden met een vierkant gat gemetselt/ waer onder haer autaren/ende afgoden hupstens staen/ vertoonende de gedaante van een Piramide/met trappen ontrents ellen hoogh opgaende; op welche trap- pen veel beeldenis van haerder verstorven Doorsaten hoogh boven den anderen staen; vder naer dat hy goet gheluck binnen sijn leven gehadt heeft; dese heyligen

zijn van hout/steen/papier/ &c. ghemaecht/ende op sit-plaetsen met veel lampen om-hanghen/ die sy op den avont op steken om te lichtten; sy houden voor een vande booznaemste stukken haerder Wet/ s moeghens voor datse haer ghewaschen hebben/ in dese Tempels te gaen; de maent Augusti is hare grootste/ ende besondere maent van heylige Feesten/ ende vasteen daghen/ waer dooor blinde lijkche ghelooven van alle haer sonden ghesupvert te werden; daer zynnder onder haer die boven de nature 20. 30. ja 40. dagen naer den anderen kommen vasten/ sonder enighe spijse te nuttighen/ allenelyk dzincken weynigh/ met eenigh gevreden hout dat bitter is/ vermenigh/ 't welcke 't lichaem voersel geest/ ghelyck sommighe ghesten hebben/ die voor de waerheit verklarden in 15. 20. ende 30. daghen geen spijse dan 't voor-serve water ghenuitricht te hebben; in 't midden van dese maent Augusti/ komen de gantsche meniche in haere Tempelen by den anderen/ discoueren van hare afgestorven Heyligen/ ende hoe sy haer in 't leven hebben aengestelt; de Papen/ ende Priesters in 't midden onder den hoop sittende/ met doeden voor de mond/ om dat (ghelych vooren gemelt is) gennige lebendige gedierten dooden soudien; sy en gebrypkien geen boecchen/ om de ghemeente pedts voor lesen/ dan alleenlyk die legende vande afghestorven Heyligen teghens malanderen te verhaelen, wie in dese Hierchen komt/ moet Alemoesien gheven/ in een groote Kopere-becken/ dat daer voor de Godt staet/ ghegheben hebbende/ woerden met ghedreven Sandelhout/ ende andere welrichende krupden over 't lijf/ ende kieederen bestreechen/ dat een groote eer aen haer is; onder tusschen by den anderen sittende (dat gemeenlycke 3. ofte 4. uren aen loopt) dansen/ ende singen eenige Specieders/ die daer toe zyn gehuert ende up de bekommene Alemoesien betaelt woerden: Hare dooden verbranden sy/ behalven een hindt/ dat noch gheen dyp Tareyoudt is/ datse inde Aerde begraben; de Drouwen naer 't overlijden van de Mannen/ moghen niet wedrom trouwen/ maer moeten inde weduwelijcken staet haer leven eyndigen; wat haer trouwen/ bruylosten ende andere ceremonien aen-gaet/ komen niet de andere geslachten meest over een; peder een doende/ naer sijn staet/ ende vermoegen kan lyden.

Dese secte/ moghen alle die begeeren Papen ende Priesters worden/ wanmeer ^{Aede tot het} maer haere kledinge aen trecken/ ende hum heyligh leven naer volgen; waer up ^{Priesters ampt} licht te bemerken staet/ dat de geleerde heypdt by haer niet seer groot moet wesen; de Drouwen werden van het Priesters-ampt niet gesloten/ maer moeten over ^{toegela-} de 20. jaren ouer wesen/ daer de Mans-personoen van 7. 8. ende 9. jaren inge- ^{ten.}
laten worden; de Papen houden geen gemeenschap met Drouwen/ alsoose rep-
nighert aen de Goden van 't geluck beloost hebbent/ even ghelyck de Bagijnen
aen 't Klooster; Wanmeer een ghetrouw Man/ ofte Drouw-personoon gheestelijck
worden wil/ soo moghense hare gheselschap verlaten/ sonder dat de verlatene
een ander te trouwen geoorloft wort/ maer moeten haer leven alsoo in ensaem-
heyt eyndighen; mede zynnder getrouden/ die binnen haer leven malanderen
repnighert loben/ende hum alsoo de plicht des houtwelijct onthouden; maer dit
siet men meer onder de Goden/ dan jonghen/ ende nieuwe gherrouden Lieden
gheschieden/ en dat voornamentlyk van sodanighe Persoonen/ die dooor hare
hoogen ouerdom/ de werellicheisten meer afgestorven zyn/ dan dat sy up haer
selven/ daer van afkeer hebbent soudien: Ende dus veel aengaende de Heilige/
Godts-dienst/ en gebrypkien van de erste Benjaense secten/ ghenaemt Ceura-
wach;

Het XXVIII. Capittel.

Van de tweede Benjaense Secte, geheten Samaraeth.

Sama-
raeth/ en
eten mit
dat leben
ontfan-
gen heeft.

D^ese tweede Benjaensche Secte is ghenaemt Samaraeth, desen sullen insghe-
lyk een ghedierten dooden/ dat leven op der Aerde/ oft in de See onfan-
ghen heeft; behalven Smits / Timmer-lupiden / Smijders / Schoen-
maechiers / Swaert-begers / en dierghelycke Ambachten / soo zijn mede
onder haer / Soldaten / Schrijvers / en alle die onder dienst zijn; want alderleij
Officieren onder dese Secte gebonden worden; hare Feest-daghen / Bruprolosten /
Trouwen/ ende andere Ceremonien/ kommen meest met de boorgaende over een;
uytgesondert in de Kieligie / want ghehoeden datter een is / die alle dinghen ge-
maecht / ende dagelijcis naer sijn onveranderlycke wille noch onderhout / re-
geert/ ende gebiert/ die so in hare Tale Parmiseer noemien; nevens desen Parmiseer,
hebben noch dwy anderen Asgoden/ die mede in groote aersien houden/ ende een
bedieninghe in den Hemel toe-schrijven: dese eerste wordt gheheten Brama, heeft
macht over alle de zielen/ die hy in sijn hant heeft/ en deeltse ict aen sulcken/ als
Parmiseer hem beveelt / t zy aen menschen oste beesten: de andere Buffuna, leert
ende onder wijsd de werelt naer Godes oste Parmiseers geboden (die in vier Boec-
ken beschreven zijn) te leven; versoeght het volck van dagelijcke spijse/ en
dranch/ geeft her Koorn en andere Vruchten haer ghewas/wanneer den eersten
Brama, het leden daer in geschapen heeft/ dat aen hem staet: de derde heeft macht
over de dooden/ en wort Mais genoemt; dese gedoot hebbende/ komen de Zielen
by den Secretaris van Parmiseer, om reeckeninge te ontfangen/ van alle goede/
ende quade werken/ die so op der Aerden gedaen hebben/ welke werken over-
sien wesende/ worden voorz Parmiseer ghebracht/ om gheoordeelt te werden; die
dan aen sodanige Ziel gebiedt/ in sulcke Mensch / oste Beest te baren/ naer dat
hy heeft verdient/ om aldaer (gelijck in 't Haepische Dageper) van haere
souden gerepnicht te worden; die in een Koe baren houden haer geluchigh/ en
de een trecken van weynigh schults; waeromme de Koe-beesten by naer als ha-
re Goden in waerden houden; maer diens in Oliphanten / Camelien / Buffels/
Bocken / Lupaerden / Ezels / Darchens / Slangen/ oste andere onreine gedier-
te ghedoemt worden/ achten voorz rampsaligh/ ende gantsch ongheluchigh; de
Ziele gherepnicht zynne/ worden weder voorz Parmiseer ghebracht/ ende in sijn
geselschap/ als een dienaer aengenomen / t en so het beest/ daer de Ziel in gebaren
was/ voorz ende alleer volkomelijcke van alle misdaden gesuwbert ware/quame
te sterben/ wanneer sodanige Zielen in een ander animaen geschickt worden/ om
tot de laetste quadrant penningh te betaelen: Desen hebben oock voor een ghe-
bruyck/ haer dooden te verbranden/ behalven (ghelyck vooren) de Jonghe
kinderen / van 2. oste 3. Jaeren; welck branden ghemeueelijck gheschiet aen
de hant van een lieviet / oste looptent water / daer so de branden binne
sijn leven lynghen/ wanneer se vernemen sijns lebens draet verloopen is: On-
der dese Secte vint men veel Vrouwen/ die haer selven/ niet haer dooden Man
levendigh verbranden / springhen met groote lust/ ende couragie in 't bper /
i welch haer voorz groote ere/ ende een trecken van sonderlinge liefde tot haaren
verleden Man gherekent wort/ want so gelooven / dat Parmiseer in sijnen Wet/
voor Billman gegeben) belooft heeft/ soo een Vrouw ter liefde van haaren Man/
o met den selven mede verbrandt/ dat sodanige Vrouw met haaren Man/ in de sel-

„ ve maniere/ gelijck voorz desen gheleest hebben/ hier naer sevenmael langer met den selfden leven ende ommie gaen sal: t welke een groote pockelinge/ ende aenlochinge de Drouwen aenbrengt/ dat voor een hooft dooit wederomme so lange leven te verwachten hebben: het is seker(al-hoe-wel 't onghelooflyck schijnt) dat de Mannen so wel als de Drouwen hier inne basselijcke haer vertrouwen stellen.

Wanneer de Drouwen in de kraem leggen/ stellen sp by het nieuw-ghebo ren ^{Ghe-}
kint/ een Inct-pot/ Schrijf-peinten/ Papier/ Boogh/ ende Pijlen voor/ waer ^{bryck}
mede te kinnen geven willen/ dat met het schrijf gereetschap/Billina, haer kint de ^{aen haer}
wetten/ ende gebrycken in't hooft schrijven wil/ op dat in de Werelt geluckigh ^{erest-ghe-}
wesen mach/ met de Boogh/ ende Oorloghs gereetschap gheven te verstaen/ dat ^{voren}
het kint in den Oorlogh groot worden sal.

Onder dese Secte is mede een Gheslachte/ die men Rasbouter noemt; welche haer Drouwen met de overledene Mannen gelijckelijcken verbranden; dit gheschiet niet alleen aan de Drouwen/ maer de groote Heeren overlijdende/ so mochten alle haer Kinderen/ende Hups gesin van selver in 't vper springen/ ofte soo onwilligh waren/ worden met gewelt daer in gedreven; doch gebeurt wel/ dat een Drouw voor 't Houwelijck besprecht/ datse met hare dooden Man niet en begeert te sterben/ t welke dan wert achter-blocht: sp ghelooven dat die geene/ welke met hare Mannen/ ofte Heer verbranden/ naermaels seven-mael langer/ met den selben/ aen een ander Doet han de Werelt/ onkraerbaer (want gheboven van nieuw sullen gheborn werden) leben sullen; ende dat een Drouw/ alsoo sesmael naer den anderen herboren wesende/ de ziel/ als door 't vper ghesupbert/ by Permiser, om hem te dienen gaet: Wel-verstaende/ dat om het gheslachte niet te enemael van der Aerde te verdelige/ hupden-daege niet de kinderen/ en Drienden (gelijck in voor-tijden) maer alleen de Drouw/ en dienaren verbrand worden.

Dese Rasbouter, worden gehouden voorz de beste Soldaten van Gulsuratta, want sijn so moedig: datse lieber sterben/ dan datse voorz remant wijcken/ ofte onrechte lyden sonden: Men vertelt voorz waerachtigh/ dat vys van dese Rasbouter, vermoeft zynne van ryden/ in een Boeren hups gingen sitten/ om haer te rufsen; ende dat mid'ler-tydt den brandt in 't Dorp gekomen was/ sulcr dat peder haer waerschouden den brandt (die het dach van het strop-hupslien alredede onstreeken had) te ontgaen; waer op een van haer allen antwoorde/ wy hebben nopt voorz remant gheweekien/ die ons met ghewelt aenguaam/ sullen wy dan voorz den brandt bluchten dat sp verde/ hy mach voorz ons wijcken/ met diergelijcke vermetele propoosten in substantie. De anderen van syne Compagions/ stende dat het vper vermeerderde/ ende haer begost te naederen/ wilden upgaen/ dan wierden met schoone woorden van den eene opgehouden/ tot dat den brandt haer lichaem raechte/ wanneer een van dese Rasbouter hupten sprongh/ nemende met ghewelt noch een van syne Maerts/ die naemael hem noch behlaeghde/ ende leetschap toonde/ dat hy met sijn andere Maerts niet mede verbrandt was.

Van gelijcken verhaelt men dat dy Nuyters/ met den andere over 't Welt rijden; den eene by ongeval gemorte een ouden verballen Put/ daer sijn Poert voor/ staen bleef/ waer over berstoer/ wordende/ syden tegens 't Paert/ vrest ghy daer ic h niet en vreste/ oft sulc ghy voorz/ pet s inde Werelt wijcken/ gebende nuff-dien sijn Paert den sweep/ dat naer langhe aempozinghe meynde over de Put te springen/sijn Meester/ ende hem selben daer inne versmoerde/ t welke voorz hem een groote eere was: dese/ ende andere Historien vertelt men van de mannelichheydt/ ende onverfaeghtheyt van de Rasbouter gebeurt te zyn: doch so veel isser

van/dashet een strijthaer / ende bequaem Dolch is ten Oorloge gantsch onver-
tsaegt/ ende voor geen partjen wychende.

Hore
milda-
digheyt
van de
Dogelen. Op haer Feest-dagen geben veelrijts spyse aan de Dogels/ die sp op haer daken
setten/ waer mede verheerlycke ghelooven/ werken van barmhertigheyt te
doen/ ende in vergeldinge van dien/ naermaels weder goede belooninge ghenie-
ten sullen; hebben mede i 2. dagen/ naer 't over-liden van haer Ouders / ende
Vrienden/ ofte Bloet-verbanden/ voor gebruyck het voorzij gheboegelte daghe-
lijc op haer hupsen eten/ ende soete-melch te drincken geben/ welcke gewoonie/
alle die van vermogen zijn/ jaerlijc op de selve daghen seer onder-houden; waer
mede geloochen/ de zielen bande afgestroben/ by haeren Godt des aenghenamet
zijn/ ende dat sp hier dooz op der Aerd te meer sullen gesegent worden/ te meer sp
vastelijcke vertrouwen/ in dit gebogelte eenige haer der vrienden zielen te leven/
diese met spyssinge onderhouden/ ende voeden: onder haer zynder vele/ die niet
sullen eten/ voor een al-er van haer spyse diese begeeren te eten) een weynich aen
't gebogelte gegeben hebben; ghelyck van dit ghevoelen noch verschepde andere
secten zijn.

Het XXIX. Capittel.

Vande derde Benjaense Secte Bisnouw.

Bisnous
Secte
pasten
inde
Maent
Augustij. D E derde Hoofd Secte wort Bisnouw genaemt desen sullen als de voorgaen-
de/ geener dinen nuttigen/ ofte dooden/ dat leuen onfanghen heeft; vasten
mede in de maent Augustij veertig dagen naer den anderen in haer Tempelen ofte Agogen; hebben och eenighje besonderen daghen in 't Jaer/ die sp vrie-
ren ende heiligen/ singende eenige liedesens ter eerien haere Afgod/ die Ram-
ram noemen; hem biddende dat hy haer wil geven/ 't geene sp begeeren/ als lije-
dom/kinderen/ schoonheit/ &c. ende gebruyckchen de Psalmen in gelijcken graet/
als by ons/ de Psalmen Davids; want seggen/ dat om haren booznoemde Af-
godts eere te verbryeden/ alleen gemaecht zijn; op dese Feest-dagen hebben in ha-
re Tempels veel dansers ende speelers/ die voor haere steene Afgoden/ met
Trommelen/ Fluyten/ Koper-beckens speelen/ ende de selven met veel rupe-
hende bloemen vercieren/ sijn Drouwen mede van steen gehouden/ is met Gou-
de kieten/ Paerlen/ ende Juweelen kostelijcke onhanghen/ rontsom hun han-
gen sp veel haersens ende Lampjens; desen Afgod heeft voorder geen dienaers
by hem/ gelijc de boorige secten/ want dat strijt tegens de Wet ende geboden van
desen haren Ram-ram ofte Afgod; wanneer dese eten/ moeten alle die secte van Sa-
maract haer geheel lichaem wasschen; die spyse diese nuttigen/ wort van Drouwen
ofte Papen gekoocht/ 't welcke onghielet moet geschieden/ behalven de Drou-
wen ende jonghe kinderen van 6. Jaeren/ die de kleederen aen te houden is
toe-gelaten, hare spyse hoocken sp veel by Koe-misse/ 't welcke voor reynder ende
beter achten als hout; alsoo in 't hout eenighje Wormen ofte gedierten mochten
wesen/ die sp souden dooden, ende daer door schroomen sp hout te gebruyck-
ken soo langhe sp Koe-mis behoren konnen; tot dien epnde binnen het
Koe-mis (dat aen kleyne hortellens ghelapt/ met stroo vermenghet/ ende
van de Son haer ghebacken) by haer te koop/ gelijc by ons de Curf in Hol-
landt: haer spyse is veel groente/ onghesoute Botter gesmolten ofte onghes-
molten (daer toe seer genegen zijn) soete ende gestremde-melch/ gesouten aerts-
perts/ gemaecht van groene gember/ Knangels/ Limeenen/ &c. voor haer dranck
gebruyke.

gebruycken water ende die van vermoegen zijn gheharnde melch.

Dese secte geneerē haer meest met Koopmanschappen en Factorien oock die nen de Mooren ende vremdelingen voor Maechelaers ende Colcken / als zynde inden handel wel er baren / ende seer subtijl in hare Politien / omme gauch ende Ceremonien / zynde de andere Benjaensche Casten meest gelijck / behalven dat de Drouwen niet wort toe-gelaten / met haer Mannen te verbzanden / schoon spulx ernstelycke begeerden : So pemant op de wegh ofte op Zee komt te overlij den / daer geen gelegenheit en hebben / om de dooden te verbzanden / vermoegen de sulchen in de aerde te begraven / ofte in de Zee te werpen ; naer dat den Man over ledien is / moghen de Drouwen binnen haer leven / gheen anderen trouwen / schoon dat van de eerste noyt waren beslaepen ; dit geslachte plach in voorzijden een gebruyck te hebben / dat de Broeders / wiens Drouwen geen kinderen van haer man behouden hadden / des selfs Hups-brouwē naer sijns Broeders doot / ten houwelijcke nam / om also haer Broeders zaet te verwecken / ende Oir naer te laten / dan is dese gedoochte in haer Wet naer maels afgeschaft / ende geboden dat de vrouwen naer der mannen af sterben / in de weduwelijcken staet hunne da gen eyndigen moeten.

Hebben (gelijck andere Benjaense secten) voor een ghebruyck / des morgens vroeg inde lievire haer te gaen wasschen / soo wel de Drouwen / Kinderen / als Mans personen ; in het water gebruycken veel Ceremonien / met onder te dypcken / haer te wenden / ende te drypben / binnens-monts te mompelen / ende dierge lijcke beuselingen : Haere Bramans ofte papen / sitten op 't strand met een kraempijen van verschede sineeringen / ende bidden voor de Personen / met hare handen smijtende ende rsepende / dat di geenen / welcken in 't water staen met haer was schen voor de Son / ende Maen so mogen gerepnigt ende van haer misdaden gesupert worden ; upt het water komende / halen hunne kleederen by den Bramans / diese soo lange in bewaringe hebben / gekleet zynde / worden van dese Papen met root / geel / ofte andere Coleuren gesmeert (gemaect van Sandel / ende wel rie kent hout) voor het voor-hoofst / neus ende ooren / tot een teken datse dien dagh gewasschen zyn / ende gaen alsoo weder naer hups / voor welcke salvinge sp die Bramans geben een wepnich Tarwe / Rijs / ofte andere granen : ende dit is so veel de derde secte vande Benjanen ; nu sullen een wepnich van de laetste hoost secte d' Gongy) schrijven.

Het XXX. Capittel.

Vande vierde Benjaense secte, geheeten d' Goegy

Dese d' Goegy sullen van gelijcken geenes dinck dooden / veel min nuttigen / hant-wercken / maer leben in haer eensaemheit bryten de Steden / in Dor pen / ende verballen hupsen / daer sp haeren Afgodt Brun / ende naest hem / een heyligh (Mecis ghenaemt) als hare Wet-ghevers eeren en / aen-bidden : dese d' Goegijs hebben gheen Tempels / ofte Godts-hupsen / maer gaen meest in de Kerchen van de Sectie Samaraedt / niet soor seer om daer te bidden / maer om by nachte in dese Kerchen te slapen / alsoo volghens haer wet gheen eghen hupsen / ofte Tempels hebben mooghen : dese Casten houden haer seer afkeerich van Menschen / ende alle menschelycke omme gang /

*Dan d'
Goegijs
ende haer
enzaem.
leben.*

gang/ ebens ghelyck in voortijden de Heremijten / ende Klupsenaers; gaen veel naecht/ alleenelijck met een stukken Linnen booz haer schaemelhept bedeckt; haare gehelen Lichamen bestrijcken met assche/ ende waer sy sitten/ hebben gemee-
nelijcke assche om/ ende ontrent haer/ daer sy niet de handen heeft alijt in doen-
de zyn; 't haer laten op 't hoofd wasschen/ ende vrybben 't so vol asschen dat het aen
lange riemen dooz malkanderen gebacken/ by het hoofd neder-hangt; mede heb-
ben sommigen aen beyde de zyden van 't hoofd bleugelē van 't voorzijd hoofd-hap/
aen den anderen vast-ghepapt/ ende achter met een platte stroock by haer rugge
neder-hanghen; aldus sitten sy ter aerde neder / sonder wie dooz-by gaet aen te
spreken/ schoon van pemant worden aen-gesproochen/ sullen den ghemeyne Man
qualiche antwoorden/ want sy seggen datse zijn H. van haren Bruyn, ende te repu-
is om den ghemeyne man aen te spreken: So wanneerse in de Steden komen/ sul-
len maer dwars daer dooz passereren/ sonder (gelijck boren verhaelt) met pemant
te spreken/ ofte van hare gemeente pers te begeeren/ al waer 't schoon den noot
haer daer toe drongh/ ende grooten honger ledien / maer geest men haer vets uyt
goeder wille/ dat nemen sy aen; anders behelpen haer met groente/ en Aert-
vruchten/ die by de wegen wassen.

Dan dit geslachte zijn sommige die 2. ofte 3. dienaers by haer hebben/ die uyt
goede ghenegenthedt/ ende een vast betrouwien op haer heylighedt de selbe
vrywillig dienen; geloobende daer dooz salighept verkrijgen sullen/ arme blint-
hept/ dese die Dienaers hebben/ sullen haer geenigh dinck / dat tot onderhout
van 't leven strectt beveelen/ maer doen 't uyt haer selben/ ofte hongeren solange/
tot pemant haer wat geest: Sy ressen meesten-tijdt dooz de Lantschappen/ ende
onthouden haer in woeste/ en verbaale plaatzen/ schouwende soo veel 't mogelyck
is het geselschap van 't volck: de Benjaeme Secten in 't gemeen/ houden veel van
dese d' Goegijs, ende achten de selbe booz H. Perssoonen/ waeromme haer groote
ere bewijzen; uytgenomen/ welken van Suveraets gevoelen houden/ die van haer
geen werck maechten/ maer als onreyn menschen mijden.

Onder haer/ al hoe-wel den eenen geleerder ende heyliger als d' ander geacht
wort/ soo hebben sy nochtans over den anderen geen jurisdictie/ ofte Oppermach-
t/ maer worden in een graet dooz malkanderen gerekent; de slechten/ ofte
Leecken so veel gebiet/ ende autoriteyt gebruycckende/ als die van meerder aen-
sien/ en geleerthept: Sy en hebben geen Drouwen/ nochte by-wijven die dat kon-
nen vernemen/ jae sullen geen Drouws-persoonen aen-raken/ ofte gedogen/ dat
van de selbe aengetaft werden: wanneer de ghemeyne luyden haer komen begroe-
ten; soo bidden syse/ datse hun in de gebeden willen gedencken/ ende den Afgodt
Bruyn booz haer bidden/ raetken als dan hare voeten/ ende leggen de handen op
't hoofd; waer mede vrylijcken/ ende als van hare sonden omtslagen wesende/we-
decom naer hys berreckien.

Dese Goegijs gelooven datter een is/ die alle dingen geschapen heeft/ en in alle
gedierten/ Menschen ende Dier tegenwoordigh is/ ocht wanneer begeert/ alles
mederom han wech-neinen/ en verbrekien; die noemmen sy in haer tale Bruyn, seg-
gende dat geen forme heeft van een Mensch/ ofte Dier/ maer dat syne tegenwoor-
digheyt te klaer is/ soo dat gheen creetur syn oogen op hem houden/ ofte syn
heerlychheyt beooghen kan dat sy de Sonne/ de Maen/ de Sterren het licht
ghegheven heeft/ ende ghelyck men de Sonne niet kan aenschouwen/ veel
minder hem (die het licht ghegheven heeft) met oogen aensien kan; wanneer
pemant van haer gheloove komt te sterben/ dat reghel-recht (als met lious-
sen)

sen ende Schoenen) van dese Werelt/ tot den voorsz Bruyn gaet/ om met hem al-
tijt te leven / ende in dese klaer hefft mede vermenigt te worden. Dit is een seer
onsienlyck volck/ de Schoozteene-vagers / ofse Turf-dragers in Hollant niet
ongelyck / want bestrijchen haer aengesichtte/ en gansche lichamen met assche/
uptgesondert de Schamelheyt die sommige met een stuk linnen bedecken/ oock
eenige niet met allen: naer haer doode worden niet verbrand/ maer begraven: sp
houden veel van 't menichfuldigh vassen; sulcr van andere Secten/ haer teghem-
spijse (dan alleenelijcke met weynig water/ met sekere krujt vermenigt/ te nutti-
gen) haer onthouden kommen, daer zijn in hare Geslackte eenige Drous-persoo-
nen/ die 't ampt van dese d'Goegjs bekleeden/ doch seer weynig in 't getal.

Wanneer eenige Mooren ofte andere Benjaemc Religie begeert aen te nemen/
ende Ceremonien naer komen/ moeten tot penitentie ses maenden gheduerigh
haer lichamen met Koe-mist onderhouden/ ende dagelijcht ten minsten 2 ofte
een pont gewichtte bgn dese Koe-mist in hare spijse eten; welcke Koe-mist
(als komende van een Best/ by haer voor een Afgodt ghenoegsaem gehouden) sp
gantsch repu achten; de eerste dyp Maenden van dese spijse gheregnicht te los-
wesende/ kryghen allenkiens minder portie/ tot dat den gheseliden tydt ver-
strecken/ ende van Dresch eten/ ende Wijn drincken t' eenemael ghesupvert
wesende/ in 't ghetal van hare gemeente aengenomen worden.

Soo permandt van de Benjanen, hare Drouwen/ Kinderen/ Et. by de Mooren/
ofte ongheloobighen ghebanghen worden/ ofte haer in eten/ drincken/ ofte
Koe-mist eten/ ende de voor-verhaelde penitentie doen/ aleerse wederom in de
menighe (voor supverte Benjanen) worden aengenomen.

In 't generael hebben de Benjanen vele superstitionen/ ende Ceremonien/ diese
seer scharpelijck onderhouden/ want sullen nummermeer uptgaen sonder
haer ghebeden te doen/ ende gebeurende in 't uptgaen eenige quade tekenen ont-
moeten/ sullen wederom keeren/ ende in hups gaen/ sonder dien dagh eenighe
Koopmanschappen te doen/ alsoose bastelijck ghelooopen datse geen gheluck aen-
treissen souden.

De quade/ ende ongeluckige teekenen/ zijn een ledige/ ofte ongelade Harre/
Bussels/ Esels/ een Hont/ die geen eten inde mond heeft/ een Gepte-Bock/ Aep/
een ongebonden Hart/ Goutsmit/ Timmerman/ Bachier/ Kleere-maecher/
Kattoen-klopper/ Simidi/ een Weduwé-Drouwé/ ende eenen dooden ofte die
van een dooden te begraven komt/ sonder haer gewassen/ ofte verkleet te heb-
ben/ 't welck voor een seer quaet teeknen achten: So permant bejegenen/ die Boo-
ter/ Olpe/ Soete-melch/ swarte Supcher/ alle surigheyt als Lemoenen/ Appel-
elen/ pser/ ende alle wat tot den Oozlogh dient/ dragen/ houden mede voor on-
geluckich.

Voor goede teekenen achtense/ wanneer in 't uptgaen/ haer Olphant/ ka-
meel geladen/ ofte ongeladen/ een Paert (sonder last beter/ dan geladen) een Koe/
Osse/ een Bussel met water geladen (leedig is niet goer) een Bock/ een Hont met
eten inde mond/ een Kat van de rechter-hand; van ghelycken/
soo haer permandt ontmoeten/ met bleesch/ ghestremde melch/ ofte
witte Supcher ghelaeden; Item een Haen ofte Haes die voor haer
loopt; ende honderderley dierghelycke fabulen meer/ 'twelcke sp altesa-
men voor geluckige teekenen houden/ ende sullen onbeschrootnt hunnen wegh
vervol-

Wunder-
liche Ce-
remoni-
en om tot
Benjaen-
se Religie
te los-
men.

Het XXXI. Cappittel.

Vande Herkomste der *Perzen* in *Gosuratta*
woonende.

DErkomste vande Persianen in *Gosuratta* woonachtigh / is uyt het ryck
Persien , als Ispahan , Feram , Charazon , en de omleggende landeschappen/
want naer dat de valsche Machumer (inden Jaere Christi . 1624. was
op-gheslaen) eerst dooz bedrieghelychheyt / ende daer naer met gheweldt
van Daepenen veel Dolchieren bedrooghen / ende menichtie van landen onder
sijn ghehoorsaemheyt ghebracht hadde ; soo heest hy dooz sijn Welt-oversten
Abobacker , der Persiaenscher Koninch (hoe-wel ongeslach / in ghetal / ende
menichtie van Krygheysvloch stercker) in diverse Welt-slachten overwommen /
ende 't ryck hem onderdanigh ghemaect : Den Koninch siende gheen middel /
om syne landen wederomme uyt de handen bande Mahumetisten te bekomen /
nam dooz / met Schepen die in Camron ende Ormus laghen / naer *Gosuratta*
te bluchten ; alwaer van den Koninch van Cambaya (dat een Kindou was) wel
ontfanghen / ende vrydom om in sijn Landt vredelijcke te leben / ghegeheven
wiert ; tot erkentniſſe van sodanige weldae / ende een reecken van betrouwelen /
vereerde hem den Persiaensche ghebluchte Koninch de Schepen/ daer mede on-
ghedaer sterch 18 duysent / soo Mannen / Drouwen / als kinderen uyt Persien
gheliomen was ; t' sedert dien tijt hebben verscheyden Persianen haer van langer
hant / langhes de Zee hant beginnen te verspreeden / alwaer sy ghelych andere
inwoonders / gherustelijcke leven / doende sodanighe handel / ambacht / oſte
hanteeringh / als harcen staet / oſte hanteeringhe vermach ; de meeste menichtie
gheneeren haer met landt-bouwerij / ende Tawach / oſte Wijn de Palm / uyt de
Boomen te rappen / die sy verhoopen / alsoo 't tu haer Wet verboden is / sterchen
dranch te drincien ; Doorts gheneeren haer eenighe met Koopmanschappen /
Wiffe ien te sluyten / Wintkel te houden / ende alderleip hant-werch te doen /
 behalben Smeeden ; want moghen geen Oper niet water blusschen / noctie laten
uwegaen / ghelych als hier naer op sijn plaets is / het langhe verhaelt sal wo-
den.

**Hart ge-
toelen
van God.** Dese Persianen ghelooven datter een Godt is / die ober-al- teghenoordigh is /
ende alles naer sijn welgeballen regeert / sonder dat nemantgs huipe van nooden
heeft ; maer dat benevens hem heeft seuen Dienaers / van hy naer gelijcē waer-
digheyt / die veder een bedieninge in den Hemel hebben / tot hare laste / ende
verantwoordinge : Den ersten Hamascha ghenaemt / gouerneert den Menschen /
dat sy alles goets doen. Den tweeden Bhaman , regeert alle het Vee / ende ghe-
dierde op der Aerde ; mitsgaders de wateren inde Zee. Den derden Ardi-besth ,
bewaert het hyer / ende verhindert / dat het niet wordt uyt-geblust. Sarywier de
vierde / heeft in sijn ghewelt alle de Metalen / ende mineralen ; behalvegh ooch
die geenen / die de selben niet schoon maechen / oſte naer behooren onderhouden ;
t' welche hy haer voor een doodt-sonde gheacht wort ; Den vijfde Espander heeft
de opſicht op de Aerde / ende het landt / dat het niet dupl gehouden / geslagen / oſte
genige overlast gebaen wort. Auwardach de seste / bewaert het water / datter geen
vupligheyt

vuglychept in-gheworpen / oste onrepne dinghen in ghetwassen worden. De laetste is Ammadaeth, dese heeft het ghebiedt over de Boomen/ Fruyten/ ende alle groepende krupden van der Aerden; dese alle te samen zijn maer opsienders ende regeerders / sonder in haer vermoghen staet ydts te dooden / veel min het leven te ghelyven / maer zijn alleenelijcke gheordoneert / om aan den oppersten Godt / van haere bedieninghe/ reecheninghe te gheven / ende die gheene te behalghen / welch yds dat onder haer bewaringhe staende veronghelycht heeft.

Behalben dese seven / so zynder noch ses-en-twintigh minder Dienaren/die elch haer bedieninghe in't besonder waer nemen; daer van de eerste Saroch ghe-naemt wort/ dese bringt de Zielen/wanneerse up de Lichamen gescherpeden zijn/ by de gesordoneerde Kechteren/ als daer zijn Meer-Reus, ende Saros, om ghe-examineert te werden / van al het geene sp op der Aerden bedreven hebben / ende soo de goede wercken meerder weghen als de misdaden / soo waren de Zielen in den Hemel/oste anderslugs wordende bande Duyvelen (die by de schale staen/daer der verstorvenen misdaden / teghens de verdiensten ghewoogen worden) aenge-grepen/ende inde Helle gebracht/om aldaer van beelderyp gediertert/ende wilde Beesten/oste in een ebenstadigh brandende byer/ soo lange gepijnight te worden/ tot dat de Werelt noch eenmael vergaet (dat gelooven/ over dypst Jaren te geschieden staet) ende een nieuwe Werelt kommen sal/ wanneer sodanige verdoemde zielen/ wederom verlost/ ende op Aerde sullen leven: Die in den Hemel by Godt gaen sullen (soo sp gelooven) niet weder in dese nieuwe Wereldt komen/ maer in een schoone plasante plaets/ alwaer se met Drouwen/Kinderen ende Vrienden/ naer haeren lust/ende volkomen begeren/ eeuwigliche leven sullen.

De vierde van dese / is regeerder van de Oorloghen/ gebende overwinninge/ wie 't hem belieft / ende wort geheeten Beram: Carraseda de bijfde/ is de Son: de septe wort ghehaemt Auva, 't welcke is het water / dat hy gebiedt: Ader de se-venste/ regeert het byer / ende begeert dat het goedt ghedaen wort: Moho is de achttste / ende bestiert de Mane / is selver mede in hem: den neghende is Tiera, is den reghen: Cos regeert / ende bewaert het Dee / maer is niet inde Beesten/ ende dese is de thiende: Ferwaerdy de elfde/ bewaerdt de Zielen die in den Hemel zijn: de twaelfste is ghehaemt Aram, welcke de Werelt gheest breughde/ ende verderf/ alle druck / ende onghenuchte: Goads de derthiende/ Gouverneert de windt / maer is selve de windt niet: Dien is de beerthiende / onderwijs haer de Wetten / ende geestse gheneghentept / om de selve te onderhouden/ ende naer te volghen: Apersanich de vyfthiende/ geeft ryckdom in dese werelt: Den sexthiende Alstaet geeft verstandt / ende memorie aen alle Menschen. De seventhalde is geheeten Assaman, is ghesteldt over alle Koopmanschappen: d' Gumingaet is de achthiende / ende regeert de Aerde: Den negenthiende is Marispan, de goetheyd/ die hy alle de gheene mede-deeldt/ welcken haer ooghen op hem staen: Amira is de twintighste / is de overste / die het geldt te ghebieden heeft: de een-en-twintighste wordt ghehaemt Hoem, welcke de Drouwen / met toe-doen harer Mannen swaenghert / ende de vruchten het leven gheest: Dimma ende Berse, zynde de twee ende dyp-en-twintighsten / staende tendienste / van dese van nooden heeft: De andere dyp laetste als Dephader Dephemer ende Dephdijn, staen ten bevere van Godt / ende zijn dadelijcken gereedt te doen/ dat hy gebiedt: de Namen van de voorverhaelde 26. Dienaren/ worden met den Cijtel van Geshoo vereert/ t welcke soo veel als Heer te seggen is.

De Persianen gheooeven / dat die voorgemelde Dienaers macht hebben over al 't gheene / daer sy als ghebieders / ende regeerders over gheestelt zijn : waeromme sy de selbighe aenbidden / wanneer sy haer hulpe van nooden hebben / vasteleijche vertrouwende / dat dese zijn voor-spraechen op Godt ; die 't haer om dese voor bidders wille mildelijcke sal toe staen.

Haere Leeraren houden in waerden / doch niet in sodanighe aensien / als wel de Mahumatisten doen ; worden van de gemeente rijckelijcken / met Drouwen / ende kinderen onderhouden / ende van kost / kleederen / ende wat tot de huyshoudinge behoort versien ; sy oeffenen haer niet School te houden / ende de kinderen te leeren lesen / ende schryven ; daer zynder noch enige die Koopmanschap / ende andere hanteeringe doen / doch worden soo veel niet gheacht / als anderen / die in 't ondersoeken van hare Wet hun oeffenen / al-hoe-wei niet geheel percijsie-lijcke in humne Wetten verboden is / Koopmanschappen te doen.

Sy en hebben geen publyke kerken / ofte Godts-hupsen / gelijck alle andere secten doen / maer hebben de Leeraers in humne hupsen / eenige besondere haermehens / om haren Godts-dienst te plegen / die al sittende sonder stuppen / ende ryghen / (ghelyck de Mooren , ende Benjanen) gheschiedt ; sy houden gheen sondaghen / maer hebben den eersten / ende twintichsten dagh bande maent Heiligen dagh / die sy bieren ; Haer jaer heeft 365. ende de maendt 30. daghen / soo dat 't eynde van 't jaer / ofte de laetste Maent 5. daghen overschietent : In 't beginsel van 't nieuwe Jaer / kommen al te samen by den anderen / alwaer de Papen / up haer Wet boeck / de ghemeeente voor lesen dat ghemee-lijcke 1 a 2 uren duert ; 't welcke ghehaen zynde / gaet peders sijs weghs : sy hebben gantsch gheen Fijgeren ofte Beelden in hare Tempels / jaer hebben eer vanseen af keer ; der Priesters kleederen zijn als de gemeene luyden / sonder enige upmttinge / ofte tieraet.

Hare kleederen zijn meest ghelyck de inwoonderen van 't lant / behalven dat se om haer lyf drachten / een gheblochten lint van Lemeels-hayz / ofte Schapen wolle / gaende twee-mael om 't lyf / ende achter op de rugghe met twee knopen vast ghemaecht ; 't welcke sy dragen tot een sichtbaer teeken van haer ghe-ooeve ; eben gelijck by ons den H. Doop / ende by de Machumatisten , ende Joden de besnijdenisse ; ende wanneer eenigen by ongebal dese banden / ofte knopen verlooren hebben / mogen nietseten / drincken / wercken / sprecken / nocte van hare plaatse gaen / voor / ende aleer weder een der selber baden bekomen hebben / die sy by haer Papen te koop binden ; dese rochjens / ofte banden / moeten de Drouwen so wel / als de Mans personen drachten / van dat sy 12. Jaren out zyn / ende niet eerder / gelijck haer wet vermeldt .

Haere hupsen zijn seer doncker / ende met weynigh hups-raet versien ; woonen alle by den anderen in een quartier / ofte gedeelte / sonder datmen hare wooningen onder andere Nation onderschepden han : sy hebben gheen Obergheyt onder haer / ten zy haer van de Mooren eenigh bewindt ghegeven wordt ; dan hebben in ghebruycken / ofte twee van de aensienlijcken onder haer met ghemee- konsent / ende toestemminge van de geheele Gemeente / voor Hoofden / ende ghe- bidders te kiesen / om by voor-vallende verschillen / aan de liegeerders van de plaatzen haerder residentie / te spreken .

Onder alles wat sy besitten / houden niets soo seer in waerden / dan het byer / daer haer gheooef op staet ; want segghen dat het byer meest Godt ghelyck is / ofte seer weynigh verscheelt / der halben alijdt byer in haer hups houden / sonder

sonder te laten uptgaen; sullen in geenderley maniere een licht/lampe ofte haerse upt blasen/ ofte een vper met water blusschen/ alwaer 't haer Hypsen in brant stonden/maer sullen't niet aerde trachten te snoozzen: Also het voor een groot ongeluck/ende teeken/ dat Godt op haer verstoort is/ achten/wanneer 't vper in haer Hypsen upt gaet / en wederom bryten hups/ ander vper halen moeten.

In haer trouwen gebrycken meest deselue Ceremonien van de Mooren Hare Ceremonie
in 't trouwen
en Benjanen (waer van hier na der/ op zyn behoochlyke plaeſe sal gesprooc-
ken worden) want geven de kinderen niet wille/ en toestemminge/ van haer
beide Ouders/jonck aen malanderen; die van Papen getrouwet werden;
doch laten vper by syne Ouderen woonen / tot dat tot den Ouderdom van
15 ofte 16 jaren gecomen sijn/ en het plicht des Houlyer volbrynghen con-
nen; de Dochteren wanneer hare Mannen overleden sijn/ vermogen ander-
mael te hertrouwmen / daer inne meer vphedt als de Benjanen genietende;
men siet onder haer meer kypshept/ als in alle andere Nation/ so wel van de
Mannen/ als Vrouwe-persoenen/ niet tegenstaende een gelt-gierige Nation
is: houder het overspel/ ende hoererhe voorz doot sonden/ die volgens haer
Wet / met de doodt behoorde ghestraft te wozden/ alhoewel in dese Lan-
den/daer onder de Wetten vande Mooren staen/ deselue niet kunnen naer-
volgen.

Wanneer pemant sieck/ofte in doots noot is/ leggen hem van sijn slaep-
plaeſe op ter aerde/ op een Beddeken van 't lant/ ofte santachtighe aerde
gemaect/ ende overleden zynnde/ worden van 6. ofte 7. Mannen (die daer
alleenlijck/ gelijck de graefmaeckers in ons lant/ toe gehouden worden)
van d'aerde/ ofte gemaecte sant-bedde/ opgenomen/ in een kleet ghewon-
den/ende op een psere rooster (gelijck een dootbare gemaect) gelept/ want
naer dat overleden zyn/nach nieuant/ als dese grave-maeckers de doode
lichamen aentasten/ waer mede datelijken naer de begræf-plaeſe gaen:
dese plaeſen staen ghemeenlijck een myl/ ofte meer bryten de Steden/ ofte
Dorpen/ gemaect van steen/ ontrent dyp Vadem hoog/ int middel hol/ende
boven met een gat/daer de doode lichamen op psere trailen gelept/ en alsoo
vande Doghelen/ende Dorpen verteert worden; de ghebeerten dooz de p-
sere talien in een groote put vallende; dese begræffenissen zijn in dyp plaeſen
verschepden/ een voor de Mans/ d'andere voor de Vrouwen/ ende de
laetsje voor de kinderen: over 't afsterven van hare vryinden/ bethoonen
met kryten/rasen/ upterlycke dzoeshedt: Wanneer de verstoornen licha-
men naer de begræf-plaeſen ghedraghen worden; blyven haer gheslachte
een stuck-weegs vande begræffenisse staen/tot dat den dooden op den roo-
ster gelept is/ende de graveren/ wederom comen/ die naer een ghebedt ghe-
sproochen hebben/ wederom te hups keeren; ende wordt het sant/ ofte ghe-
maect beddeken/ daer den overleden op gestorven is 30. ofte 40. dage daer
naer/ upt den hups gedraghen/bp de plaeſe daer het lichaem begraven lept
13 ende 14 dagen/ naer den Overledens doot/ worden aen de naeste Vrien-
den maeltyden gegeben/ ter gedachtenisse vande afgestorvenen/ en dat so
alle maenten/ een heel jaer durende/ de dooden lichamen worden by haer on-
reyn/ en verachtelijcker/ als het eenig ghediert gehouden/ en de geraente/
wanneer het vlees daer af is/ noch veel oureynder/ want sullen gheen
doott beenderen aentasten/ ende die bp ghevalle aen haer lichaem raec-
ddd Houdende
hare Lijc
Maeltij-
den.

hende/moeten alle haer Cleederen/ ende wat om't lsf hebben/ als onreyn
welch weryen / en naer dat ghewassen zijn / andere Cleederen aen doen/
ende tot penetratie negen dagen sonder uytgaen/ oster pecte te handelen/in
hups blijven/sonder dat Vrouw / oster kinderen by haer comen/ oster haer
aenraken mogen/voor dat de negen dagen over-strekken/ ende dooz vasten/

Dhrent ende bidden wedromme gherepunct zyn : Ghelooften mede wanmer de
ghosten vande doot-
vaderen. doot-
beenderen. vaders
ende de water comen; dat soodanighe Menschen verdoemt
zijn/ende de Tiele van sulcke liachten vele doodeliche sonden op dese We-
relt gedaen hebben/ende meer diergetliche duypwelsche superstition/daerimie
haer den Satan versricht hout.

Mogen
niet etc.
dat leuen
ontfangen
S. et.

Waren
dpe. ch.

In hare Wet is verboden/ niet te eten dat leven ontfanghen heeft/ ten
ware by noot/ oster in den Gozloge; wanmer vermogen Deyarten/ Boeken/
Herten/Hoenderen/ ende Visch te slachten/ ende te nuttigen/ behalven Os-
sen/koepen/Paerden/Cameien/Olyphanten/Vasen/ ende dierghelyche
Beesten meer/datse voor doort sonden te slachten houden/ insonderheydt
koepen/ende Ossen-vlees; seggende liever haren Vaders ende Moeders
vleesch te rullen eten dan van een Osse/ oster hoc-beest / daer vine met de
Semyaensche Deete wel over een comen.

Haren dranch is neet water/ alsoo in hare Wet het nuttighen van alle
dranchen/diese dooyt over maechen verboeden is/dan den Wijn uyt Dru-
ven gheperst/ ende alle drucken die uyt Boommen comen / moghense wel
drincken/sonder nochtans dooz oomatisch gebruyc/ daer van droncken te
werden/t welch nochtans onder haer meuingael gheschiedt, dan aen den
vach comende/ werden soo wel de Mannen / als de Vrouwen daer over
hooglycken bestraft / ende soose gheen leedt-wesen/ ende betermisse be-
toonen/uyt haer Wet verstoeten/ ende ewighijcken van hare Geslach-
te gebannen.

Vader sat-
jen enoe
ginstalte-
nuise.

Is con-
gierne
Marie.
Doctige-
menten
den om-
wiegang.

Hare statute is doogaens van middelbare lengte/ dooz den vach veel
blancher/als andere hier-landtsche Nation/insonderheydt de Vrouwen/
die alle andere Vrouwen/van dese Landen in wittigheydt en schoonheydt
te boven gaen/de Mans personen/ draghen groote ronde baerdien/heb-
ben sommighe lanci / ende andere wedcrom kort hazz op 't hoofd , die
kort hazz draghen / lateu op de hrypne van 't hoofde een loch / oster bos-
sen hazz blijven/ datse soo in ghebruyck naer volghen ; men vindt onder
haer weynigh / die and're Nation dienen / oster worden van haer Deete
voor onreyn ghehouden/ende als een/sonder gheloove gheacht; want seg-
ghen soade in dienst van andere comt te over-hyden / dat swaerlycke
by Godt (als teghens sijn gheboden ghebaen hebbende) in de Hemel co-
men sal.

Het is in't generael een vast-houdende/ende gierige Patrie (de Chinezen
ende v. manen niet ongelijck) in't coopen en vercoopen seer bedriegeliche/
dan niet diesachting/nochte hoerachtig/ghelyck de Moorren; haren onme-
ganch is gemeen en nedogende/ als zynnde meesten deel v. in een gedwege
conditie/en nature. Ende dus veel/belangende het hercomen/eligie/Ce-
remoniën/ en gebruycen vande pe saven uyt Persia vlychtig/en in Gularie
woonachtig/ende vande hyspendaethsche Perisanen in't Landt van persien
verscheden; op dat hem niemand misgrype / ende myn van onwaerheden
beschuldighe.

Het xxxij, Capittel.

Van't Geloove , Afcomste ende oorspronck des valschen machomet.

DEN machometissen, ofte Mooren, gelooven in een God/ den Schepper des ^{Der Ma-} hemels/ende der Aerdien/die sy willen dienen; doch kennen hem soda- ^{hemelsten} nigt niet als God hem in sijn woort geopenbaert heeft/namentlycke Vader ^{ofte Moos-} doon/ende H. Geest/maer op een ongerhunde wijse want wat haren val- ^{ten ghe-} schen Leeract machomet vertiert heeft/staen daer op so vast/dat se volcomen- ^{loof.} lyke vertrouwen/buptyen dien geen Salicheyt te berouen is.

Desen machomeⁿ, sijnde van gheboorte een Arabier. ^{Afcomste} Wert anno Chriſti 623. ^{ende Oor-} ofte gelijc andere schryven 624. van een Coopman/ een valschen Propheet/ ^{sponek} ende eyndelycke Hopiman/ofte Hooft/ende lepder van een deel dieben ende van Mach- ^{roover}s; hy met eenen Donnick Sergius genaemt, raepen by een den Alco- ^{raen} (eenen Boech also genaemt) den welchen de mooren(gelyc de Ioden)ha- ^{ren} Den Wet Boech/gehoorsamen.

In den boozz Alcoraeen wert eerstelijcke gheboden / dat alle die van dese ^{Verhael} Secten sijn/ sullen besueden werden ; dat sy haer moeten onthouden van ^{bare Al-} Drekken vlees/ en Wijn; Item dat seechert Maenden in't jaer sullen vaste: ^{cramps.} den selven Alcoraeen verbiet gelt/ofte ettelijcke waren te nemen/ om pmants sahen in't gerichte te verdedigen: Item geen vrouwen te trouwen/die van een andere heilige sijn/ofte Dochteren ten houwelycke te geben aen Man- ^{nen}/die een andere heilige houden/ten ware sy haer bekeerde: en alhoewel den voorhaelden Alcoraeen hen geboden is/ alle die haer Wet tegenspynen/ niet te dulden/ so en dwingen sy nochtans nieman/ die een andere heilige houdt dan de hare/die te versaken: hy beveelt oock/ dat de vrouwen hare kinderen sullen soogen/ende op voeden / ende dat den tydt van twee Ja- ^{ren}: daer wort oock geboden dat sy hare heilige/doeg Wapenen/ende ghe- ^{Welt} sullen beschermen/ende met gewapender handt de Joden, en Christenen dwingen/het selue toe te staen : **H**et is een peder toegelaten ghevangen te nemen/ende doot te slaen de geenen/ die bekent sijn ongeloovigen/ en liet- ^{teren} te wesen.

Sy gelauben de opstandinge der dooden/en maecken in hare Testamen- ^{ten} vele/ende grote Aelmissen/ende gelijck sy in vier Secten verdeelt sijn/ ^{de Oystans-} also hebben sy oock vier verschepden opmien aengaende de salicheyt der ^{daughe der} zielen. 1. Hunne Priesters gelooven dat niemand salig wort/dan doormacho- ^{loose weit.} meis Wet. 2. Enige van hare Siegiesen meenen/ dat de Wet niet nut is/ maar dat een peder Mensche door Godes ghenaden sal behouden worden/ ^{Vande sa-} dewelcke alleen genoech nem is ter Salicheyt/sonder de Wet/ en verdien- ^{gnige der} sten. 3. De Gheestelijcken/ende opgetoogen onder hym/ ghevoelen dat een peder dooz sijn eygen wercken/ende verdiensten souder ghenade/ ofte oock de Wet/sal behouden worden. 4. Andere segghen/ dat een peder in sijn heilige/ofte Wet sal salich worden/Daer Christus niet bekendt en wort, is alle Religie gescecker, ende ydel.

Nopende selum Christum, sy bekennen hem van macht geboozzen te wesen/ ^{Watz van} hem houdende voor een ware / en myntuynende Propheet/dan stellen tot Chrustum ^{selum} sijn Mede-ghesellen Mois, ende machomet: ende maecken oock in haeren haaben,

Beschrijvinge van het

Alcoraen mentie van de Maget Maria/ende haer Maegschap; van Joannes den Doper/ende sijn Vader Zacharias: in het derde Capittel wordt God ingevoert/sprekende met Christo/noemende hem sijne ziele/ghenvende hem oock sijne kracht ende mogenthupt: Capit. II, noemen sp hem de Gelande Godes, den geest Godes, en het Woort van boven tot Mariam gesondē: sp verwijtende Christenen/oste Papisten/bat sp eenige anderen/nevens God alleen aenbidden/te weten de Maget Maria/ende de Beelden der Heiligen.

Op hebben oock bevel om haer dagelijcx te wassen/ ja oock haer schamelheden/haer dat sp hun gevoegh gedaen/oste by hunne Drouwen geslapen hebben, hui is oock geboden Bedevaerten te doen/in sekere plaeften/daer sommige hare Heiligen begraven leggen; die sp haer selue/ende hare Beesten beveelen/waer van den Alcoraen groote Miraculen verhaelt: Op hebben hunne Priesters ende Religieusen, van de welcken sommighen alleen woonen/en niet endoen dan bidden/ende merideeren, ende desen worden meest geacht/ende sijn by veder (soo wel de grote/als gemeene lypde) in groot aensien; Op den Vrydag houden sp haren Sabbath/ende vieren desen dag soo sorghvuldighelyck/ als de Joden den Saterdag/oste and're den Sondagh.

In veder Stadt is behalven veel andere Tempels / een Hooft kercke/ die sp Met kryt noemen; in den welcken sp op Sondagh/ende andere hooghe dagen/naer den middage vergaderen (soo wel de Coningen/ende Princen/ als het gemeene Volk) om hare gebeden te doen: Als sy bidden/ hebben sp haer seer jammerlyck, want sp bewegen geduriglych haer lichaem/ en roepen met lypder stemme sonder ophouden: Sp vasten alle Jaren inde maent van Februarij/met de nieuwe Maen beginnende/ 30 dage lanck/met groote strengicheit/sonder eenige spyse oste dranck te nuttigen / soo lange het dagh is/mact na der Domien onder-gauck / brassen veele tot des anderent daegs toe/ doch die onder haer voor de heilighsten willen ghehauden sijn/ sulien in dese Maent gheen wijn/ oste stercken dranck drincken / oste met Drouwen haer versamelen: Sp mogen so veel vrouwen ten Houwelijck nemen/ alsse onderhouden kunnen; ende sao sp by eeniche andere/ als by haer eigen vrouwen te doen hebben / so warden sp daeromme met de doot gestraft, geen vrouwen mogen langen strate gaen met ongedeckten hoofdes/ en aengesichtte: Sp brengen noch in/ dat Godt met sijn Mach mer sprekende/hem belooft heeft/dat 20 vande sijnen/ 200 anderen sullen tegen staen/ en epindelijck hondert dupsent overwinnen.

Den Alcoraen belooft sijn Navolgers een Paradyjs / t welcke voorsien is met soete wateren/en alderhande Druchten / met seer schoone sunverlycke Drouwen, oock met fevieren van Wijn/ende Honingh: In somma met alle t gene/dat de bleesschelijke wellust soude kommen wenschen; ende voeght daer by/dat sp aldaer in der ewigheydt het volkommen besit aller goedezen hebben sullen.

Van haer
Tempel is/
doch soll
het beeld, Ware kercken sijn boven plat/ende laegh by der Aerde/ opgebouwt met Italich en Steen/ geplavapt/ staen gemeenslyck op hooge verhevene platen/ op dat boven andere gebouwen iytsteken souden/welcke hooghte/ als mede de binnien Salen/ met gladde fraepe steenen/ van verscheyden kleuren/geplavapt sijn; de Muren schoon wit/ sonder eenige Schilderijen oste Ornamente/ ten Ware eenige Sarcken/ met iyt gehouwe Chaldeesche letteren/

Dreuen de
Sabbath-
dag,

Haer ma-
mere van
budden en
de vaste,

Trouwien
dest ou-
wen.

teren/upt haren Alcoraen/aen de Tuyd-aost-zyde van dese Tempels/diese Meskijas heeten) staet een ghemetselde Predich-stoel/met dyp trappen op-gaende/daer de Molocs, ofte Leeraers hare gebeden doen/ende op heilige dagen/den Volkeren upt haren Alcoraen pets voorz lesen; dese Kerchen ofte Tempels zijn van verscheide groote/hebbende de grootsten ordinairlyck twee hooge Tooren/sstaende aan bepde de West-hoeken/die van binnen hol zijn/en tot boven in hare toppen met trappen beklimmen woorden/daer in tyde van Vasten/met Lanteren kommen bidden; sp zyn ontricht met een Muer van onrent twee badem hoogh/versien met een grote Tanck/aft Back vol waters/daer de Mooren haer aengesichte/vaeten en handen in Wasschen/aleurse vermogen te bidden; dese gebeden doeuse dypmael des daeghs/ende tweemael des nachts/te weten/ s morghens met Sonne op-ganch/2. uren na de middag/ende 2 uren voor den donckere/ende wederom 2 uren in den avond-sont; welche gebeden geschieden/met op haer aengesichte vallen/de aerde te kussen/ende met opslaende armen/vele wievase-rijen te maken.

Dese Kerchen hebben egeene ofte weynig inkomen/dan aen sommighe staen kleyn hauerkens/ofte Woochjens/diese verhuren/van welch gelt de Kerck wort onderhouden, ende pet's brekende/wort dagelijc opgemaect van de geenen/die hare gebeden daer in komen doen, gelijc meest alle kercken/niet dooz den Coning/ofte Kegeerde/s van de Steden/maer van rycke personen/tot gedachtenisse ghebouw/ende sommighe van jaerlyckse inkomen/om de selvige te onderhouden/versien worden.

Hare Priesters(welche sp Mola noemen) staen onder niemand/daer se eenige loon van genieten/maer doen dienst aen de Kerchen/naer haren God-vruchtigheyt/ende goede wille, ten ware penant van die geenen/die hare gebeden komen doen/haer eenige vereeringe debē/doch is sonder verbant; dese Molas woonen gemeenelyck met haer vrouwen in een kleyn hupske/ae de Kerck begrepen/geneeren haer met School te houden/en de jonge jeugt te leeren lesen/ende schrijven; dese in sware faute verballen wesende/wordē door den Gouverneur/ten overstaen/en bpwesen van hare mede-broeder/s met het Werelstlycke recht/naer de groote haerder midaden gestraft.

Hare ghe-woonte van bidden,

Hare ker-ken hebbe geen inko-men,

Hare Pie-sters ende der selve conditie,

Het xxvij. Capittel.

Maniere ende gebruyck der Mooren, in't Trouwen ende Bruylofts-Feesten.

At houden van hare Feesten/ende Bruplosten zyn seer onderschepden in Der Maniere/ende gebrycken/soo dat wanneer men peder particulier soude een Feest willen beschrijven/t' eene teghens/t ander strijden soude/fullen derhalven losien, van de gemeenste in gebryck wesende aenroeren: Eerstelijc/wanneer het Houwelijck met consent van de Ouderen/Drienden ofte Mombaren gesloten/ende den tyt om't selve te celebreeren gekomen is; sao worter een peert met wel-rieckende bloemen ende kostelijck behangsel opgheriert/voor des Brupdegoms deur gebracht; alwaer den Brupdegom/vergeselschapt met syn meeste vrienden/op gaet sitten/behangen met een Net/gemaect van veel welriekende Bloemen/dat syn geheele aengesicht bedekt; boven syn hoest/werden ghedragen 2 Papieren ghemaechte Kippe-sollen, ofte Don-

ne-deckers/ser scaep geschipert/zijnde veelijts wel heel/oste halfdroncken/(dat sy Maet heeten.) Soo vergeleschapt zynde/ ryden gemeenelycken door alle de voornaemste straten vande Stadt/ voor hcm hebbende eenige hangers/ende alderley spel/van Crommels/Chalmapen/Crompetten/ende diergelycke Instrumenten/werpende langhens de wegen/ ende in de lucht vele Oper-ballen/ ende andere vermaerkeliche Oper-werken/die sy seer constich retent te maecken; sulks daer inne de Nederlandt dat niet behoeven te wachten op dese maniere de Stadt omgereden hebbende/comt ten laetsken voor de Brupts derre; alwaer ontrunt een half ure te Paeerde/met sijn geselschap voor ghestaen/ende met speelen/ Oper-werken te sincken/ vreucht gemaeckt hebbende/gaet in hups sitten/op ten plaatse met Caputen belept; daer die Brupd/ met de Onders/ende Vrienden/ van beyder zyde vergeleschapt/by hem comen/mede benghende ennen v ola oste Moorische Pape/ en de Frichter vande Stadt/ om getuiggen te syn/ van het Houwelijck; sonder wiens tegenwoordigheyt/oste de gecne/die baer toe in sijn plaatse volmacht heeft/ geen Houwelijck soude kracht hebben; de Vrienden dugt by den anderen in hups vergadert wesende / begint de Priester up een Boek wat voort te lesen/ ende naer dat den Brupdegom geswooren heeft/ soa hy naermaels sijn Dronw verstaoten soude / dat gehouden sal wesen/ haer Brupts gaben weder te geven/ so geest haer den Paepden zegen/ende daer mede is het Houwelijck voltrocken; Voor Banquet gebuzpcken v orel oster andere snoeperpe/daer mede hem pder volzhck maeckt / sonder datter wijn/oste stercken dranch gedzonken wordt / macr gebuzpcken in plaatse van dien eenige Vollekens/ ghemaect van veelderhande stercke zaeden; waer van sy veel tyts dusfig/ ende als osse droncken waren: dese feesten gedurende genuechiche dyp/vier/ende sommige wel acht/oste thien dagen/ naer dat van virmogen oster staet syn.

Mare
ma-
mer von
Crouwen.

En Brug-
tochten.

Den Ged-
ten Staet
op haer
verbree-
kelyck.

Het hou-
welijck
goet der
Bauwen.

De Leonie/en Crichten-stact is by haer verbreeckeliche/en wortdt niet langer gehouden als de Man begeert/ want voor het houwelijcke wortdt niet kennisse/ en toestemminge van beyder Oaderen/wel dupidelijk besproken/ dat wanneer de Man van sijn Dron begeert te scheppden/oste van haer een afkeer krygt/ dat hy het/mirs affstant doede van t gelt/ inde voortwaerde aen haer Oopers betaelt/ wryeliche die Dron verlate/ en een ander Trouwen mach/ dan een Persoon van middelen/ mach neuvens de eerste getrouwe noch/ anderere Drouwen/ oster so veel sijn staet can onderhouden/ Trouwen/ en alsdan behoest het contract van t houwelijck niet naer te comen/ want volstaet met haer eerlincke te onderhouden; de Drouwen bengē niet in't Houwelijcke/ban hare Cleederen/ en Cleenodien/ sulcx van den Man moeten leue/ met sodanig tractement/ en onderhout als hem te rade dunet; sijn genaerhsaen geacht en gehouden als Slavinnen/sonder daer van vry gelaten te worden/ ten ware by den Frichter vande Stadt/ elachtig vielen/ dat de Man haer qualcken met slaeu/ en stooren trachteerden/ en ghebreke lyden liet; wanneer van den Cane van den bant des houwelijcx souden ontslagen worden/ alhoewel 't tot groote oncere en schande van sodanige Drouwen strelkt; Om hoerterje mach den Man sijn Dron doodden/doch de Dron den Man op overspel bevinde/mach daer om niet van hē scheypde/wat sulcx sonder blamen dagelijcx geschiet; de Drou vanden Man Wettelijck scheppende/ neenit met haer de Dochteren/latende de Dooneu by de Vaders.

Van-

Danneer den anderen beslapen (dat den selven nacht geschiet) ende des
 Wijnt's maechdom benomen wort / so schreeutse luys keels / dat menue veel
 hupsen verre hoozen can't welch een groote eere vooy haer / ende haer Qu-
 ders is / die daer op groorelycx roemien; 's morgens comt de Brupt's Rose-
 ders / by het hebbde vande nieuwe getrouden / en besigtigt de slaep laecken /
 so die dan blordig zyn / isser groote blytschap / ende woorden de laecken ge-
 bracht / by de Quders vande Brupdegom / die hym seer wel genoeght hou-
 den / dat haer soon een Maecht genomen / en sijn dingen wel gedaen heeft;
 in tegen deel / so den Brupdegom / de eerste ofte tweede nacht van sijn by-
 slape / met sijn Brupdt / geen bloet aan de slaep laecken toont / wort dapper
 begecht / en peper is bedroeft / behalven dat de Vrienden vande Drou / (syn-
 een Spynroch aen de Brupdegom seinden / daer mede te verstaen gheuenende/
 datse Drouwen werck doen moet / ende tot den plicht des Mans onbe-
 verslijt / niet tegenstaende / wort het altyt voor een schaemte / ende schande
 gerekent. Dit is te verstaen van Dochters / die nopt te vooxen getrouwit/
 ofte beslapen zyn ; niet de Weduw-Drouwen gaet het ghelyck in andere
 landen toe / sonder dat dese Ceremonien / op haer trouw dach / naer gevolgt
 worden.

De Mooren hare Drouwen en gaen niet wyt / van de arme hoeren / en ghe-
 meene lypde / die geen middelen hebben een harre / Paert / ofte Palankin te
 houden ; sp decken haer hoofd / en aenghesichte met slupers / het hayz op de
 rugge gevlochten hangende / de rijken vercieren haer met veel goude dor-
 hangelen / Arm / en Doet lingen / hebben och haer Neusgaten dooz-boort /
 daer goude ringen in steken / sp baron wel so ligt als eenige andere Patie / en
 sitten selden een dach inden arbept ; hare kinderen leeren van jongs aen /
 lesen / schryven / ende hare gebeden / ende so de Quders van geene vermogen
 zyn / laten de kinderen (groot geworden zynnde) de rijken door Soldaten /
 en knechten dienen ; sp vergeselschappen hare Meester's gewapent / en dat
 te voer / haren arbept is goeden coop / want alle maenden han men die son-
 der eten te geben / voor z ofte 4 Kogias onderhouden ; op syn oock seer God-
 vruchtig tegens hare Quders / also sp liever selver van honget souden wil-
 len sterven / eer sy souden toelaten / dat sp gebrekeleden.

We groot Heeren maken binnen haer leuen schoone Thuymen / met al-
 derley Boommen beplant / in't midden hebben een groote ylaetse / rontomme
 bestreken / dat sp tot een Graf op metselen / om naer haer doodt / met haer
 naercomelingen / daer inne begraven te worden / in dese graven / wordt hier
 te lande de meeste middelen / ende rijken dommen verdaen ; also niemand van
 vermogen sterft / sonder in sodanige sepultree begraven te worden.

In't begraven haerder dooden ghebruycken sp dese wijse / wanneer de
 Cranchen overleden is / beginnen de Drouwen / kinderen / en Ha-buren met
 lypder lieelen te schrepfen / ende den gestorvene vragen waerom hy gestor-
 ven is / ofte binne sijn lebri heeft ghebrek gehad met diergelycke praet-
 jens ; dit duert tot den derden dach / wanneer het kerken begint te min-
 deren / en aen de Vriende wort een Maecht gegeven / ter gedachtenisse van
 den gestorven ; ondertussche wassche het doode Lichaem / en benapent in een

Betsame
 Supersti-
 tio[n]e
 in rachten
 ende be-
 trouwe van
 der Brup-
 de Quae-
 dom.

Dare
 Drouwen
 worden niet
 gehouen.

Barmig-
 helycke.

Goddug-
 ninge te
 ghen haer
 Quders.
 Dat groo-
 te haer en
 begraaf-
 missen.

Dare Ce-
 remoniën
 in begra-
 af missen.

schoon linnen kleet/met alderleij rieckende kruyden besprekt/ende so toegehaept zynnde/wort op een Coge ofte Catel gelept/vergeselschapt met 3 ofte 4 Papen/die gestadigh lesen/tot dat het doode lichaem int het hups/tot in 't graf gebraucht is/hare doot-Baren behangen met Linnen/Flauwe/ ofte ander stoffen/maer dat den gestorven van vermoogen is/wort van 6.8. ofte 12 Mannen ghebragen/welcken met de Vrienden/ende die het doode lichaem vergeselschappen/al singende ter plactse van de begraeffenische hoemen/welcke gesangen/een Los/ ofte Dancisegginghe tot Godt betekent/de dooden leggen sy in 't graf op de rechter zyde/met de voeten in 't Zuide/ 't hoofd naer 't Noorden/ende het aengesichthe naer 't Westen/ende werden dan met planche/ ofte ander hout bedekt/op dat de verde het lichaem niet geraken soude/nubdelet tvt de doode in de kerke gelept/ende het graf gevult wort/spreken de omnestanders eenige gebeden by haer selven/en keertend dan al te samen naer des overledens hups/allwatt de Vrienden by den anderen blyven/by haer hebbende de Papen/die gestadigh lesen/ende voorde Tiele van de afgestorvene bidden;dit lesen duert alsoo 2 ofte 3. daghen/ooch wel meerder/maer dat de gestorven van staet/ ofte middelē is/en mach niemand binnan den tvt van treuren in 't hups daer den persoon gestorven is/over maken/ ofte eten koocken/maer wort de spyse van bumpten haet toesgebracht.

**Dare ghe-
woof,** Sy gelooven dat niemand bumpten haet Wet kan salig woorden/ende derhalven houden de Christenen/ende alle die geenen/welcke haren geloof niet naer volgen/wooz lietters/cude ongelooftigen/sulcr dat geen spyse van de Christenen gevoort/ ofte toeghemaeckt/sullen nuttighen/ ofte aenraecken/ten ware Wooster/laes/Broot/ ofte eenige Confituten/ende alsoo in hare Wet van Machomet scherpeleych het gebapich van de Wijn verboden is/soo vintner vele die onse wijnhen/ende ghedistilleerde wateren ghenoeghsaem slappes-wijse drincken; van de Roomische religie hebben meer der assiens/dan van de Gecorromeden/om dat de Papisten Beelden in hare kercken gebrypchen/daerse een afkert van hebben.

Het xxiv. Capittel.

Der Mooren gedaente, kleedinghe, Huysen ende Dienaren.

**Dre. Ma-
ren gesafe-
ten sse.** **D**em voren, ende machinatisten: zyn van gestaltenisse doorgaens hoogh van statuer/want hier worden weynigh gevonden/die van geboorten krempel ofte bulkachtig syn; sy hebben swart ende brypn couleur/watt hary maer niet gekruist/ 't Wit/ende geluw hary houden voor een telken van Melaeft, lept/van weilien aert veel onder haer zyn. Den meesten hoop/ behalven de Precters/ ofte M. ill's scheeren/ende sichappen haren Baert af/ende houden gantsch met/ dande knievels/ ooch alle het hary van hun hoofd scheel/behalve op de krempen/dacr sy een loch houden/ op dat daer mede Mack met haer soude in den hemel halen/O blinde dwalinge!

Dare klec- **D**e kleedinghe vande vrouwen ende Dammen zyn schier ghemaect op een manier/van Cattoen/Linnen/Goude/ende Zylde Lakken/ peder naer zyn staet/ende waerdigheyt; de koocken/ diese Cabaya noemen/ zyn boven nauw/ende om de lendenen gesloten/welcken tot de knien hangen/draguen **Broecken**

Broecken/ met veel stoffen op de hielen hangende/ en haer Doeten dragen
 Schoenen naer dese's lan's wijs/ gemaect van Leer/ ende alle kosteliche
 stoffen/diese op de hielen neder treden / op datse die te ghemaechtiget sou-
 den kommen upptrekken/wanneer inde Hupsen gaen/ende op de Dloeren/die
 niet witte dreekins/ ofte Capijten besprept zyn) Willen sitten , op 't hoofd
 dragen groote Eisbanden/ op de Turcische maniere/ ghemaecht van sijn
 Wit Cartooc/ooch van allerley coloerten/met zyde/ende goude dooz-wroch-
 te stoffen/die sy chees heeten/welcken sy nimmermeer/in't groeten van den
 anderen / ontdekken; om den hals hebben de ghemeene Man/ende die vant
 staet zyn/ in plaeete van mantel/ een Geel/ voet/ Groot/ Wit/ ofte andere
 Coloert kleet/dat sy Pomerij heeten/ t welck haer dient voor de koude/ ofte
 Kiegen; om den middel hebben een wel ghemaechte Gordel ofte Klem/diese
 Comme ba/ heeten/net Gout ende zyde dooz-wrocht/ over desen Comme-
 vant ofte Klem/dragen gemeenelich noch een kleyn wit gewouwen Gordel-
 ken van sijn Linnen/ende die van vermogen zyn/ een bret kozt geweert / op
 haer slincher zyde/tusschen den Comme vant instekende/daer van het hecht/
 ende de scheede gemaect is van Gout / ende sommige niet geslechten ver-
 tiert/dese gheweeren noemmen sy Grada ofte Caeratten, de Drouwen vertieren
 haer met veel Juueelen/so van Oorhangels/Armen/ende Doet ringen/van
 gout ofte silver vergult/nadat peders staet vermaecht.

De Hupsen van de Grooten/zyn ruynde groot/ met veel Camers ende Gare hups-
 salen/haer dachen zyn plat/also dat sy daer 's avonts op gaen/om lucht te hupsca-
 rapen/ op haer plaeeten/ende Thuypen hebben sy Water tacken/om de hit-
 ten af te keeren/hare mueren alleenlyk met aerde / ofte klap sonder haich
 opgemaect zynde/valen licht/ende kommen niet lange duren/dese mueren
 met Italich gemetselt/ende met tras van harden steen/gemengt met Italich/
 Gom ende Supcher/overstrekken met sulck een aerdighept/ datse glimseelen
 als een Spiegel: Sy hebben geen hups-raet/ende wat tot de kneuchen be-
 hoocht/behalven Schootels/Pannen/etc. Dat alleen in haer Drouwen hups-
 sen/ al wat men groote menigte van Goude/ende Silvere Daten siet:inde-
 Salen van de Mans/ in onder rhept daer sy by malikanteren te samen sit-
 ten/zyn een groote menigte van Persiaensche Capijten geleypdt/ op wel-
 chen sy sitten/als haer Dolch/ende anderen oozlos gewen/om haer te begroe-
 ten/desen groet hieten sy Salam, en geschiet niet brygginge van het lichaem/
 ende de rechter hant op 't hoofd te legghen/ welcken sy van onderen opsha-
 len/daer mede te kennen gebende/dat de ghene / wien sy dese eere bewijsen/
 maecht over haer te gebieden heeft/die van gelijcken staet zyn/groeten mal-
 kanteren/ met het lichaem bryggende/sommige vatten malikanteren by den
 Bacrt/ seggende Grab-anemoas, dat is ich wensche u de gebeden van de ar-
 men/ende diergelycke meer toeghelaeten zynde/sitten op een sehere ordere/
 gen bepde de zinden/peder naer zyn waerdighept: in haer t'samen spreken/
 gebruiken sy groote zeedighept (ghy soudt segghen datse Meester van de
 manieren waren) sy roepen/nochtte woelen met de handen niet/ hebben sy
 pet nootsakelijck te seggen/datse van anderen niet willen gehoorze hebben/
 so doen sy haer Sliper voor de mont/op dat sy geen asem van den anderen/
 scheypen souden: hare antwoort verkegen hebbende/op 't gene sy versoe-
 ken/so gaen sy weghe/belialven de bekende Drienden/die so langhe blyuen/
 tot de Heer van 't hups opstaet/ ofte weghe gaet om te eten.

Beschrijvinge van het

**Sijn over-
machtigh
machtsch
en verqu-
stende.** De overmatige verquistinge (soo in Maeltijden/Feesten/Cleederen/als
in alle andere dertelheden) van de Grooten/ te vertellen / soude swaet val-
len/ dewyle sp alleen hier na trachten / dat terwile het haer gheoorloft is/
haar lust te mogen voeren/p sullen geen dinck naer laten/dat tot cieract/n
vleeschelyche lusten dienen kunnen: in haer Maeltijden sitten op Capthen/
Welcken op de aerde ghespreyt zyn / peder wordt van den hof-meester sijn
portie voorghestelt/ t welch lecker met veel Botter/en wepnig Speceryen
toeberecht is; sp en gebuzpcken geen Want-dorcken noch raeken de Dphse
niet aen niet de vingeren/ende achtien t voop groote oneer/ de vingheren te
lichen.

**Damen en
oede-
schept van
herr ooz-
naemste
Dienstaen** Op hebben een grooten hoop van Dienst-knechten/want daer en is nie-
mant/ die maer een wepnigh machtsch is/ ofte hy onberhouder veele/ naer
syne conditie ende staet mede brengt: desen weten peder/ soo binnens als
buitens Hups/ wat haer werch is/ ende houden dese maniere soo strikt/
datse onbehaardhck achtien een hant aen ander wercke streechen/dese Die-
naers ghelyck sp in namen/ alsoo zyn sp och in Aumpten onderscheden:
Selvadiers dragen alleen sozghe voor de Haerden/de Belluwaen voor de Cat-
ren/ende Ossen/diese trecken, de Fraly, voor de Tenten/ende Capthen/dies
soo wel op den Deygh/ als in de Lypsen ghebruypt worden: de vernewanij
voor de Caneleu/ende Manours voor de Olyphanten: danteles zyn looper
desen hebben een Plumpiop 't Hoofd/ en twee Wellen voor haer Borst han-
gen/op wiens gelupt sp weten te loopen/ ende repsen alle dagen wel 25 of
te 30 os; de andere Dienaers van de Grooten/ hier te verhalen/ soude te
verdictigh ballen. Op winnen wepnigh ter Maent/ want het hoogste is
dyp vier/ofte vijf Kopien, dan 't verval van sommigen is groot/ want hoo-
pen qualichck niet tot haer Meesters ghebruypt/ ofte sp begeeren pet's van
de Verhoopers te hebben/t welche sp Testury heeten/ende geschiet dit niet
weten van de Meesters/ die ewenwel niet kunnen verstaen/ dat sp het daer-
om te dierder koopen moeten.

Dese Testury is een toe-gift/ofte afhortinghe van het ghekoeste/ volgens
de eghenschap van welche Daren/ofte het bespreck met de Verhoopers
al vooren gemaectt.

**Hare groo-
te macht
en hare
Drouwen
hupsen.** Hare meeste pompeusigheyt bestaat in haer Drouwen-Hups/ want sp
trouwendickwylhen dyp ofte vier Drouwen/ dewelcke peder in 't besonder
met hare Bladinnen ende Dienst-maegden (die in groote getalle zyn/ naer
de Kijckdom ende waerdicheyt van de Persoon) woonen, alle Maenden
brugene van hare Mannen/een seliere somme gelts tot onderhout als me-
de Hupsaert/Cleedinge/Tuweelen/etc. naer dat sp vermogen/ ende deselve
wel besint hebben.

**Die haer
mannen
om sterft
teachten
te behage-** De Man naer dat hem lust/komt dan bp dese/ dan bp een ander/ peder
tracht hem op 't meeste tresselhck ende minnelhck te onthalen/met welrie-
kende Olpe te bestrijchen/veelderley Confituren voor te stellen/ende alder-
hande carressen aen te doen; de Dienstmaechden/ ofte Bladinnen soeken
op 't hoogste haren Heer te belieuen/eenighe wapen met een waper de vlie-
gen af/andere visschen hem sijn handen ende voeten/sommige singen/dansen
ende spelen op Instrumenten/de Drouwe sit iewens de Man met groote zee-
digheyt/op alle sijn wincken acht slaende/ hem niet anders als Heere noe-
mende; ende op dat sp hem tot wellusten verweken sauden/ setten hem

(gelijck boven geseyt is) alderley Leckerijpen/oste Frumenten voort/bysonder eenige Conserven van Ambur/ Bont/ Paerlen/ en Amphion ghemaect/ hy brennen ooch Wijn voor den dach/en tracteren hem so lange dat hy slaeft/ oeste met haer te bedde gaet/ t gebeurt ooch dikwijls/dat de Man op een vande diavinnen sijn oog slende/de vrouw veracht hebende/by haer gaet slapen; welk ongeluck/ alhoech het de vrouw weynst/soo lange als de Man daer by is/ so weet sy datter gelegerd tijt wel te wreechen.

Neder vande Vrouwen worden enige besneiden vande Mannen ghegeven/tot wachters/ hoewel dat sy dichtmaels de Wolf het scharp beveken/ so groot is de oneerbaerheit/ ende ongetrouwigheid van dese Vrouwen/waer dooz het geschiet dat de Vrouwen dese gelubden/oste nichy alsoo seer coesteren/als haer eygen Mans: dit is de ghebruyckste/ ende ghe-neenste maniere onder haer/die eenigsins van vermogen zyn: het geene wyp vande schaght-loosheit/ ende dertelheit van de Vrouwen gegevdt hebben/moet niet verstaen worden/ als of hier geen eerlyke Vrouwen en waren/doech dese sijn so weynig/dat de anderen haer verduyfsteren.

Het gynne Dolch in dese Landen/ heeft een ellendige conditie/want de Ambachts Lypden (die hier veel zyn) worden seliden tot haogher staet verheven/want sy leeren gemeenlichken haer kinderen dat eygen Handwerck/dat sy selver doen, ooclien gaet het hier niet/ gelijck by ons/dat een werck van een Man wert afgedaen/ maer van veelen; sy winnen alle daen seer weynich/ te weten vys/oste ses Tacken, dat is vier/ oeste vijf stupvers naer onse reeckeninge/ waermede sy haer hongerigen bupek vollen/ Hare spijns met een spys die dese Kufery noemen/ 't welcke is toe gemaecht van gemale Boontjens/ende een weynich kijfs/die t'samen gemengt zynde/ settent met water op't vper/ende latent so lange kookken/ tot dat het kooren alle het water naer hem getrocken heeft/ dese kost met weynich Booter over gooten/eten sy gemeenlycke 's avonts/ over dach eeten sy veertijds dzoich Coorn: Hare hupsen sijn laech/nde meest van slick/oste zooden/met stroo hupsen/ dooymengt/gebouwt/overdekt mit een soorte van rode Pamien/bp naer de Nederlandtsche ghelyck: sy hebben weynich Hupsraedt/ alleenlycke En Hups eenige Verdi/ende Coopre Baten/ twee koopen oeste Ladels, een voor de Man/ende een voor de vrouw/ want Man/ en vrouw op een Bed-stede te slapen/hier gheen manier en is/de Mannen/ wanmeer sy lust tot de Vrouwen hebben/ roepen die by haer: sy hebben gheen groote decrsels/ maer heel licht/ende dun goetjen, dewelcken/ ghelyck sy ghemaectlyck sijn inde heete tydt/als so helpense de arme Lypden weynigh/ wanmeer het cout is: dan om de coude te ghemaect te comen/ staucken sy vperen voort hare hupsen van hoe front/ dat een grote stanck/ ende vupie roock inde Doppens/ende Steden maeckt/ bestrijcken mede de wanden van haer hupsen/ met dese hoe mist/ 't welcke sy vertrouwen de lypden/ ende ongedierte te verdrijven; sy en hebben geen wetenschap/ oeste ghebruyck van hier binnen haer hupsen te maecken.

De Cooplupden hebben beter conditie: behalven wanmeer sy eenighe schatten gewonnen hebben/want de selven in suite te besitten gedwongen werden; want andersint sijn aenbrengers/ anderwoerde/ die niet waerheyt/ oeste lengenen dele arme menschen by de groote so wetē te bedillē/dat sy als sponseng werden up geport/ oeste loopen prijckel van haer leven in't gross van.

van wat conditie sy zjiu/ so wel de genaemde grooten/ als mindere Personen/ en zjiu niet langer van hare rjckdommen/staten/ende ampten versecert/ als hume meerdere quaetwilligheden toe laet/ dewelcke nummer meer opgezonckte gelegenheden ontbreken/ om haer luppen van alle middelen ende ampten te ontblooten/ende met Vrouwen ende kinderen (so men ghe-meenlych seght) op den dyck te setten.

Het xxxv. Capittel.

Vande versheyden aert, ende Naturelle der Mooren, ende Mahumatisten.

De Mooren in dyp geslachten oordertiche- den.

De naturellen/ ende conditien van de Mooren/ zjiu niet alleens/want alhoe welse al t'samen Machumatisten zjiu van gheloof/ende Godsdienst/soo moedense nochtans in dyp Capitale Secten/ ofte Patien onderschepden: als namentlych Partannen, Mogolen ende Hindustanders, dan zjiu der noch diversche kleynen Calten, waer van de voornaemste mit de namen van Saydr, Seogh, ende Leer, betekent worden: peder van haer hebbende diverse conditien/ naturellen/ superstitionen ende ceremonien/ 't welch hys onder principaelijck te verhalen te langh ende verdrietigh valt: In't generaell zjiu de Mooren een hoovaerdige/vermeetele/ende superbe Patie/ waer onder de Partannen boven anderen in kleedinge/ende ommeganch uptmunten/ alsoo sp haer laten voorstaen/ dat niemandt in onvertsaegeheydt/ kloeckheydt ende manhaftigheydt ten Oorloghe haer te boven gaet/ ghelyck oock van d'andere Patien derhalven gebreest ende grootelex ontse zjiu: Dese Partannen, sullen haer om geringhe oorsaecke in't ghevecht ende perijkul stellen/ ende haer niet lichtelijck overwinnen gheven/ waer dooz van geen gheslachte bemint worden/ ghelyck mede behoozen/ niemand in achttinghe nemen/meenende een teghelyck haer te ontsien/en dat niemand/ als haer/ernige ere/ ofte waerdigheyt toe komt.

Mogolen minne ijk van Na- turel.

De Mogolen worden ge-estimeert woer de beste/ beleefste/ende gheschickste in allen haren ommeganch en conversatie/want zjiu seer lieftallig/ mee-doodgent/ende goetaerdigh/waerom door t' gheheele lant in den meesten aensien ende respect gehouden werden.

Hindustan- bres straf en gierig.

De Hindustanders (dat zjiu de ingheboornen van Gulerate, alhoewel van Religie Machumatisten) zjiu straffer ende gieriger dan de Mogolen, ende mede so veel niet geacht/ oock is sy haer doorgaens sodanigē vernuft niet als wel sy de Partannen, en Mogolen: dese worden lichtelijck van de 2 andere Patien onderschepden/dooz dien gemeenlyck swarter van lichaem zjiu.

Blotus sterke ende stoutmoedigh.

Onder Machumatisten zjiu naest de Partannen, de blotus van grote sterchte/ ende kloeckmoedigheyt/dese bewoonen de Provincie van Ha-kan, dicht by Perlen; generen haer niet veel Cameelen/ende last dragende Dee/ van't eene lant na't ander te repsen; dese haer getrouwigheyt is so groot/ dat sy vele liever haer leven sullen verliesen/dan toe laten dat in't repsen mit de Casillas, vande Dieven ende Strupck-roovers hare Beesten ofte Coopmanschappen daer op ghelden/sullen beschadigt worden.

Hindous een He- dens ghe- slach.

De Hindous, de welcke het Noorder quartier van Asmeer, ende de plaatseen die na Multan strecken/bewoonen / zjiu heppenen/ maer hebben andere insettinghen als de Benjanen, ende andere Secten/ want sy bidden naect/ ende nuttighen (behalven van een Os/ ofte Hoe-Beest) vleesch ende visch/ eten

eten in een ront perch/ alwaer sy niemant laten in comen; hare Drouwen ^{Het hi-}
vercieren sy met Gout/hare Armen niet yvoore Araningen/t welch sy in-^{verstaues}
sonderlyck eerlyck achten; dese Patien syn in't geheele lant van Gutaratta
seer versprept/ende worden tot besettinge van Steden/ en Fortressen meest
gebruycht/ als wesende een stoutmoedigh/ ende onversaecht volch/ en seer ^{Ende goe-}
gaede Soldaat/ sulcx dat de Raspouen, ende Partanen (daer w^p hier vooren
van gesprocken hebben/niet behoeven te wachten).

De Kalpouen die langen tyt te vooren Indien bewoont hebben/syn Hey-
denen (van wiens geloof/ en Godts-dienst/ hier vooren in't beschryuen van
de Benjaensche Secte van samaraet gescheven is) seer vermaert door haer
strupe h rooven/ vermidts de repende lieden sonder onderschept af setten/
ende so tegen weer bieden/wreedelijken ombrenghen: Hare Wapenen syn
Diecken/ Swaarden/ende Schilden/ ghemaect op de manier van een bp-
korf/ also dat hare Cameelen daer mede upt drincken/ en haer Paerden daer
upt voeren/sy hebbens stercke/ en radie Paerden/ dewelcken sy onbeslagen
van jongs op beredpen; het is een sterk-baer Dolch/ ende beguaem tot den
Dorloch/ daer de anderen Heydensche Patien syn cleyn hartig/ en seer be-
weest/ voorrecht haer Wapen inde tonghe/ meer houdende van kyben/ als
van wechten; sulcx dat den voorleden Coning Jaegier een schimp-woordt
placht te gebruycken: Dat een Portugees beter was als dry Mooren, en een Hol-
lander, ote Engels-man beter dan twee Portugesen.

Het xxxvij. Capittel.

Vande Heydenen, ende haren Godts-dienst.

D E Heydenen/die het Conincrichet van Golconda bewoonen / en dooz ^{Tatibus}
geheel Indien versprept zijn/worden ghenaemt Jentiven, seer eenhou- ^{seer inwoon-}
dig in hare Religie/welcke haer Priesters ^{Branes} hun leeren/die geen ande- ^{dich in ha-}
re reden van hare Godts-dienst comen geven/daer dat sy die van haer Ou- ^{re tameniede-}
ders ontfangen hebben/ wiens Wetten en gheboden also blindehiche naer ^{der}
volgen: sy gelooven datter van out's maer een Godt geweest is / dewelcke
haer naer/vande Menschen/ enige halve Goden/die dooz haer leven/ ofte
wonderteeken vermaert waren/ in syn geselschap genomen heeft: Dese
bouwen sy Tempels/so t' peder geliefst/ eeren die op hare wisse; sy gelooven ^{Gelooben}
de onsterlychheit der zielien/ en de verhupsinge in andere lichamen/ waer ^{de onster-}
over seer supersticieus syn/van Beesten te slachten/ schouwen ooc het roo- ^{lykeheit}
ven/ en moorden/ maer tot liegen/ en bedriegen syn/ gelijck andere Indische
Patien/ seer genegeen; sy mogen wel veel Drouwen trouwen/maer ten is on- ^{der}
der haer niet seer ghebruyckeliche/ ten waer de eerste Drouw onvrucht- ^{der}
baer sy het overspel straffen sy inde Drouwen/maer hoerterpe is by haer ge-
noech/aem gemeyn/ want sy stellen hier toe een seecher geslachte/die Bag-
waro ghenaemt worden/ die hare lichaem een peder sonder schaemte/ ofte
vuese gemeen maken.

Het xxxvij. Capittel.

Van verscheide gelegentheden in 't lant van Gutaratta ende Indostan.

I Pde landen van Gutaratta ende Indostan, zijn geen Verberghen/ inde welc-
ken men den repende Man geest dat sy van nooden heeft; alleenlych- ^{inde}

In Oesa inde Stedenende sommige Doppen eenige onbewoonde hupsen/die sp Saratza ^{staet} ray noemen/dese Sarays, worden van enige machtige lypden/upt een goed den pver/ende om een gedachtenisse naer te laten/gebouwt/voor de vreemdelingen ende leppers/die daer inne lageren/maer het is van hooften dat men Sedde/Locken/ende andere dingen/hier toe dienstig/met hem voert/de welchen sp daer ghebruycken/gelyk oock Tenten/die men op den Weg op staet/daer sulche hupsen niet gebonden worden.

^{Nepsen op Paarden/} Het Dolch wert op Paarden/Muplen/ende Cameelen gevoert/so wel de Mannen als de Drouwen/oste altemets op Karren/daer der maer twee of dyp op sitten/die v.v. Ossen voort ghetrocken worden/ op de manier als de Paarden/ende wennen haer van jongs aen soo seer tot desen arbept/dat sp der wel 10 ofte 12 Mylen pp een dagh mede loopen/dese Karren zijn boven met Laecken/oste Fluweel bekleet/ten ware wanneer sp Drouwen voeren/ dan wordense rondtommis besloten/ op dat men die daer binne zyn/met sien souden.

Doch de groote geshypeken Olyphanten/oste Pallanquins/ die op de maniere van losbaren bpcde onse/van Arbeiders/ op de schouderen gedragen worden/Dese Olyphanten worden met schoone kleeden ver- ciet/ende met groote sorge opgequeekt/sulcr dat haer eten daegs 2. of 3. gulden te staen komt: sp hebben groot vermaech in't Dieghen ende Za- gen/hare jacht-honden/ behalven datse kleynder zyn/zyn de onsen niet oog- gelijk: Sp malken oock Luppaerden ende Tugheren tam/ om mede te ja- gen/ de welcken niet een sponghe het Wilt vertasschen: De Vogels die hier in de lievieren en ider assige plaatzen onthouden/vangen sp niet een won- derte subtylheit/want nemen een Vogel van die soort/ die sp voorzghenomen hebben te vangen/ende ontwijken hem/ende vullen die dan meder op/alsoo dat het een Vogel schijnt/ gaen dan in 't water bedekt/ tot dat sp hemu onder de hoop van de Vogels/ die sp van onder 't water bp de breenen tree- ken ende alsoo vangen.

Daer zyn oock goede Boogh-schieters/sp maken hare Boogen seer aer- digh van Bussells-hoogn/ende de pisen van lieft riet/met welcken sp oock Vogels inde lucht/ende 't Wilt inde loop kommen schieten: te hups hebben groot vermaech in't Schaeck-spel: hebben oock het Croef-spel/maer heel verschepden van het onse:sp vessen haer oock in't wortstellen/ende houden veel van Besweerde/s/ en die haer op d'Astronomia/ende den loop des he- mels verstaen: want den Coninch/ende generaelheit alle het gemeen volk - sulck een vertrouwen op dese Sterre-kychers stellen/ datse niet sullen bp der hant nemen/voor ende al eer haer dat geluchigh/oste ongheluchigh te warden/ voorsepdt is: sp zyn oock lief-hebbers van de Musyck/hebbende veel diverse Instrumenten/ op de welche sp/oste door Snaren/oste door Blasen speelen/maer de rechte Hermonia is by haer niet.

^{Hedden kennisse van de schriften Aristoteles tabi- tate,} De Wooren ende Persianen hebben eenige werken van Aristoteles, inde Arabische tale overgeset die sp Apis noemen/weten oock eenige konsten van Aviceno die te Marcanda in het gebiedt van Iameelaen ghebooken is: Daer dichten ende schriften malken sp niet grote aerdigheyt ende Eloquentie/ sulcr dat geene Natien daer inne behoeven te wycken: houden oock Chro- niche/ende beschryvinge van hare Doaden.

De gemeene tale van de Inwoonders/hoe wel geheel different/ende seer

verscheyden is wel te pronunceren/ende wort op de epgen maniere geschrēven/als op de onse te weten vande slincher hant/tot de rechter/die wat gesleerde zyn/gebrycken de Persiaensche ooste Arabische spraeck /maer dese zyn gheheel dun onder haer ghesaeyt/dooz het ghebrek van Woekken /de welche sp wepnigh hebben/want warden alle niet de hant geschrēven/also vande loslyke Duyck-konstie geen wetenschap en hebben, nochtans vele sulcken verstant hebben/dat soo sp haer in gheleert heeft naerstelyck oeffenden/souden in alle wetenschappen veel uprechten.

De gemeyne siecken op haer /zyn den Bryck-loop ende heete koozsen/
waer vooz sp het vasten den besten raedt houden; oock de Pachen /welche daer veel in swangh gaen doch wert lichtelijck wegens het hette Climact/
genesen: Daer zyn hoop-werck van Henden/che Doctoren/soer expert inde Medicinen/dan geene die haer inde konst vande Chirurgie verstaen: Sp
heden menighe van Scheerders/soer gedienstig om het lyf te repnighen/
dese roeren/ende verdorpen dagelijc de ledien/ t' welche sp Ramas heeten) is
seer goet om het bloet te roeren/ende de lichamen die dooz arbept/ooste exercitie ontstelt zyn/tot ruste te brengen.

Hart siecken.

En Men-
berghmen-
sies.

Het xxxvij. Capittel.

Van de Getyden des Jaers in Gusalatte.

In't Lant van Gusalatte, ende de plaatzen aen de Indische See geleghen/
begint den Winter in 't eerste van Junius / ende duert tot September/
nochtans en tegent het sooghe durigh niet/ als wel in Goa; maer altemets/
voornamelicke met den aenvangh van de nieuwe ende volle Maen/de win-
den waepen 6 Maenden Moorden/ende 6 Maenden Tuyden/ met wepnigh
veranderinge: In de maenden van April/May / en het beginntsel van Junio
is het geweldigh geet:welche hette de lichamen soer schadelick zyn/en veel
heete koozsen/oste gestadighe hette/die de menschen van binnen upteren/
veroorzaaken: maer wanmeer het begint te regenen/so waeft (dooz de gena-
tigt,dan dit ongeval brengt se te wege / dat in den drogen tijt het stof van
de aerde optrekt/ende gheheele een Wolk voort drijft/dat op de menschen
valliche/groote schade ende beletten in't reysen doet.

The Heypdenen rehenden mede / 2 maenden in 't jaer / beginnende van den Jaer ende
18 Meert/maer die vande Mooren/begint van den ersten/tot den thienden
Januarius/naer den beginne van de nieuwe Maen/ wact dooz dat sp den
thien Maenden in 't Jaer hebben/ deelen dagg ende nacht in acht deelen/
ende tsestigh uren voor/ een etmael:haer upp/welch is een Copjen van Coo-
per/daer onder een gaetje is / settren't selve in 't water tot dat het vol is/
ende dan loopen op een hooper becken/soo breel slagen als het laet is/mits/
gader s de hoeveelste gedeelte van den dag/oste nacht.

Tinde Maenden van September ende October/ wanmeet de Winter ver-
loopen is/beginnen de Schepen weder toe te maken/ om yaer alle quartie-
ren te vertrekken/want/ die voor dat de nieuwe maen in September gepas-
seert is / hem in zee begeest/oste uyt de zee / de Eisten van Indien aendoet/
(vermits de groote Tempeesten/ende schickelijcke stormwinden / die alte-
mets op den uytgang van de Winter vallen) loopen prychel van Schipen
goet te verlieseu/ ghelyck de Nederlandtsche Schepen / Middelburgh ende
de Duy-

Van hare
tijdslop-
somen.Jaer ende
maant re-
keninge
der Heypde-
nen ende
Mooren.Wanner
haer sche-
pon toe-
maken.

de Duyve. Anno 1618 weder waren is : Inde Maenden van Februarius/ April ende May/manneer de Kevieren dzoog worden/domineeren ende regeeren de dieven meest / menighael de repende Cooplupden/ ja gheheele Dorpen/ende Blecken beroobende/ over dagh haer inde Boschagien houdende/dwingende de naest-ghele gene plaatjen haer nootdorst toe te brennen:inde regen tijt geneeren haer met Zapen/ende Ploegen/soo dat dan de wegen wat bepliger zyn/doch evenwel niet sonder gevaer/indien men niet een goet getal Soldaten niet gewapent is.

Banneer
dieven on-
derwooppen
33n.

Inde Steden wort tweemael des daegs Marcht gehouden/ den eersten een weynigh naer Sonnen opganch/d' andere een weynigh voor haren onderganch, alwaer alle eetbare waren by't gewichtie/ ende de Lyndwater by de Hierlantsche ellen/ verkocht worden.

Het xxxix. Capittel.

Vande Gewichte, Maten, ende Munten in Gafaratta.

Haer ghe-
wichte, **H**et gewichte van Gafaratta is eenderlep/ende wort ghenaemt Mao, dat is een hant/met welck gewichte men weegt Booter/Dlees/ Supcher/ Indigo/Salpeter/Hout/Dout/etc. ende allerhande weeghbare Waren/ peder Mao weegt 40. Ceer, dat maeckt 30 $\frac{1}{2}$ Hollandts/een Ceer weegt 18 Pepsen(dat Kooper gelt is/ gelijk by ons Goetjens) ende maeckt 2 pont tropf gewicht.

Ellen, In't meeten gebrypcken sp tweederlep ellen/waer van 19. Vande grootsten/macken onghedaer 23 $\frac{1}{2}$ ellen Hollandts; de klepne ellen zyn maer een dumf breet vande onsen verschelende.

Munte. De Munte van't landt is tweederlep/als Mamodij ende Ropien; de Mamodij worden in Suratta geslagen van quaet silver/doende na onse rekeninge ontrent 10 $\frac{1}{2}$ stupvers, dese zyn alleen gangbaer in Brochia, Cambaya, Brodera; ende gemelte Gafaratta; voorts in Amadabar, ende geheel Gafaratta, gaen de Ropias Chagamy, zynnde van goede aloye/ende doen 24 stupvers Hollandts; Voor papement gebrypcken Peyen. Waer van 25 ofte 26 een Mamodye, ende 53 ofte 54 een Ropia(dat is 24 stupvers Hollandts) macken, de Pepsen zyn Kooper gelt/gelyck by ons de Goetjens ende Oupten/ doch swaerder van ghewicht/doende naer de ghemene reechinge / ongeveer 10 $\frac{1}{2}$ Perninghen; noch gaen hier Amandelen, waer van de 36 een Koopere Pepsa maken; van ghelycken een slach van Hoorzjengs/Kaurijs ghenaemt/die men aen strant vint/doende de 80 stucks/een ghelycke Pepsa: de Spaensche Realen/ ende Rijerdaelder/s gelden ordinaerlyk in suratta byf/ en de Leeuwendaelder/s 4 Mamodij/s/dat zyn 53 $\frac{1}{2}$ ende 42 $\frac{1}{2}$ stupvers Hollandts: Nu isser noch een Munte / dat up't Persien veel ghebracht wert/ ghenaemt Larchins/zynnde lancwerpig/seer goet sijn silver/sonder eenig aloye/dese doen 16 stupvers Hollandts/ofte naer dat de Wissel gaet/gelyck't oock is met alle ander gelden: Alle het Gout ende Silver gemunt/ofte onghemunt/dat van andere Lantschappen wort ghebracht/wort gesmolten/ende tot gelt gheslagen/ op het welcken eenige Persiaensche letteren staen/inhoudende de Naem/ende waerdigheypdt van den Coninch/want ghebrupcken in dese landen supver Gout/ende sijn Silver: Hebben noch een goude munte Mooren, ofte Xeraphins genaemt/daende peder 12 $\frac{1}{2}$ Ropias/doch zyn weynigh in't gebrypck/ wozen

worden bande grooten meest by haer schatten bewaert/ende op gesloten: daer sijnandere goude munten/ghenaemt Venetiaenders, ofte Ducaten/commende van Venetie, ofte Turckjen, doende gemeenlycke 8½ tot 9. Mamoesdijks surats gelt; want 't is te weten/dat het gelt niet altyjs eenen gesetten prys hout/maer dickywils op/ende af slaet/na dat de wissel gaet/daer mede veel Benjanen haren handel drijven/ende oock meenichtte met weten te winnen/met de wisseling van dien; coopende het Silber /ende Goudt met den aencomste bande Nederlantsche en Engelsche Scheepen upt Europa, en de Moorsche vaertijppen/upt Aden, ende Perſien, wanner die op haer laechste prysen zyn/en daer naer verhoogense den wissel/ als men 't gelt naer andere plaatzen binnen slants gheleghen/ op voere wil: Daer is een groote valsche heyt inde munte gheleghen / waerom op veel hoecken vande voornaemste Staten en Marchten sitten Benjaensche Wisselaers/ die men heet Paraffes, dese beſierhet gelt om cleyn profyt /ende sijn daer so courert op/dat sy 't al tellende weten te onderschepden/dat valsche is/ waeromme niemand derft gelt ontfangen/ sonder dese Paraffes te vertoonen/die haer verobligeren/soo daer petſte coort/ ofte valsche onder gevonden wort/naer dat sy dat ghetelt hebben/het selve goede te doen/ende betalen/doch selden gebeurt het datter gebrech/ ofte falicant aen gevonden is.

Op reecken met Lacquen, welc doen hondert dupsent; een Croon, ofte Corroa doet 100 Lacquen, ende een Areb, doet 10 Carroa: Int silver geldt doet een mere van Theyl(vande welcken 20: een pont trops gewichte upt brengen) 11, 12. ende Geckenz, 13. Ropias Courant/ende 11½ Masa maacken een Theyl: thien Theyl Silvers/ maacken een Theyl Gouts/gelyck by ons waer ghenomen is: het Cooper geldt/dat reecken sp by Lanceren, van't welche 12 ofte 13, een Mamoedy, ende 26 ofte 27. een Ropia doen: Het Cooper/ ende Metael dat hier in ghesbracht wordt / mach op den hals niet wederom upt ghevoert werden: maer dentijdt vereyst/ dat wþ van de bÿsondere Waeren / van dit landt sprecken.

Geo. do.
neerde
Wisselaers
die het
gelt ander
scherpen.

Het xl. Capittel.

Beschrijvinge vande voornaemste Waren van Gusalatta.

DE besonderste waren van dit lant/ sijn voor eerst Catoenen/ en Thwaten/ die daer van gemaect werden/ zynde verscheden/ en in groote overvloet; vande welcke de sommige soo sijn zyn/ datse alle Europische Thwaten overtreffen/ ofte ten minsten gelyck schijnen/ peder heeft sijn besondere naem/ ofte van wegen hare coleuren/ ofte van haer sijnte de principaelste namen sijn desen Gamiguias, Balatas, Chelas, Assamans, Madafoene, Beronis, Iricandias, Chirtes, Langans, Toffochillen, Dotia; dat sijn gelyck Canefassen om saracische Zeplen/ende anderen/ om sacken van te maken/ende noch andere soorten/ te Thwaten. lange om peder besonder te verhalen: Van zyde stoffen/ Courtoms met diversche sche coleuren van streepen/ Allegias, half zyde/ende gaaren/ met diversche coleuren van streepen/ Atlas, Tafra, Petola, Tulbanden, Commerbanden, Ornys, van Gout/ende Zijde/ die de Drouwen drachten in platzs van slupers / om het aengesichte te bedecken: ende eenige Goude Laecken; sp maken oock veel Capijten/die men noemt Altaciffas, maer sijn so goet niet/ als die van Perſien comen: een andere soorte van streechte Capijten/ die men noemt Chitrena, sijn

Beschrijvinghe van het

by naer als de ghestreepte Laechenen die uyt Schottland komen/dienende om over hessen ende hoffers te legghen; Oock Deerkeus tot Beddens/die men noemt Goedrijs, ofte Naljs seer net ende fraep ghestreicht/met zyde/ende oock van Catoen/ban alle Verwen/ende stickels; Paviloenen van veelder lep coleuren; Perlinoes ('t wele de Maosen Neuhaer heeten) dat zijn bintselss/oste banden daer men de Bedsteden mede bint/ende toeringt/om 't bedt op te legghen; Alderhande Indiaensche Bedsteden ofte Calis, Broelen/ende andere diergeliche snewsterhen/ seer fraep ghewrocht/ende overdeckt/oste bekleet met Lach van alle coleuren, oock lustighe Ticktack-Borden / ende schijven van pvozen been/ende schilden van Schilt-padden gewrocht/ende ingelept/ eer Westerlych ende konstig, veel fraepe Signerten/tingen/ende andere curieuusheyt/van pvozende Tee-paerts tanden/oork van Alambaeer/oste Bernsteen; heeft oock Achart-steen/ en een soorte van Berg-Chrystal/waer van sp in Cambaya veel Drinch-hoppen/Dintuerten/knoopen/Paternoesters/ketens/ende ander dupsent fraepe dingen van maken.

Indigo
hoe die
maet.

De platten Indigo in Nederlandt wel bekent/wast twee mylen buppen Amadaba (de hoofd-stadt van Gularatta) in een Dopp Chirches Ware van sy de naem voert, het krupt wat van de Indigo gemacht wort/is niet veel verschelende van de gele Peen/dan weynig horter/ en bitter hebbende klepne houte tachjens/gelyc de bramen wassende/by goede jaren wel een mans lengte hoogh/naer bloeysemis gelyc die van Distelen/ende 't saet gelyc Griet hop/oste Premium Cracum, wort gesaept inde Maent Junij/ en wederom gesneden inde maent November ende December.

Den Indigo Chirches eens gesaept zynde/duert dyp jaren; de eerste wort ontrent een voet vande Aerde afghe sneden/ende de bladeren vande tachken afgeschepden/die een dag inde Son te droogen leggen/ gedroogt weseude/ worden 4 ofte 5 dagen geleght in ronde steene tancken, ofte kuppen/ (daer toe gemacht) met schoon water/ontrent een mans lengte diep bedeckt/roe rendt dat sonijt 8 om/op dat het water de kracht en couleur van het krupt na hem trecken soude/slatende dan het water/ daer de kracht van den wort in is/in een ander Tancke, of kupp/welcke daer dicht by staet) loopen/ en ee ge heele nacht in staen sincken/blyvende de dichte/oste substantie van den Indigo op de grond legge; daer uyt gehaelt/ dooz ylje doeckhe geclenst/ en dunachtig op schoone plaatzen inde Son te droogē geleyst wort, dit is dan super Indigo/wanneer se door de Boeren/om 't gewicht te verminderen/ niet een specie van aerde (van verwe de genaemde Indigo seer gelyc) ofte ont in het water te lichter te dyvvē/met olpe niet vervalst/oste verminigt wort; het tweede jaer wast de Indigo wederom aen de afgesneden stropchen/ die op 't velt blyvē staen/die so goet/oste beter valt/dan den Gijney (dat is wil den Indigo) maer so zaet van den Indigo begeeren/om wederom te zapen/ moeten de tredde reyse de stropchen eerst op het velt laten verdroogen/ en dan afmijden/om het zaet te vergaderen; Den Indigo van het laerste geswas/wort van de Inwoonderen veel gebrypcht tot verwen van lywaten/ also van gec uytlaetsche Coopluydē gekost of begeert wort, de voornameste hen-tekenen zyn/haar droogte/lichtigheyt/ en das sp op het water dynst/ dat sp een hooge volle couleur heeft/ en by so verre op brandende koolen gesetzt wort/ een violetten rooch geest/ en weynig asche maect, het lant daer dell Amst gesaept wort/moet na yet derde gewas/ een jaer stil leggen/of met

vr. de
anden
Indigo.

pet s anders beplant worden/cerse wederom Indigo daer op mogen zapē.

Salpeter komt hier van Asmar, een Provincie onscrént 60 mylen van agt van den gelegen/en wort gemaecte vande velden die langen tijt ongebout gelegen Salpeter. hebben/upt swarte/vaelic/ en witachtige aerde; maer die van swarte aerde gemaect is/wort voor de beste/en substantieuste gheoordeelt: de Salpeter wort gemaect op dese maniere/sy grāvē een put tamelich groot/gelyck ee sōut put/en bullen die met Salpeterachtige materie/met veel waters dooz een goede daer in bengende; en maken dat dooz veel arbepts met haer voeten weeli/tot dat het is gelijk bxp; waameer dat het water alle de Salpeterachtige materie uit de klap/oste aerde tot hem getrocken heeft/sō neime sy het weke/ en doen dat in een aerde pot/ die nauwer ende kleynder is/ als de eerste/op dat wederom soude dicht worden/ daer na hoocken sy het in een pse van chuympende de duplighete van het supver af/en so gietent in aerde vaten/ en alser noch pet s van de duplighete overghebleven is dat hem op de gront van de potten geset heeft/ende dicht begint te worden/sō halen sy 't allenskens upt/en leggent inde Son/ om hart ende droog te worden.

Borax, het welcke de silver-smit s besigen/om't gout ende silver te supveren/balt in't gebergte van Purbet, een schoone Provincie/staende onder Kaszai Biberon, sich strechende tot aen de grenzen van Cartarië; daer valt oock Muscus/Spica/Hardi/Quic silver/ kooper/ en een specie van verwe/ darr mede schoone Cartstanje colort konnen maken/ het welcke sy Mizel heeten: den Borax wort ghevonden in een water/ ghenaemt Janckenchaer, loopende dooz het gebergte van Purbet, komende in een engh water/dat dooz 't midden van 't laut heenen loopt/ dat sy Maistroor benamen; op de gront van dit water/wast den Borax, even gelijck den Cozael/ soo dat de Gusalatten haer den naem van het water Janckenchaer geven; den Borax alsoo upt ghehaelt zynde/wort in blasen van schaeps-vellen gemaect/bewaert/ende niet olie gevult/op dat te beter soude dueren.

Den Hingh, die de Doctoren en Apotecarisen in Europa/ Asia Foedita noemt/ van den men/balt in Persien/ende in een Provincie in Indien/Utrad. ende dese is de Hingh/ ofte Asia Foedita, supverste/ende wort voor een tresselijcke Coopmanschap dooz geheel Indo- stan gevoert, de plant die desen Hingh oste Asia Foedita wort bengt/is tweederley/d'eene is een hoog geboome/oste een strupch met klepine blaetjens/ de Wijnrept nier ongelijck, de andere gelijck stadijs/bengt groot en klepine steelen voorz/haer loof niet veel verscheelende vande Opgheboom; dese plant wast gaern in bergachtige ende steple plaeften; sy wort geplukt inde herfst/want in't upgaen vande Sonne begint de Bom daer upt te loopen; de Benjanen van Gusalatten gebrychte die Bomme in alle haer spisse/meenende geen kost oste sause volmacht te zijn/sonder de selvige; smieren ooch alle haer drijnkbaten daer mede/ende zynder soo toeghewent/dat den stercken reuck/daer de andere Patien een walgh van hebben/sot ende aengenaem achten.

Amphion oste Assien, in't Lathn Opiam, komt upt Aden ende Cairo in Egip- ten/maer het meeste deel dat hier te lande gebrycht wort/van Gualcor, een Provincie van Indutan; wort ghemaeckt van opghesnede bollen/ende is de Bomme daer upt; daer de natien van Asien een groote treck toe hebben/de minder-jarige en gemeene lypden/gebrypchen in plaeften van desen Amphion de bollen opgesoden/ende om dat dese bollen by haer Pust ghenaemt wort.

den so noemen sy de geenen/die dese gecoocht eten Postij; ghelijck de rijcken/
die de ambo-eten astomy : De Persianen schryven haer selven het eerste ghe-
bruyck daer van toe/ende dat vande voorzaemsten van't Lant/de welcken
dooz groote sorgē niet commende slapen/daer toe het seer dienstig is; 't welc
't gemeene Volk/ende vervolgens de naest gheleghen Landen/allenskens
hebben naer gevlocht/also dat daer weynich syn/ die het niet en gebrycken;
sy eten dagelijc een Erte groot/ niet so seer om den slaep daer dooz te
voeden/als om het gemoet te strecken/ nuttigent misonderhept ten Oorlo-
ge/ofste op verre repsen, Als de Casets met Brieven / ende boodtschappen
• Hare ey- geschap. van d'ene placts op de andere over Lant te bestellen gaen/ meenen dat sy
daer dooz gehardt worden / ende niet ghevoelen enige arbept/ofste onghemack;
maer ghebruyckent alderneest om de onkupsypt te voeden / want
't maect een Persoon syu zaet lanch op hout/en verlangsaem cont/ tmele-
ke de Indische Drouwen gaerne hebben/om met dep. Wau oefschijc haer
natuer te volbringen; doch sietmen dat de geenen/ die het Op in dagelijc
gebruycken/ dom/ ende slaperig worden/ende wanckelbaer in woorden/en
wercken/ so dat met haer qualijcke te handelen is; 't exemplē hebben wyp
gesien aen den Gouverneur Mirmola, en andere groote Heeren/
die gedurende onse residentie in saracie ghelyken heb/die daer aen so gewent
waren/dat wanneer sy daer van op hielden/ souden ghestorven hebben; het
is een doodelijck vergift/ten sy dat men het mateyljcke / ende voosichtigh
gebruyckent/daeromme die het nuttighen/ beginnet allenskens ter ten/tot
dat sy het in gewoonte hebben / ende soo het geschiet/dat hen vier/ofste vijs
dagen daer van onthouden/ vallen in een doodelijcke sieckte / van gelijcke/
die het nopt gegeten hebben/sullen daer van sterben by aldien sy 10 ofste 12
gryp daer van eten.

Van het Lack is sekere Comme/comende upp diversche soorte van Boommen/
Lack ende den Doorn/ en Prupmen Boom niet ongelijck/ valt ontrent Amadabat, doch
meest int Doorp Sindikera, 16 C. teu Oosten van S. odera in Bramfor, en op
veel plaatsoen in Golaratta, wanneer het Lackrau is/ gelijck het vande Boo-
men cont/sy is het doncker/ bruypt/ en rosachtich; sy stooten het Lack tot
poeder/ende sinclert/ als dan vermeugen daer onder alderley Verwen soa
sy willen/als Rood/Groen/Geel/Swart/etc. ende maecten daer upp stor-
kens/gelyck men in Europa vercoopen/om Brieven toe te ze gelen; sy bekleed-
den daer mede veel dingen/als Tasels/Bossetten/Boeskens/Stoelen/Bed-
stedden/ende alle andere gedraepde Hout-Wercken/ Waer dooz het wonder
gemeen is/ende seer gesleten door gheel Golaratta, des gelijckt ghebruyckten sy
het Lack / om te vullen alle Silver/ende Goudt-werck, te weten hechten
vande Messen/ende andere dingen/makene van bupten staey van Goudt/
oste Silber/ en van binnen vol Lack/ sonder dat het remandt soude connen
merken/ten ware sy daer van verwitticht is.

Conijn/
Gribbe/
Miraba-
la en ende
Ridders,

Het ghe-
bruyck.

Doortz was hier veel Conijn/van tweederley soorte/als witte/en swar-
te/menichte van groene Gember/die veel Conijnen/die naer Persien, en an-
dere quartieren vervoert wert; oock diversche soorten van Mirabalanien/
seer geacht/ende ghebruyckt vande Medecijnen; van hier cont oock grote
menichte van Dupkeren/doch veelderhande Medecijnen/waer van apart
de epgen namen/en prijsen sullen verhalen; gelijc oock verscheide Gesteen-
ten/als Diamanten/Pareljen/Robijnen/Spinelles; Granaden/Esmeraul-

ten etc. mede Albast/hoedt Marmel/ Jaspis/ende andere/die de inwounders seer schoon weten op te maken: **Dus** verre belangende de Coopmanschappen/ende voornaemste waren in Gusalatta vallende.

Het xlj. Capittel.

Vruchtbaerheydt van Gusalatta.

Het Lant is seer abundant van alle Lyf-tochten / als Cooren / Rijss/ Gusalatta
Erweten/Boonen/Geerst/ en alderleij Granen, des gelijker van Bouter/ vro/ deien
Olie/ Melen/ van Buffelen/ Geerten/ hoepen: maken oock sommige kleynne Dester
witte kaesthens/ maer sijn seer sout/ ende dزوich: Het Cooren wast op de ^{resten van} omleg
epghen manier als in Hollant, behalven dat het hier witter/ en groter is; ghente
van't welche de inwounders schoon Broodt backen / gelijk by ons in O. Landen.
vins/maas/ on deckels van een pot/ die over 't upter leeft: De schamele lyp-
den/ende voorzichtelijcken de Benijnen ofte Heydener, backen haer Brood
Panne-hoecks wylse/ende dat op koolen van hooi-mist/die sp in plaatse van
Lufs gehuyptchen; de Erweten/ ende Boonen sijn niet gelijk in Neder-lant,
maer kleynder/ en niet te min van goeder smaeck; onder dese is een soorte
ghelyck de graeuwe Erweten/ seer smaeckelijcke/ wast dicht op di aerde/
aen kleynne strupchijns/wat kantachthigh; dese wort veel gebryuekt/ om het
Dee mede te voeden/ in plaatse van Haver/ die hier te lande bekent is; mede
wassen hier veelderhande Zaeden / die by ons ghevonden worden: als
Lijnzaet/ Bocchweyt/ Mosterzaet/etc. ende een cleyn Tachtijnt' wele-
ken sy lbil heeten: waer van de meeste Olie / hier te lande ghebruyckende/
van ghemaerkt wort: Sp zaepen in de Maent van Maer/ ende Januarius/
ende halen haren Oest in de Maent van November/ ende December: Het
Gras maepen sp tot geen Hop/ gelijk die van Europa, maer halent/ en sing-
dent van't Delt/ wanneer 't haer te passee comt.

De maniere van Lant-bouwerye is dese; de Boeren gaen by de Overste Haer ma-
van de Dorpen/ die daer toe van den Coninckende sijnne subalterne Gou-
verneurs gestelt zyn/ om het Lant up te deelen/ ende de incomste te ont-
fangen; ende verklaren/ hoe veel/ ende hoedanich Lant sp bezaepen willen:
als nu het Coorn ryk geworden/ en gesneden is/ so nemen dese de helft/ ofte
somtijts dzy parten dooz den Coninck/ ofte des selfs Gouverneurs/ en la-
ten de rest/ by den bezaepder; also dat sp dijkmaels geen voordeel van haer
moepten/ ende arbept hrygen: wat dooz men oock weynighe vermogende
Lant lypden onder haer speuet: vande Velden/ ende Wenden daer sp haer
Beesten op weyden/ betalen weynich/ ofte niet; alsoo der wel dupsentmael
meer Lants ledich leeft/allser bezaep woert.

In de Hooven/ die seer vermaekelijcken ghebouwt/ ontreent de Steden verschij-
leggen; waschen diversche Moes/ krupben/ daer men hier te lande War- ^{de Moes/} de Moes/
moes af maken: als mede Salade/ Kadijs/ Tapen/ Comeommers/ Looch/ A-
wyn/ roode/ en gele Peen/ Beet/ Wortelen/ Pattaten/ ende ongesloten Cool/
also de Coolen nimmermeer volcomen wasdom comme leihgen: daer sijn niec-
hichte van Miloenen/ die seer ververschen/ en soet van smaeck sijn; waerom-
me veel naer den noene gegeten wordē: De Bloeme van dit Lant/ behalven
de Roosien/ en eenige andere/ vermaaken dooz haer coleur meer de oogen/ dan
sp dooz haer aengenaemtheyt/ den neus een goeden reuel aenbringen.

Hier sijn veel schoone Boom-vruchten/en Planten / als Oranje/ende
Graanet-appelen/Lemonen/Lymen Citroenen ende Eyderen/Ananasse/
Banassen/Spaansche Vygen/ Jaccas/Cocas-nooten/met groote meenig-
te ontrent vruchten, ende in sommige groote haer speel-hooven/vint men
Opvissen / dan en sijn der soot groot niet/als die van Perlen, ooch weynich
dierder/nader advenant de goede coop van alle andere frupeten.

Carp-
boom ende
sen vran-
ken.

Hier sijn menichtre van wilde Boomen/in uropa onbekent, onder anderen
isser een waerdig gedacht/hebbe renen strecten Stam / sonder eenige tac-
ken/behalven boven in de top/upt welke sp (de Schoof) doorgesneden) een
secker Dap tappen/Tarry genaemt/desen dranch/bp nachte uptdzuppen-
de/is gesont/ende lieftlych om djincken/ ooch goet tegens de Water-sucht/
hetre van Lever/ende der Pieren / want supert de roede van etter/ende
vuyle materie,maer die by daech uptdzuppt/wort door de hitte bedruwen/
ende ontstelt de Hersenen geweldich. Want sijn oock geenicht/san Tama-
rin Boomen/daer vande vrucht by de Gisaraten. Andely geheete is/p/ dewele-
ken seer verkoelen/ende het bloot supveren; De Boomen/ende Velden sijn
hitte 't geheele jaer dooz groen,maer het Gras is des Somers afgebrandt/
dooz de hitte der Sonne: de Velden hebben gansch gheen Bloemen altoos/
dan sommige Roosen/ende Koozemareyn van weynich reuck:daer sijn alle
2 Wldomen/diese het geele Tarr dooz hebben/met namen Moger en Scham i/
zhinde de Moger wit/ende de Scham i geluwe van couleur:des rupcken seer
wel/ende de Drouwen dragen veel om den hals/ende stroopense in de Bed-
den/want sijn uptermaten vriendinnen van welriekende dingen.

**Tamaret
boomen.**

**Dureken-
de Hor-
men.**

Het xliij. capittel.

Van alderley wilde, ende tamme Gedierten.

**Walter-
ley wilde
Beesten.**

**Gode Os-
sen, Koepe-
ren ende
ante, e tan-
ker.**

Horse, om.

Inde Boschen/ dewelcken hier veel sijn/sijn ontallycke veel wilde Bee-
sten/als Herten/Dassen/Steen-bocken/Clanden/Perckens/ende Hasen/
die een peder mach vangen/ten sp de Coninch/oste eenige grooten met haer
Drouwen op de Jacht waren/Wanneer te voozen vercondicht/ende op den
hals/het jaeghen van particuliere Persoonen verbooden is: inde voorsz
Bosgagien sijn mede veel Leuwen/Bevers/Tijgers/Lupperts/Wolfs/
Serpenten/Slangen/ende andere vergiftige/ en verblindende beesten; ooch
een spesie van dolle honden/ diese Jack-as noemen: inde huppen selfs sijn
Scropioenien/ ende over dach een grote menichtre van Mugghen/die de
menschen seer quellen/nen vint dooz geheel Guia/ara heel tam vee/ als Ose-
sen/koepe/ Schapen/ Gepten/ en dierghelycke/ ende dat secr goede coop:
doch sijn hier menichtre van Bussels/die goede melck/ende Botter gheven.
Wiens vlees soo goet van smaek is/ als het Osen/ hoe wel bepde de hitte
van 't Lant niet seer gesont:hier sijn veel Paarden/met alleen/ van die in-
dit Lant ballen/maer ooch die van Perlen ende Arabier gebracht/ende voors-
gesrot gelt vercoft werden:want houdense voors de bestie van Indien/ende
dragen ni:t alleen daer voors groote sorghie/ peder Pacct sijn eygen dienaer
bestellende/ maer gheven haer ooch goedt eten/als een specie van boonen
(voor/ inde beschryvinge van de Chanen aengheroert) die sp Danna heeten/
doch eerst gemaelen/ende gecoocht: voorts ghoden de voorsz Paarden alle
dagen eenmael des avonts/ende inde morghestondt/twe pondt gersten
meel/gemengt niet: pont Botter/ende i pondt slechte suycker: hebben ooc

keel

veel Ezels/ende sommighe Cameelen / Duplen/ende Ollyphanten/die de Ezels/
grooten onderhouden / veder naer sijnen staet:en alhoewel dese landen vol Camelen/
sijn van grane[n]/also dat alle dingh goede coop is / nochtang om dat dese Beesten veel naer haet neimen / soo costen sy veel van onderhouden:de Os-
sen verscheelden niet veel van de onsen / behalven dat op haer schouderen
een buldt hebben / wozden weprugh gheslagh:n om te eten / ofte ten is
voor 't arme volck: het Schapen vlees van Gularat is niet gheacht / ende
wagt wepnigh ghebzupckt / als wesende slymerigh ende ongesoudt : men
vinter oock Schapen van Persien , hebbende groote bzeede staerten / ende
soo goedt vlees als de onsen/maer gheen soo goede wolle/wozden niet dan
van de grooten ghegeten/op eenige Banketten / ende Maeltijden/maer
in plae[n]s van't Schapen vlees/ slachten menichte van jonghe Bocken/
van seer goeden smaek/die sy met Ijss / Amandelen ende Boshyen ghe-
brou[n]d/braden/ofte met Ijss/Bouter/ende speceryen ('t welck sy byenghje
noemen)cochel, is seer voedende ende smaeckelycke cost. De Ralbowen,
Raibouten
Igen: ende
et. n Ver-
kens.
een heydensche natie/ meermael ghemelte jagen/ ende eten veel Verckens/
daer de Mooren een afkeer af hebben / alsoo sy naer de Wet van den val-
schen Propheet Machomet, geen Verckens Vlees eten / nochtane aerraechen
moghen/hoe wel veel haer Paerden / ende Cameelen wanmeer sieck wo-
den/ofte totte hooghe ouderdom comen / slachten / ende het vlees voor een
delicate/ende aenghename spyse ghebzupcken/daer is noch een geslachte/
gheheten Thers, synde noch heydens/ nochtane Moors/maer leven op haer
selven/sonder eenich gheloof ofte Godts-dienst / haer behelpende met het
doodde Bee te vullen/ de hyspen/ende straten te veeghen / ende alle gooten/
ende andere stinkende poelen te repnighen / ghelyck by ons de nacht-
werkers/ofte Beersteekers:dienien oock omde justicie over misdadigers
upt te voeren/in plae[n]s van Scherp-richters : dese eten alle verstorvene
Paerden/Osseu/Koejen/Bussels/Ezels/Cameelen/Honden/Catten/ende
alderley doode krengen/die sy om't vlees vullen/waer dooz by een veder so
veracht sijn/dat sou wanmeer pemandt aen 't lijsraeken / hem selven ter-
skondt vande hoofde tot de voete moet wasschen/ repnighen / ende schoone
cleedeten aen trecken/aleer pemandt anders derven ghenaekken/ ofte eeni-
ge dinghen aen tasten/waerom dese natien diele Alchorees heeten/inde Boz-
pen/ende voorsteden apart moeten woonen/ sonder eenigh ander volck by/
ofte ontrent haer/sulch een weer-sin hebben de Mooren, ende Heydenen van
dit oren volck: In Gavaratta sijn wonder veel Bleermussen/ende sommi-
gen so groot/dat het onghelooflych te vertellen is: oock uptermate veel
swarte krapen/die dickmael s connen vliegen dooz de Deynsters/ende ha-
len't eten upt de schotelen/die op de Tafel staen/daer 't volck by sitten ! sy
sitten gemeenlyck op de Bussels/ende picken haer alle het hapz upt/soo dat
men om dier oaz saecke wepnigh Bussels met hapz vint/ende om haer daer
van te vryden / soo loopense ghemeechlyck inde Mozassen ende modder-
achtige plae[n]sen tot den hals toe/want kommen haer anders niet weer en.

De Katten zynder oock in groote menichte/ende sommige so groot/dat
het te verwonderen is/soo dat haer geen Katten derven aen doen ; graven te Katten.
de Muren/ende Fondamenten dickmael s om/so dat se de Hupsen doen val-
len/en bederven/doen oock groote schade int velt/ende aen de aerthuchtē.

Dan tamme Doghels zynder Hoenderen/ Capoenen/Pauwen/Gansen/
eee 4 Ent-
Cam ghe-
dogelte.

Entvoegels/Celingen/ende Duyckers/die by meenichtie inde Tancuen, en
Bevieren haer onthouden: daer sijn oock veel Patrijsen/Dubben/Dalcken/
Spierwers/Arenden/Siegers/Wulpen/Papegappen/Muschen/ende ande-
re Vogelen in Europa niet bekendt: daer sijn oock wonder veel Meer kat-
ten/enoe sommige Beesten/by naest gelijck de Fretten/daer men de Konij-
nen mede uyt de hollen jaeght en vangt/hubbende een staert als een Enc-
hoorenken/en fraey graen besprinkelheit harp/dese doen groote schade in de
Fruct-boomen/ende Aert-vruchts/sulc dat de Boeren/wanneer het Coorn
op't Welt staet/ende ryk begint te worden/des daegs in't Welt moeten wa-
ken/ende connen die qualycken weerent.

**Weer-
katten,** De Heydenen hebben ourent haer Duyzen / seer groote Boommen/daer
eenige witte Daentjens boven uyt steecken: in welke Boommen / het gevo-
gelte des nachts comt rusten / sonder datse fullen ijden / dat pemantd die
verjaecht/veel min daer van schietet/ seggende dat daer mede de rikerheit
van haer Duyzen beteekent wort/ om daer vry te moghen intien, ende ghe-
looven/dat toe stonden/dat men haer op de Boommen quaet deden / dat het
haer oock qualijcken gaen soude: Ja de Benjanen van Gularait sijn so tot het
Barmher-
tichept der
Benjanen
regen't ge-
bogste en
gedierte.

Gouden
woer haer
Gasthuysse.

hebben met needogen genegen/ datse dickmaels van
de Molen/ende Christenen eenige Dogels/ende andere gedierten/diese int sin
hebben te dooden/fullen coopen/ende gequert zynne/met groote opsicht en
naerstigheyt genezen / ende dan laten sp die weder liegen/oste loopen: Dp
hebben voor een manier/op de wegen ende in de Wildernissen te setten bac-
ken met water / en werpender Coorn/ en andere grypuen in / om de Vogelz
te spijzen/t welche onder haer/ voor een groot werck van barmhertigheyt
geschadert wort; hebben oock door't geheele Lant van Gularait, Gast-hu-
sen/daer toe geordoneert/daer men alle Vogels/ ende gedierten in cureert/
ende nemense waer/of het menschen waren, seggende dat sp't doen om haer
even naesten / daer sp nochtans weynigh sorghie voor dragen/sa een Lips/
oste Vlope(die hier) dooz dienste niet ghedoont worden / in groote meenigte
zyn vanghen / settense op een lapjen pevers in eenich gaetjen inde Muur/
ende latense also loopen, men mach haer geen meerder quellinge aen doen/
als pets te dooden in haer presentie : zp en fullen niet afslaten te bidden/en
smeeken ootmoedigheyt/ dat men soo groote sonden niet doen/te benemen/
dat God met ziel/ende lyp geschapen heeft: Den Mieren/ en Motten zyn-
der so veel door geheel Indien/ende soo schadelijke/ dat men gheen dinc/
wat het oock zp/van etbare spijse/Cleederen/Lijwae/oste Papieren kan
bewaren/of het is terstout vol dupsende/dat het krielt.

**Schade,
lyke
Mieren,**

Het xlijj. Capittel.

Vande Visschen, ende Zee-gedierten in Indien.

**Dan haer
Remie
Visschen.**

**Daer Zee
Vissch.**

In de Nevieren van de Landen en sijn oock geen tresselijcke Visschen ge-
beck/als Karpers/Steen-Brasem/Ael/Spiering/Tongen/Garnaet/en
veel anderen/die in Nederlandt mede bekent zyn; in surata, ende de Tee Ste-
den/heeft men abundante/ende menigerley goede /ende smaekelycke Tee,
Visch/ende seer goede coop/om dat de Heydenen niet eeten van pets/dat le-
ven ontfangen heest/ waer dooz't meest onder de arme lyp den gheconsu-

meert wort, de Mooren mede daer toe soo seer / als tot vlees niet geneghen
 3ynde/men heest oock Mosselen/ en ander Vis in schelpen/ ende de grootste
 Garnaet / dien ick opt ghesien hebbe / want met een dosyn Garnaet/ een
 Maeltijt kan gedaen worden ; de Creetsten ende Crabben zynder seer goet/
 ende sonderlingh groot/ ende dat noch meer is / dat wanneer de Maen vol
 is/ t welck men in onse landen voor een teecken hout / dat alle Crabben/ en-
 de Creetsten/vol/goet/ende thdigh zyn/is het hier ter contrarie / want dan
 syn deselvigen ydel/ en leech/ende nergens naer so vol/goet ende thdig/ dan
 met het afgaen van de Maen: Inde See op alle de Custen van Indien/syn
 veel Juhars/ osfe Hapen/ die seer veel quaet doen/ ende meenich mensch in Hapen.
 't water al levendich op eten/waer dooz men niet veel durst swemmen: men
 vindt in de Rivieren Cocobzillen/ osfe Capmans/ Slanghen/ ende andere
 Seelandliche Wisschen: hieromme baaden haer veel in backen/ osfe Tancuen
 in haer Huys/ ende Hooven gemaeckt/ als op een ander geseyt is.

Het xlijiij. Capittel.

Schip-vaert van de Mooren van Gusalatten.

DE Schepen die jaerlijcx van Suratte na Mocha int Roode-meer varen/
 syn wel groot/maer slordich gebout / ende hoe welse veel geschut voe-
 ren/ so en syn sp nochtans daer dooz niet bevryd/ om dat het op de bovenste
 over-loop staet/sonder eenige beschuttinge/ oock weten daer mede niet om
 te gaen : op yeder van dese Schepen syn altemets wel 1000 menschen/die
 niet so seer nie de varen om Coopmanschap te doen / als wel om te Medina,
 osfe mocha het Graf van Machomet te besoeken: want die reys eens ghe-
 daen hebben/worden daer naer Hoggoy(dat is heylighen)ghenaemt : Dese ken Ma-
 Schepen varen ghemeenlycke daer nae toe / met de Nieuwe Maen/ in de thomets
 Maent van Maert/ ende inde volghende Maent Septemper/ so keeren syn Grae:
 weder/ sy comen de reys veel korts/ en in 2 maenden wel af leggen/maer
 inde regen maenden/ so vallender sulcke storm-winden inde Indische See/
 dat men dan niet vaert/ dan met groot pynckel.

De Coopmanschappen die naer Mocha, ende de Euse van Aden vrennen/
 syn meest Catoenen/ende alderley sortieringe van Catouene Lijwaten/Ca-
 bacca/Alupn/Campher/Indigo/Swavel/Benjuin/eenighe Specerpen/al-
 derhande Confituren/ende Mirobalanen / weder comende vrennen wep-
 nich last/dan party Bluet-Cozael/Barn-steen/Missept/(een goet om root
 mede te verwen) Mirrekiser, osfe Kohouwa, daer de mooren swart water van
 maken/ende heet drinck/gelyck bp de Chinezen en Japanders de thee; voorts
 eenige droogen/ende amfion, die de bestie van Indien ge-estimeert wort; en-
 de de rest van haer retou/bestaet in Silber/ende Souwe Ducaten. Mede naec Per-
 voeren van Suratta, Brochia, en Cambaya jaerlijcx/ andere mindere Schepen sin.
 naer Persien/mede nemende/ende in retou vrennende/ soodanige Waren/
 als vogen van de Zeevaert op Arabien, ende Aden gheseydt is/ behalven veel
 Goudne/ende Lyde Lakken/Stoffen/Camelotten/Fluwerten/Perlen/veel
 Fructen/als Amandelen/ Noishnen/ Pooten/Dabels/eenighe cassen Koos-
 waters/ende andere Goederen in 'erben vallende : Dese Schepen vertrec-
 ken in de Maent Januario/ende Februario/ en keeren weder inde Maent
 April/

April/ooste het beginsel van May, daer baren oock Jaerlijcx eenige Sche-
pen van 50, 60, 100, 150. Lasten naer Achin, ende Quilda, mede nemende voor
Goch naer Schull.

Cargasoen/Amfion/ Cattoen/ende allerhande soorteringe van Gusalattische kleeden/haer retour is Swabel/Benjuyn/ Campher/ Porcelyn/ Lin/ende soo veel Peper/ende andere Specerijen als becomen comen: Dese vertrekken inde Maent van May/vermits de Portugesche gheen Paspoorden
willen verleenen/ om Peper ooste Specerijen van eenighe plaetsen anders/
dan in haer Steden te halen/ op pene van den hals/ende verbeurte van soodanige goederen; om welck ongemacht te ontgaen/dese Maorische Schepen
so lange vertoeven/dat de Portugesche Armade/ende Fusten(die Jaerlijcx
tot bevrijdinghe van de Lust van Indien/teghens 't groot ghewelt vande
Malabaerse Zee-roovers/ hare doot Byanden/ tot ghelepde ende bescherminge
vande gaende ende komende Schepen in Zee/ende langhens de Indische Kust houden/wederom in hare Havenen op leggen/ om te verwinteren/ende maken 't naeste Mouzon in 't begin vande maent October/ al eer
de Portugese macht in Zee is/wederom binnen te wesen. Voorz varender
noch veel klepne Scheepjens ende Fregatten van 30.40. tot 50. lasten/naer
Goa, Diu, Damane, etc./ende andere Portugese plaetsen/met Tarwe/ Rijs/ ge-
smolte Boter in patten/daer men mede kookt/ende andere eetbare waren
ooste lyftachten/wederkeerende/ brenzen in't ghemeen grof Sout van Ormus/ende oude Petten/dienstigh voor de Papier-makers/als mede aedge,
't welck seer ghebruyckt wort/ om Petten mede te waschen/ waer toe seer
bequaem is: Dus verre koestelijck van de voornaemste traſiquen der Au-
woonders van Gusalatta/ soo Heydenen/als Mooren.

Het xlv. Capittel,

Den Malabaren handel op Gusalatta.

Malabaren, dewelcke besitten een goede ghedeelte van de Indische
gebieden. **D**e Malabaren, dewelcke besitten een goede ghedeelte van de Indische
Luste/beginnende van Cabo di Rama, 't welcke de hoofd-Stadt is van
Goa, ooste Metropolis der Portugesen van gheheel Indien/Tynd-waerts
thien Mylen/ende vol-epnt aen Cabo de Comerin, 't welcke zijn hondert en-
de seven/ooste acht Mylen/Waer in legghen de Steden van Onor, Bacalor, Bi-
canor, Mangalor, Cananor, Cranganor, drijven met hare Fregatten eenen groo-
ten handel op surata, Cambaya ende Brochia, hare Coopmanschappen zijn
Cairo, ooste basten van Cocos boomien/ daer tow'w werk van ghemaecht
wort/Copera 't pit vande voorsz Cocos-Nooten/upt de basten/oock veel in
haer geheel; Sigaga, dat is swarte Speccher/ komende meest upto de Eplan-
den Maldives; Axeca, ooste Betelle/in Malaps Vinang ghenaemt; eenigh root
hout om te Verwen/dat sp in dese landen Parang heeten, ende Harpus/ waer
mede de Schepen Calfaten/ ende smeerken/ 't welck een courante waer is/
oock veel Rijs ende andere lyftachten. Voorz retour mede nemende/ veel
Amfion/ Daffraen ende Bloet-cozalen/oock van de grooffste kleeden/ als
Bastas/swarte Candahys/etc., nevens partje Catoen/ende Garen van
het selve/sp komen iude maent December/ en vertrekken wederom onrent
half Apzil.

Haer han-
del op Su-
latta.

Het xlv. Capittel.

Der Portugesen handel op Gularatta.

DE Portugesen hebben langhe jaren den handel op Gularatta ende Indo-
stan alleen geposseert/ende daer van groote winsten genooten/ghelyc
tugessen
upt de treffelijche Colonien/ Steden/ende Fortressen van Daman, Diu, Goa,
ende andere/diese met groote kosten ghebouw/ en tegens de Malabaren, ende
haer andere upanden/moeten onderhonden/af te meten is; vzaechten voor
Coopmanschappen alderley Europeische waren/als Loot/Tin/Dermiloe-
nen/Guichsilver/veele grove/ende syne Laken/ Item Oliphants-tan-
den/ Sandelhout/Peper/Cardamom/wepnigh Nagelen/Porzleyn/Chine-
se zinde stoffen/Caneel/Cocos-Pooten/ende Cairo/ oste de touwen van de
Watten van de Locas-boomen gemaect/ vooz allerhande varieteyten/
van goudie koppes/Beechers/Schalen/etc. met ghesteente/ende Peerlen-
seer konstighe ingeleypt/ veel Diamanten/ende andere steenen/met allerley
kostelijcke steenen seer fraep ingeset: vooz retour namen mede/ en vervoer-
den naer Goa,tot ladinghe van de Catachten/die Jaerlycht in de maenden
van Januario ofte Februario ten langsten naer Portugael vertrecken/ al-
lerley soorteringe van Kleeden/Catoene Lynnwateren/partje Anil/ Salpeter/
Lacq/Supcher/menigte van Confituren/ende Mirabolanen/allerhande
sape/gestickte deechens ende behangsel van Bedsteden/Schistosten/ens-
de Comtoozkens seer net/ende exkies gemaeckt/koste mede in ~ amb~y~. en-
de Surata veel gesmolte Botter in leere Potten/oste Balen/Hingh/Amfion-
Comijn/Mostert-Zaetz/menigte van Catoen/ende gaeren daer van ghe-
sponnen/diese wederom naer Malacca,Maccan/ende China vervoeren/ ende
niet minder/als met dyp/ ofte twee winsten onnesetten/Waer dooz in riche-
dom ende vermogen(niet tegenstaende veel verlies van Schepen/ en groo-
te schaden/tot verscheyde tyden: vooznamelijck op de kusten van China/ en-
de in Iapian geleden hebben)seer hebben toegenomen: Maer zedert/dat on-
gewaer 20. ofte 30. jaren geleden/de Engelschen/ende Nederlaentsche Com-
pagnie met hare Comptoren/ende handel inde Landen van Gularatta, Indo-
stan,ende Perlie, gheweest hebben/so is de Negotie van de Portugesen/dooy-
het goet beleypdt vande Dienaren vande ghemeerde Engelische ende Neder-
lantiche Compagnie t' eenemael vermindert/ ende upt vrees van des selfs
Scheopen/diese tot verscheyde malen met haer schande/ endt niet wepnigh
schade/maer al te wel hebben beproest/genoegsaem van selfs verlaten ko-
mende jaerlijcker alleen mit eenige fusken ende fregatten tot naodigh ver-
volgh van haren handel en Traffiquen/inde Lypder gedeelte van Indien/
in Cambaya ende Surata, mede vryengende tot Cargasoen/ sodanige waren/
als hier booven vande Malabaren ghescopt is: vooz retour koopen enighe
groebe ende syne soorteringe van kleeden/zype stoffen/ende andere goederten
van kleynder waerde/waer mede inde maenden van Januario en Februa-
rio naer Diu,Daman,Chaul, Malacca ende Goa,keeren, dus veel kostelijcken
man den teghenwoordigen handel der Portugesen inde Landen van Gula-
ratta, ende Indostan.

Aenwijsinge van meest alle Custen , Drooghten
ende Reden, om door Indien te seylen.

Aenwijsinghe van de Couissen , om te seylen van Bantam naer Ambo-na, ende Bande.

Bantam.
Coemoe
Besar
Coemoe
Maech.

Palo Pan-
san,

Ongtong
Gava.

Vertrekende van bantam, doende uwen cours voor eerst N. Oost/ ende laten twee kleyne Eplandekens ghenaemt Coemoe de Besar, ende Coemoe de Kiche aen bagboot leggen / loopende by't Ooste-lychste Coemoe de Besar langens / op een kleyne gotelings schoont/ diepte 5 a 6 vademi Modder grondt ; want de hoeck van t' hafte lant strekt verde vlaet af : of men mach dese twee woorz Eplandekens wel aen stierboot laten leggen / ende Palo Panao aen bagboot / diep 5 va- dem/ gront als bozen/wyt een half myle/ so de cours N. Oost wel soo Noor- delijcke ; ½ Myl/oste twee Mylen.

2. Van Coemoe de Besar, tot een Eplandeken 't welcken aen stierboot blijt liggen O. ende O. ten Supden + Mylen / diep 9; 10; 12. Vadem; van 't voorz Eplandeken / tot de twee Eplandekens voor de versche Nievier O. ende O. ten Supden 3; Mylen; dese Eplandekens latende aen bagboot leggen/ een Musquet schoot daer af/diepte 10 a 12 vademi; bandt hoeck / wa strekt een lange drooghte/oste kif af/gelegen aen de W. syde vande Nievier; men mach die drooghte niet na der komen als 8 vademi ; die begeert voor de Nievier te ancheren/sal't settten op 9 o 10 Vadem / 't gadt van de Eplan-den P. van u/soo sal de Nievier Z. Z. D. van u zijn/t is daer ; Myle wyt.

3. Als men vertrekt/ vande Nievier Ongtongh lava, ont' t' Zeewaerts vande Eplanden te seplen/gelegen voor Iaccarra, so is den cours N. O. ten Noorden 1½ Myl / diep 12; 16; 18. Vadem / tot een kleyn Eplandeken niet witte sant-strant /t' welche aen stierboot sal blippen leggen; van't Eplandeken niet witte sant-strant tot Z. ende Noorden niet de schadelijcke hoeck ½ Myl bupten't lant/ diep 6 vademi/O. ende Noorden 5 Mylen ; daer blippen noch eenige Eplanden aen de Noort-zyde leggen/ dan zyn gheleghen bupten dit vaer-water.

4. Om te seplen van de dersche Nieviere tot de Kede van Jaccarra, binnen de Eplandekens deur/soo salmen by de Eplandekens langens loopen/ latense al t' samen aen bagboot leggen/diep 8; 7; 6. Vadem klep gront/daer sal een kleyn Eplandeken aen stier boot blippen leggen / upt het vaer-wa-ter dicht by't vastelandt is een bocht: als 't voorz Eplandeken Z. W. ten Z. van u is / soo lept een drooghte van ontrent 2 vademi klep gront/ghe-legen midden in't water : daerom sult ghy by de Eplandekens langhens seplen/die aen bagboot blippen legghen/ een roer schoot daer van/diepte 6 a 7 Vadem/dan blijft de voorz droogte aen stier boot legghen: van de Nievier tot Iaccarra Z. O. 3. Mylen:men lept ten ancher op de Kede in 5 vademi klep gront/de Stadt Z. D. Oost van u/ ½ oste ½ myle: van't lant van's incain, tot Jaccarra, zyn 12 mylen.

5. Item/ vertrekende vande Kede Iaccarra , salmen alle de Eplande-kens aen bag-boot laten leggen/ende is den cours N. O. ten Oosten een groot

groot myl tot Oostelijcke Eplandeken/daer men op een Goteling schoot voor by sept / diep 6 vadem; van't voorzij Eplandeken tot Z. ende Noorden met de schadelijcke hoeck 1½ myle bumpten lant / diep 6 vadem / N. Oost dyp groote mylen: komt dese hoeck niet waerders als 6 vadem/ de gront is oneffen op s vadem.

6. Van Duyden / en Noorden 1½ myle bumpten de schadelijcken hoeck/ Palo Raki, ofte Pal. Sarbon. O. en S. ten Duyden 18 Mylen/ gelegen 4 myle van't vaste lant/aen de Noort zynde/ ofte N. Oost van't Eplandeken is gelegen een dzoogte ½ myl vande dzoogte/diep 20 vadem/ so men begeert tussen Palo Raki en 't vaste lant deur te loopen/ diep 20 vadem/ so is de courg Oost ten Duyden.

7. Van't Eplant Rakit. tot dat Eplandeken Mandalique O. ten Z. 36. ~~Mullen~~
Mandaliq.
gelegen by den hoeck van Calibon, is een upthoeck by 't landt van Java, van ~~zuid~~ tot Japara. W. Z. W. 3 Mylen/ daer naer Z. W. ten Z. 2 Mylen: nevens Japara zyn 2 lage Eplandekens vol geboonte: het lande lyckste is gelegen een half myle van't vaste lant / het Noordelycke Eplandeken daer is de kede voor de Westelijcke winden / op s a 6 vadem water/modder gront: dese twee voorzij Eplandekens zyn gelegen ecne kleynne Mylie van den anderenden bezypden dese Eplandekens/ daer leydts noch ten kleyn Eplandeken/ daer staet een hoogen Boom op: van Japara tot het lant inden inwijk Z. W. 4 Mylen daer van't Eplandeken Maodal que, tot de Supdelycke van Ciman Java, N. W. ten N. 6 Mylen/ diep 32 a 35 vadem: Japara is gelegen op de hoogte van 6 graden 40 minuten.

8. Van't Eplandeken Mandalique, tot aen't Eplandeken aen't West-
eynde Madura, O. ten Z. ende O. Z. Oost 24 Mylen/ leggende op de hoogte
van 6 graden 50 minuten: van daer tot Grieck Z. ten W. 4 Mylen van de
zuidelycke Eplanden Ciman Java tot het Eplant Luboc. O. wel so Noordelyke 26 Mylen: van Luboc tot aen't Eplandeken aen't West-eynde Madura, Z. 11 Mylen: men leydts gemeenlycke ten anchor op s vadem/ het Eplant Z. O. van u; myl/modder gront.

9. Van 't West eynde Madura, tot dyp Eplandekens O. ten N. en O. N.
O. 73 Mylen: van die Eplanden tot de W. hoeck Celebis O. Z. 14 Mylen/
hoogte 5 graden 50 minuten / vant West eynde Madura, tot een dzoachte lanch 2 Mylen/diepte 15. 12. 9. 8. Vadem/ op Z. eynde s Vadem/ de grondt met swarte steen/ O. ten N. Wel so Oostelijck 72 Mylen: van 't midden van de dzoachte tot de hoeck Celebis, O. N. O. 14 mylen: vande voorzij dzoogte/ tot een ander dzoogte ontrent 1 myl lanch/diep 8. 7. 6. Vadem/ de gront met swarte steenen W. Z. W. wel so westelych 11 mylen/ is gelegen op de hoogte van 6 graden 25 minuten: dan zyn gewaertschout / de stroomen loopen in de maent December/ Januarius/ Februarius met de N. W. ende W. N. W. Winden naer den O. Z. O. ende Z. O. Van den hoeck Celebis tot een laech Eplandeken vol geboonte/ daer sijn gelegen noch twee Eplandekens/bp. Westen ten Noorden dyp Mylen/diep 6. 9. 12. 8. Vadem: vande voorzij hoeck tot de rede u. collar, ofte Saloppe O. ten O. 8 Mylen: zyn verabverteert/ als men de rede genaect op een half myl / isser ghelegghen eer dzoachte van 3 Vadem/ leydts van 't Lant ½ Myl.

10. Item vande West hoeck Celebis, tot de twee Eplandekens voquero- Bo. quero-
nis Oost 13 mylen: dese Eplandekens sijn gelegen meest Z. ende N. van den ¹¹⁵
ande.

anderen een clepne Myle / men zept ghemeenlycke daer tusschen dooz; latende twee aen de Poort zyde leggen/ als clepne'st welke is't middelste vande dyp) Oost van u lept dyp Mylen / so is men op een dzaochte van vier Dadem de gront met swarte steenen/ $\frac{1}{2}$ Myl lanck; lept van Celebis 2 Mylen een spits Verchjen N.W. ten N. van u.

Ambona, 11. Vande Bocquioris, tot aen't Z. eynde van't Eplant l'Ambana 't middellant O. ten N. wel so Oostelijck: 20 Mylen/ is een hooch Eplant: van middellant l'Ambana tot de Westhoek van B. von O. Z. O. 8 Mylen; vande voorsz hoeck toteen Eplant/ 't welke aen de zupt zyde blijft leggen. Z. Z. O. 6 Mylen.

Boron. 12. Vande Westhoek Boron strecht het Lant O. 5 Mylen/ daer ontvalt hem Boron, strekt N.O. 10 Mylen/ tot den Canael vande Eplanden B. liecambiq: ooste Cadiepe genaempt; tusschen 't Poort eynde Boron, en de Noorderlycke Eplanden Cadiepe, is wtj 4 kleynne Mylen: ghy sulc u waerden voor de voorsz Eplanden / want het ijer seer wuyt / aen de Cusse van Botton is geen ancker gront; dese Canael is gelegen op de hoogte van $\frac{5}{2}$ graden.

Eplant Blauw/ Bando/ Ambona. 13. Vande Canael B. liecambique, tot 't Eplant blauw, gelegen aent Oost eynde Boro, aen de Z. zyde. N.O. ten Oosten 48 mylen: van blauw tot den mont oeste incomen vande Bap Amboyna, wydt twee clepne mylen O. ten N. 10 mylen; van daer tot het Casteel N. G. ten Oosten ontrent dyp mylen/ men lepdt ten ancker voor 't Casteel op 30. a 32. dadem / ende 't achter Schip op 18 a 16 dadem / met een touw aen de palen vast / ooste een ancker op de dzaochte met laech water; 't Casteel Amboyna, is gheleghen op dyp graden 38. minuten besyden den Equinoctiael / wassende Noordt-oosteringe vier graden.

Eplant Orselau/ Banda. 14. Vande Oost-hoeck vande Bap Amboyna, tot 't Eplant Orselau 10 mylen; van't voorsz Eplant / tot Banda Z. O. ten Oosten 18 mylen; men sal verstaen op een Compas gelegen vier graden Noortoosteringe: als Orselau Noorden van u lept 3 a 4. mylen/ moetmen O. Z. O. aengaen/ latende Pulo, Swangy, aen bagboort leggen/ ende Pulo Way, ende Pulo Ron aen stierboort.

Pulo Swangy/ Pulo Way/ Bando. 15. Om't gadt Banda in te zepleyn/ salmen den Guinapis langens loopen/ alst stedeken Lontor, 't welck aen stierboort blijft leggen (sterckt een dzoog-Guinapis: te af/tot midden waerts) Z. ende Oost van u is / diep 22 dadem/ so lept Pulo Way, W. ten Z. twee clepne mylen: tusschen Lontor en Guinapi ist wtj $\frac{1}{2}$ mijl/ so dat het gad wtj is $\frac{1}{2}$ part van een mijl schaers/strekt in O. Z. O. is een half mijl lanc: comt de Guinapis niet naerder als 6 a 7. dadem/ dan 7.8. dadem is de bequaemste diepte / dese dzoogte is gheleghen met laech water boven/ alsmen binnen is leptmen ten ancker op 8.9. Dadem/ ontrent mitwaters.

16. Banda is gelegen op de hoogte van $4\frac{1}{2}$ graet/de westelijcke winden/ ooste Maussen/syn verwaert in't upgaen van Meert/ so heeftmen silce/ en variabele winden/tot het upgaen van den maent April toe / dan beginnen de Oostelijcke winden te waepen/ met harde regen/ ende stercke Windt: de Scheven vertrekken ghemeenlycke van Banda in't laest van Julius/ ooste eerste van Augustus ten langsten/loopende 't selve gadt wederom up: buyaets zyde/doende de courg N. W. verby Pulo Swangy, gelegen 4 mylen van Guinapi: de stroom loopt dan omden West / daerom ist gheraden't Eplant Orelselau in't ghe sicht te loopen/ voor de gene die wederom begeert in

Amboyna in te comen; van't Eplant Banda tot't Eplandeken / ofste Eplant Rosalagette, gelegen op 8 graden Z. W. ten Westen ende W. Z. W. 116 dupt- sche Mylen.

17. Als men vertrekt van Amboyna, ende zyt gheresolveert de Canael Belligambique, ofste Ladi-pe dooz te seple/ so is de cours vande Baep Amboyna tot de 2 lage Eplandekens/ genaemt S. Mattheus Z. W. ten Westen 47 Mylen; van dese 2 voorsz Eplandekens / ghenaemt S. Mattheus, tot de Canael S. Mattheus Belligambique W. ten Noorden 10 Mylen/ gelegen op 5 $\frac{1}{2}$ graedt.

18. Vertrekende vande Oost-hoet van de Baep van Amboyna, naer Rosalagette, so is de cours vande voorsz hoect / tot dat Duydelickste Eplant gelegen op 6 graden Z. W. ende Z. W. ten Westen 53 Mylen / daer zijn gelegen 7 Eplandekens/ met 2 Clippen/ inde distante van 7 Mylen/ waer van de Duydelickste twee zijn gelegen op 5 $\frac{1}{2}$ graet; van s. Mattheus, tot het Duydelickste Eplant, zynde het grootste Z. ten W. 7 Mylen.

19. Item/van't Eplant gelegen op 6 graden, tot het Eplant Rosalagette, so is de cours Z. W. ende Z. W. ten Westen/ 47 Mylen/ so dat van den hoeck Amboyna tot Rosalagette is S. West ende S. W. ten Westen/ 100 Mylen Rosalagette is een rondt Eplant / ghelegen op de hoogte van 8 graden; ghy sult aen de O. syde om loopen/ want aen de W. syde van't voorsz Eplant 1 $\frac{1}{2}$ Myle / is vol drooghten ende ondiepten; de Cuest kan men sien op 7 $\frac{1}{2}$ graet.

20. Van Rosalagette tot Iuzarie, W. S. West. 6 Mylen / als ghy tuschen bryden zyt en gaet niet naer't Land van Iuzarie, want daer zyn droogten/ ende ondiepten; van Rosalagette tot de Noortsyde van Gouapij West 36 Mylen; van den Gouapis tot den Berg Aram, W. 14 mylen; van Aram W. 3 Mylen is gelegen een essen Black Eplandeken inde Baep dumbara, en menigt tuschen't Black Eplandeken / en't vaste lant wel deur seplen op een Myl naer/ so wel van binnen/ als van buppen; van't voorsz Eplant/tot de Paternoster's Noorden 5. Mylen.

21. Van den Berg Aram, tot Caep de Bonbra West 13. Mylen; van Bonbra tot dat zuyd eynde vande Paternoster's P. O. ten N. 5 Mylen; van Bonbra tot 't Noort eynde van Baly West ten Noorden 13 Mylen; van't Noort eynde Baly tot den hoeck d' Apasada W. N. W. 12 mylen; den Bergh d' Apasada is gelegen in Java Major op de Water cant; als den Berg voorsz W. N. West van u leeft 7 Mylen/ dan gelijck een rout Eplant te sijn.

22. Om tuschen't Noort eynde Madura, ende de Westelijcke Eplanden vande Paternoster's deur te loopen/ van den hoeck d' Apasada tot het oost-ende Madura, N. N. W. 10 Mylen; vande zuyt hoeck Madura O. Z. N. 1 Myl/ is gelegen een cleyn Eplandeken genaemt Rude.

Dan Pode, O. S. Oost 1 $\frac{1}{2}$ Myl / tot dat Eplant Galion, 't Eplant Galion is lanch S. W. en N. O. 1 $\frac{1}{2}$ Myle/ en S. O. ende N. W. lanc 2 $\frac{1}{2}$ myle; tuschen dese 2 voorsz Eplandekens ist diep 28, 29, 30. Dadem steck gront: 2 myl van 't Eplandeken Rude, ist 20. Dadem diep.

23. Tuschen Galion, ende Pode ist wijt 2 myl/ hier setment ghemeenelijck deur/Galion latende aen stier boore/ en Pode aen Baghoort: Galion heeft noch meer Eplanden aen de oost syde van hem leggen; van den hoeck d' Apasada, tot 't West eynde van 't Eplant Galion N. ten Westen 8 mylen / dyp Mylen besyden Galion diep 50 Dadem; desen Canael ghepasceert zynde / docne de H.

de uwen Cours langens Madura, diep 28, 30. Dadem steeck gront 1½ myl
bupten lant nae n believen/ strecht meest Oost/ ende West/ lanch 18 mylen,
aende Tupt-zyde van Madura op de vlakte niet hoog water ende springh-
stroom/diep 3 Dadem/ende niet laegh water 2 Dadem.

Aenwijsinge van de Coursen, om te seylen van Amboyna naer Ter-
naten; voorts aende Noort-zyde van Celebis, ende aende Zuyt-
zyde van Borneo om, naer Patana.

Manipe
Eplant.

24 V Ertrechende hande West-hoech vande Bay Amboyna, so is de cours
tot het Eplant minne. N. West 12 mylen/ghp salt tusschen buren ende
Manipe daor loopen/ t is daer 3 mylen wyt; van't Eplant Manipe (ghelegen
op de hoogte van 3 grad. 10 minuten) tot 3 Clippen die men afzonderdocht
laet leggen op de hoogte van 10 minuten bezypden de Linie Equinoctiael
Noort-West/wel soo Noordelych 46 mylen; in desen weg heeft men 4 grad.
Noort-oosteringe.

Goerius
Eplanden

25 Dande 3 Clippen/tot de Noordelykste /ende Westelykste Eplanden
Goerius Noort ten Oosten 5 mylen/van daer tot Eenstein, gheleghen onder
water West ten Noorden 1½ myl; ghp mocht tusschen den steen ende de We-
stelyke Eplandehengs Goerius wel deur passeeren; van Goerius tot dat
middel-lant van't Eplant Michian N. Oost 4 mylen/ t' zupd-epnde Machian
is gelegen op 10 minuten by Noorden.

Ternate/
Tidoor/
Machian

26 Ternare,ridoor,ende machian zyn alle 3 hooge Eplanden/ waer van ri-
door 't spitste is/de keen van dese 3 voor; 3 Eplanden zyn gheleghen aen de
Oost-zyde; voor; Michian leptmen ten ancker op 35 a 40 Dadem met een tou
aen 't lant vast/voor; 't Fort Nossokcia; 't Noort-epnde Machian ende 't zupt-
epnde van het Eplant motier (oste Timor) is wyt een clepne myle/ ghp mocht
tusschen bepden wel dooz; loopen/geen ancher gront; Tusschen het Noort-
epnde van si tier, ende 't zupd-epnde Palo Cavil, is wyt ontrent een myl/
geen ancher gront.

Snoeffe/
quaas/
Morer/
Palo Ca-
vall.

27 Tusschen 't Noort-epnde van Palo Cavallis, ende 't zupd-epnde van Ti-
door, wyt een klepn halve myl/ ghp mocht wel dooz; loopen/dan zyt gewaer-
schout van 't zupd-epnde Tidoor Oost aen een myle/ is gelegen een droogte
(niet laegh water boven) midden in 't vaer-water; t is tusschen Tidoor, ende
't lant van Giloloé ontrent 2 mylen wydt/sulc dat aen weder zyde van die
droogte wel moet onloopen.

Giloloé,

Dood de Stadt Tidoor leptmen ten ancker op de droogthe/oste Kecisse; de
droogthe is gelegen mits waters, S. O. ten Sypden van u/ een klepne myl
aen de Caste Giloloé is ancher gront/ so langh alst middel-lant Palo Caval s, West
van u lept; 4 part myle/benoorden de Stadt Tidoro, is gheleghen het
oude Castle/daer is de beste plaece om te anckeren op 36 a 32 dadem; aen
de Noort-zyde van 't Eplant Tidoor is gelegen een klepn Eplandeken/ ghp
moghet daer wel tusschen dooz; loopen/diep 36 a 28 dadem/ wyt; part van
een myl.

't Fort Orangie/
Talingamna,

29 Ternate, voor; 't Fort Orangie, lept men ten ancker op 22 a 20 dadem/
een musquet-schoot van 't lant: een derde part myls Sypdelich/ is de Kecisse
de van Talingamna, diep 12 a 14 dadem: van Talingamna tot Tidoor eek halve
myl

enijl wjht/ghp mooght tusschen 't Eplant Ternate, 't welche het Westelijckste is/ende Tidoo^r wel dooz loopen: & muddel lant van Ternate, ende 't nooxt epnde van Tidoo^r sijn gheleghen oost ende west van den anderen: 't Nooxt epnde van Ternate ooste het Eplant Ha*ii*, lept op 1 graet / benoorden de linie/wassende nooxt westeringe 4 graden/lenghte 168^f graden/naer den Catholiekem upwijst.

30. Als men vertrecket van Ternater, nae Patana, in't eerste van Junius/
ten langsten half Juny, van 't nooxt epnde Ternaten, tot het Eplant Man Jau.
W.n.w. 15 Mylen: Van het Eplant Man Jau, tot 't Eplant Taffora, Z.W.ten
Z. 5 Mylen, om dees tijdt wapen hier de zuidelijke winden/ de stroomen Epant,
loopen om de nooxt/bacrom moet men de hoochte houden/ om de Ceste van
Celebis aen te loopen: Van 't nooxt epnde van Machian tot het Eplant Taffo-
Taffo: ten: wren westen 20 mylen.

31. Van Man Jau, tot dat costelijck Eplant Pangicker, die oost hoech w.n. Pangicker
w. 16 mylen/ vande voorschreven hoek tot dat westelijckste Pangicker, de Eplant.
west hoech n.w. dyp Mylen/ hoogte 2. graden: Van het westelijckste Ep-
lant Pangicker, tot 't Eplant Bayare n.o. ten oosten 4 mylen/tusschen Celebis, Batac, Ep-
ende 2 Eplanden Pangicker, is wjht op 't nauften een cleynne Wyl / dyp 20
Badem/ daer loopt harde stroom / als men dooz 't nauft is/ geen ancher
gront; dan 't best is aen de nooxt 3pde vande twee Eplanden Pangicker
om te loopen.

32. Van de west hoech van 't westelijckste Eplant Pangicker, tot een
Eplandeken/strekt een dzoogte af/ aen de nooxt 3pde/ west ten Tijd
5 Mylen; van 't voorschreven Eplandeken/ tot een hoogh rondt Eplant
Manada Lupt west/ ten zuiden 3 mylen/ lept op de hoogte van 1 graedt
40 minuten.

33. Of 't ghebeurde/ dat ghp niet aen de nooxt 3pde van 't Eplandeken
Manada conde passeret/ overmits de stroomen daer loopen naer den nooxt
oost/ so ist geraden aen de oost 3pde van 't Eplandeken/ daer 't Rijf afstrekt
in te zeulen naer Celebis toe / ende binne Manada/op 't nauft 2 myls wjht/
gheen ancher grondt; dan de begaemste wegh / is bumpt Manada om:
't Eplandeken met dat Rijf/s gheleghen 2^f myle van Celebis, doende uwen
Cours West-waerts aen langhens Celebis, silt aen stierboordt twee vlac-
ke Eplandekens laten legghen/ soo dat het daer wjht is 2 myl/ als boven
verhaelt.

34. Inde Bape van Manada leptmen ten ancher op 36 a 40 badem schoo-
ne grondt/ende 't achter Schip in 15 a 16. Badem/ een Tonw aen 't landt
vast, 't Eplant Manada n. west/ ende n. w. ten noorden van u 2^f Mylen/reien
n.w. windt is uper zee: Van 't Eplant Manada, tot het Eplant Ziauw o.n.
o. wel soo Oostelijck 19. Mylen; gheleghen op de hoogte van 2 graden 48
Minuten.

35. Van Manada, tot het Eplant Pangare, nooxt oost/wel soo noordelycke
15 Mylen/hoogte 2 graden 26 Minuten; van 't zuidt epnde Pangare tot
't nooxt epnde van 't Eplant Nossa, 't welche is een ront Eplant/onrent
een myl. Siauw, en Pangare, sijn beyde hooge Eplanden, dese Eplanden passert
men als men de cours na Manilla neemt: van 't Eplant Manada, tot den hoech
Mindanaw n.n.w. 80 mylen/ghelegen op de hoogte van 6 graden 37 Minuten
ten / by noorden de Linie : Van de West hoech vande Bap Manada, tot een
fff

Eplandeken/strekt een dzoachte af; aan de Oost zijde 2 myllanch/sagen de grondt op 8 Dadem / W. S. W. 16 mylen; van't voorzchreven Eplandeken/ tot een ront Eplandeken / leggende aende West hoeck vande groote Bap/ oste Inwijk W. 7 Mylen: van't eplant Manada, tot dat ront Eplandekenu W. S. W. 23 Mylen / gelegen op de hoochte van 1 graedt 8 minuten: Dan 't voorzchreven ront eplandeken / tot een dzoogte W. N. W. 2 Mylen/gelegen van't lant een clepne myl/ strecht langens de wal ½ myllanch/diep aen de N. O. zijde 4.5.6.7.8.10.15.20 dadem/krael gront.

36. Van't ront eplandeken/tot den bonten hoeck / ofte Cabo de blanco W. ten noorden 15 mylen/ men crygt hier altemet's harderavelinge van stroomen, dese hoeck is gelegen aen de West zypde van een groote Bap / aen de oost zypde van die Bap sijn gelegen 2 eplandekens.

37. Item vande dzoachte Ciaer-grondt , tot de twee Eplandekens ghelegen aende oost-zypde vande Bap / 't westelijcke west acht Mylen van't westelijcke eplandeken tot den bonten hoeck/West Noordt West 5 mylen.

38. Vande Capo de Blanco , tot den hoeck van de stroomen . is een laech black eplande/ west/ wel sooo Noordelyk seven mylen/ lepdt op 1½ graedt: Van't eplandekien Manada tot den voorzchreven hoeck / West ten Supden/ wel sooo westelijck 42 mylen: Van't blackeplant west Supd west/een groote myle/syn gheleghen twee Clippen/ oste holmen. Vande twee holmen/ tot twee dzoachten / leggen met laech water boven/ Supdt west/ten Supden twee mylen/gheleghen inde inwijk/ oste groote Bap ; daer is gheleghen het Stedekken Tottoley , hier beginnen de stroomeu om den Supdt te loopen.

39. Van den hoeck vande stroomen, tot een eplandeken/legghende dicht by de Cuse van Celebis. S. w. ten westen 9 Mylen/men lacst noch meer eplanden inden inwijk leggen: Van't voorzchreven eplant / tot een eplandeken/strekt een luf as aende west 3 mylde/ een myllanch tot de west punter van 't luf 3 clepne mylen/leggende op de hoochte van een graedt by noorden de Line Equinoctial: Vande voorzchreven punct tot de 2 eplandekens Noorder-wachters Z. w. 7 mylen / hier loopt de stroom om de zupt: Vande 2 Noorder-wachters tot Bonne w. 7 mylen.

40. De twee Noorder-Wachters, leggen van den anderen Z.o. ende n.w. een Myl/ghp moagt wel tusschen bepden dooz passeren/ geen grondt niet so badem: Van de twee Noorder-wachters , tot dat eplandeken ghenaepte/ Zuyder-wachters Z. L. w. 7 mylen/gelegen op 7 minuten by noorden:tusschot 't voorzch eplandekenu/ende Celebis, ist wyt een Myle; ick ben daer dooz ghesepit,aen de Lande zypde vande Suyder-wachters , lepdt een clip boven water als een Joncke..

41. Vande Linie strekt/ de cuse Celebis Z. ten w. 16 Mylen : van daer tot 2½ graet Z. ten w. ende S. S. W. 21 Mylen/ van daer tot Grael-Willems Hoeck S. W. ten Supden 9 Mylen: de voorzch-hoeck is gelegen op 2 graden 52 minuten/men set hier gemeueliche des avonts vierhens/ twelcke syn visschers Pjaukens; van besen hoeck/ tot een dzoachte leggende onder water w. 12 ofte 13 mylen; so 't gebeurde dat ghp saecht 3 heubelen op Celebis, in't geberchte/waer van het zuidelykste/het grootste is/als die heubelen oost van u syn/hoochte 2½ graet by supden de Linie.

42. Item van Grael-Willems Hoeck , tot de Noort-hoeck Vande groote Bap

Cabo di
Blanco.

Claer
grondt/
dzoachte.

Hoeck van
stroomeu.

Tottoley
Nederen.

Noordt
Wachters/
Clippe/ ut
Wonne/
Eplandeken/
Supden/
Wachter/
Capo de

Grael/
Willem/
Hoeck.

Noordt
Balk.

Bay & ten Oosten 10 mylen/hoocthe 3 graden 32 minuten: vanden voorsz
hoek/tot dat Eplandeliens sphera Mundi, ofte de zypdt-hoek vande Bay Sphera
D.O. 9 mylen/is gheleghen op 4 graden: van 't Eplandeken sphera Mundi, tot
de Nede Macaller, legghende op de hoogte van 5 graden bp 3 myden 20 Eplande-
nylen; dese weg is vol droogten/ende ondiepten/met cleynie Eplandekens/
seer duyl/streect van C. lebs West 4, 5, 6, mylen.

43. Van Graef-Willems Horck,tot s Eplandekens Nusalima S. W. ten S. Nusalima
38 mylen/vande Noort-hoek vande groote Bay daer men ghemeenlyc Eplande-
oversteecht naer Nusalima s. w. ende S. w. ten Westen 36 mylen; dese voorz
Eplandekens sijn gelegen op 5 graden 't Compas/Z. ende Noorzen.

44. Van Nusalima, tot 2 oste 3 Eplandekens genaemt Ravais o. ende Z. Sabatis/
8 a 9 mylen/ghy meucht hier wel doo; passeren: Soo 't gebeurde dat men Eplande-
met een Z. Oosten wint die Nusalimas N. W. van hem sage 3 mylen/soo ist knis.
geraden/aen de noort zyde om te loopen / overmits dat van 't zypdelichste
Eplant S. w. ten Westen 3 mylen een dzochte is ghelegen van s Vademu
groen water/met swarte steenen:van Nusalima, tot het eplandekens leggen-
de aen 't Westeynde Madura op 6½ graden w. S. w. wel soos zypdeliche 64
mylen/van 't voorz Eplandeken / tot het Eplant Lubock N. ten Westen Lubock.
10 mylen.

45. Als men oversteecht vande noordt-hoek des Grooten Bays, ende be-
geert naer Patana, so ist geraden dat men de Nusalimas in 't gesichteloopt; of-
te op 45 graden/want op de cuest van Barneo op 4 graden/ ihy ghelegen veel Patana.
dzochten/ende ondiepten. Borneo.

46. Van de Nusalimas,tot dyp hooge Eplanden genaemt Pulos Laut, 't zyp-
delichste/w. 22 mylen/diep 35 a 40 vadem/sijn gheleghen meest in een dyp Pulos
hoek:want zypdelichste Eplant/lyc op 5 graden / tot den zypdelichsten Laut.
hoek van S. w. ne, gelegen op 4 gra. 10 minut. N. w. ende N. w. ten westen
20 mylen;desen voorz hoek is genaemt Jonsolet/streect een dzoogte/oste Insolet/
vlachte aen de w. zyde; ondien hoeck Noortwaerts aen 8 oste 9 mylen een hoek,
lept mandermalin, van Jonsolet tot de slyck-hoeck w. N. w. 33 mylen/hogte:
massin te 3 graden 24 minuten/diepte 14, 12, 10 Vadem/twee ende 3 mylen bupken Hlyck-
Lants, hier heeft Borneo een groten inwijch.

47. Item van 't zypdelichste Eplant Polo l aut, is de coures w. ten N. en Polo
w. N. w. 100 mylen tot 3 gract / in desen wech sult het Loot wel gebzupe- Laut.
ken/diepte 25, 20, 15 vadem;van 3 graden ontrent n u o. s a 6 mylen/is ge-
legen 't Eplant Manop, van 't Eplant Manop, tot het Eplant Cremata, sijn Manop/
gelegen noch meer cleynie Eplandekens:bp n. w. ten westen 30 mylen/ Eplant.
3½ graden tot Cremata, is een laech Eplant/ leyd 1½ graden n. w. 32 mylen: Cremata/
van Cremata tot Zuccadana o. tenn. 15 mylen; van Cremata Z. o. ten oosten/
22 mylen/lept een dzochte/ 1½ myl van die dzochte diep 25 vadem sietmen naen Stadt.

48. Oversteechende bp Cremata, / tot de oosteliche Eplandekens van 't
Eplant Bontam n. w. wel so westeliche 54 mylen/hoogte een graet bp nooz- Bontam/
vende Linie/diep in desen wech 25 a 28 vadem. Eplant.

49. Van Cremata tot polo Timao n. w. ten noozden 76 graden: rimao is polo Ti-
eenhooch Eplant / leyd op de hoogte van 2½ graden: van Timao Z. o. maao,
6 a 8 mylen sijn gheleghen 't wee Eplandekens tamelijk hooghi / 't is ghe-
raden dat men de 2 voorz Eplandekens / ofte polo Timao in 't ghesichtte
fff 2 loopt/

- Pulo At-** loopt om de courst te stellen/buyten de Eplandekens Pulo Redong, om.
Dongg- so. Van Pulo Timao tot 2 Eplandekens ghenaemt Pulo Capas n. ten W.
Pulo Ca- 16 mylen, van P. L. Capas tot de zuidelycke Eplandekens Latanga Redang g.
pas. n. w. t. n. n. 14 mylen/5 graden 30 minuten, vande zuidelycke Eplandekens
Latanga- Latanga Redang, tot de noordeliche Redon u. w. t. n. w. 12 mylen/sijn gelegē op
Redon/ de hoogte van 5 graden 56 minuten/ sult dat lant aen doen op 6 graden,
Eplant.
Patana. 51. Vande voorzij noordelycke Eplanden/tot den hoech Patana leeft op 7
 graden n. w. ten w. 28 mylen: Vande voorzij hoech/tot de Kiede 5. w. ten w. 2
 groote mylen/diep 9. 8. 7. 6. 5 vadem / anckeren op 4; oft 4 vadem modder
 gront 1 myl van't lant/eenen hoogen Berg 3. w. ten z. van u/en 't zypt epne
 de van 't kif o. ten z. 1; myl: 1. 1. 1. 1. ofte de Kiede is ghelegen op 6 graden
 53 minuten/afgaende noorwestering 5 graden.
 52. Afsinen vertrecket vande P. T. A. in de maent October/dan in November
 ist bequamer/overmits de westeliche winden dooy wapen: vanden hoech
 van Patana leeft op 7 graden/om binnien de Eplanden de ur te zeulen : van
 den voorzij hoech/tot 't Eplandeken Lapi 3. 0. 10 mylen(dit Eplandeken is
 gelegen dicht by 't vaste Lant van de La-ij) tot de noordelickste van Pulo Re-
 don 3. 0. 17 mylen/diep 16. 18. 20 vadem/buyten de Eplanden om.
 53. Vande noordelycke Eplanden Redang tot de zuidelycke Latanga
 Redang 3. 0. ten oosten 10 mylen/1 pte tuschen de Eplanden / ende 't vaste
 Lant 18. 16. 13 vadem steech grout/2 ende 1 myl van't Lant: men laet hir
 twee droogten aen stierboort leggen: van 't zuidelycke Latanga Redang,
 tot de twee Eplandekens Capas (leggen dyp Clippen by/aen de nooit zyde)
 3. 0. ten Zuiden 2 mylen/diep 22. 24. vadem/hoochte 42 graden/sijn gele-
 gen dyp mylen van't vaste Lant.
 54. Van P. L. Capas, tot Bahang 3. ten w. 19 mylen/diep 22. 20. 15. 12. 10 Va-
 dem: Bahang leeft op 3; graden: Van Bahang tot de West zyde Pulo Timao 3. 0.
 ten zuiden 14 mylen/diep 22. 20 vadem/ 't middellant is gelegen op 2 gra-
 den 45 minuten: van Timao tot Pulo Baly 3. 3. w. 5 mylen.
 55. Van Timao, tot Pulo Tinga zuiden 8 mylen/is een hoog Eplant/leeft
 op 2 graden 12 minuten: Van Pulo Tinga, tot de oosteliche Eplandekens/
 van 't Eplant Bintan breekt een graet 12 minuten/3. ten oosten/ende zypt/
 23 mylen/diep 28. 26. 25 vadem/ 't zyple Eplandekens: van een graet 12
 minuten/3. 0. 4 mylen/19 gelegen een Clip boven water.
 56. Van een graet/12 minuten by noorden/ofte die Eplandekens by oo-
 sten Bintam tot 3. 0. 0. op 2 graden/by zuiden/by de Link/3. 3. 0. 5. 1 mylen/diep
 20. 18. 16 vadem: Vande voorzij hoech streckt Bla. co 3. 0. ten Suiden/ende
 3. 3. 00/17 mylen/tot op 2 graden 57 minuten/diep 1. 1. 15. 17 vadem steech
 grout/2 mylen buyten 't lant: Van daer / tot de Suidt hoech Blanco 3. ten
 oosten/ende 3. 0. 4 mylen/diep 30. 33. 25. 22. 24. 12 vadem vuple grout : de zuid-
 elijken hoech van 't Eplant Bla. co is ghelegen op 2; graden: van dese
 voorzij hoech Oost 3 mylen/legghen enige Eplandelen: n. oost: 6 mylen
 by dese Eplandekens is vol droachten /en ondiepten/ so dat het een stract
 maccht/ende is dyp mylen wyt/ te weten aen de oost zyde van Blanco, daer
 harde stroop deur.
 57. Qua te zeulen aen de nooit zyde van P. L. Capas om/ende voort vande west
 landt. zyde/tuschen om/ra. ende Bla. co deur/ vande Clippen/ghelegen eben ba-
 ven water 3. 0. Oost/ en Duyt ten Oosten 23 mylen/tot een halve graedt
 bezyp.

bypzinden de Linie ende sullen 't Eplant Lings komen te sien / van ; graedt Z. ten Westen naer 't Noort eynde van Banca verby eenighe Eplandekens passeerende ontrent 20 mylen: komende by 't Noort eynde / legheten altemet niet meer als 4 Dadem diepte / ghy sult alle naerstigheyt doen / om by de Cuse van samara te komen op 6 Dadem/ overmits aende west-zyde van 't Eplant Banca onessen gront is.

58 Dande zuyp hoech Banca leyt op 3½ graet / te weten die oost-zyde / Z. W. 6 mylen/ onessen gront / 14. 8. 12. Dadem/ daer na essen gront / 11. 12. Dadem kley gront. Van den voorsz hoech tot Sumatra ofte het Eplant/ niet dat Kif/de oost-punct W. C. W. 14 mylen. 't Kif streekt van 't Eplant af zee-waerts O. N. O. twee grote Mylen.

59 Van den Zuyp-hoech Banca tot Bantam Z. ten Westen/ ende Z. E. West 20 mylen/men sal dan een dzoogte gepasseert hebbē/leyt van Banca in Noort ten Oosten 13 mylen: dese dzoogte is stepl/comit niet naerder als 10 Dadem/ is onder water gelegen. Oste pemant van de Zuyp-hoech over slach naer Samara, soo ist gheraden Z. W. aen te loopen 20 mylen/ tot twee Eplandekens/zij gelegen 3 mylen van Sumatra; van die 2 Eplandekens tot Bantam Zuyp ten Oosten 15 mylen.

Aenwijsinghe om te zeylen van Bantam door de Strate Balimban, ende Zabon, voor by Malacca tot Achin toe.

60 V Ertrechende van Bantam na Achin den 15 October/ so raeckten ge-meenlyk noch wat voorspoedig voort/in 6 weken : van Bantam tot twee Eplandekens/ N. ten W. 15. mylen/ ghy meugt tuschen Sumatra ende de voorsz Eplandekens wel dene passeren: als de twee Eplandekens/oost van u leggen een groot myl/ diepte 5 Dadem harde grondt. Dande voorsz Eplandekens/tot den hoech van Sumatra ofte het Eplant/gelegen dicht by de Cuse/dat men't qualijk voor een Eplant kennen kan/streekt een groot Kif af O. N. O. twee grote mylen/soo dat men van de twee Eplandekens/ tot de Oost-punct van 't Kif is N. ten Oosten 18 mylen/ niet nader als vijf Dadem harde gront/6. 7. 8. Dadem steech gront/van Bantam tot het Kif noor-den 33 mylen/leyt op de 3 graden 48 minuten.

61. Van de Oost-punct van 't Kif/tot 't Eplant Lasapara, N. ten O. 8. a 9. Mylen/ dan men moet Noorden aengaen op de diepte van 7. 6½. 6. Dadem steech gront. Lezapara is gelegen 3 mylen van Sumatra/ghy sult by Sumatra Eplant. langens loopen/op de diepte van 7 Dadem/ ½ myle van 't lant/want aen de zyde van L. zapara, ist onessen gront en dzoogte/dacrom zyt gewaerschout andermael / niet verder van sumatra als 1 Myl te gaen / 't loot altoos inde hant.

62. Van Lasapara tot den hoech A. N. W. ten Noorden 4 Mylen/diep 6.7. 3. Dadem/gront als vooren/van A. tot den hoech B. N. W. 7 mylen/diep 10. 12. 8. Dadem: een myl buppen Sumatra; tuschen Sumatra ende Banca ist wyt 3 Mylen/men sal hem wachten voor die zyde van Banca, want 't is daer onessen gront: van B. tot een Kieviere C. N. W. ten Noorden 6 Mylen/van die voorsz Kieviere tot Z. ende Noorden/ met die Kieviere Paliboom, diep 7 Dadem/ W. N. W. 7 mylen: dit is een grooten inwyck/met laeg voor lant/dat Kievier, men qualijk 't lant kan sien.

Monoppi 63. Wie begeert aan de Noortzijde van Banca om te zeulen/ die sette den berch Monoppi op't Noort eynde van't Eplant Banca. Z. Oost van hem/ loope daan N. ten Oosten/ sult comen te sien / Eplandekens by den anderen leggen/ genaemt Pulo Tayo, sijn gelegen ontrent 12 mylen van Monoppi; dese voozij; Eplandekens sullen blijven aan de N. zyde: als Monoppi 3. o. van u is/ so seecht een kijf af van Banca. Z. W. ontrent een myl lanck.

Tamian-
bond ten
hoech.
• **Varella**
Eplande-
ken.

64. Van Supden ende Noorden met de kevier palinboam 3 mylen/ diep / vadem; tot de hoech van Tamianbor. N. West ten Noorden 20 mylen/ diep / Vadem modder gront: desen hoech is gelegen op een graet/ bezupden de Linie; van 1. a. jambin. N. P. O. 2 mylen/ is gelegen/ t' Eplandekens Varella, laetent aen stier-boort leggen/ lept op 52 minuten by zypden den Equinoctial, alsmen 't voorzijeven Eplant begint te genaecken op 2 ende 3 mylen/ so behoeftmen diepter water/ 10. 12. Vadem/ in desen wech regheleertmen hewzelven meer naer de diepten als naer de cours / overmidts dat daer harde stroomen loopen.

Calath-
gas/ Epl-
andekens.
Epland-
ken.
Calat-
ingas.

65. Van't Eplant Varella tot de zypdelherte Eplandekens Calatingas, N. W. ten Westen 6 mylen/ diep 14. 15. 12. 10. Vadem/ gront als vooren; van Calatingas tot den hoech Taynamballa, hier heeft Sumatra een grooten inwyc/ dat men geen lant sien en can tot Taynamballa, te weten de zeehelyste punt van't Kijfoste dzochte/ N. W. ten N. 15 mylen.

Tamam-
bond ten
Pulo Dur-
ay.
Tatanga
Coupen.

66. Item van den hoech Taynamballa, hier heeft Sumatra mede een diepen inwyc/ tot den hoech Taisambora, N. ten Oosten 7 mylen in desen wegh diep 12. 14. 16 Vadem: soo ghp hier int Oost Tuydt Oosten/ ende Z. O. ten oosten hoogh lande siet/ sult weten dat ter Eplandt 1. ing. 15. Vadens hoech Taisambora tot Pulo Duray Noorden 7 mylen diep 10. 8. 7. 6. Vadens klep grondt; tusschen Sumatra ende t' Eplandt Duray ist wyt ontrent twee mylen/ diep 6. a. 7. Vadem/ t' Eplandt laten aen stier-boort leggen.

Campar/
Bon. et.

67. Van Pulo Duraj, tot de twee Clippen Baratinga N. W. ten Westen 6 mylen/ diep 6 a 7 vadens/ sijn gheleghen op 50 minuten benvoorden de Linie: ghp sult dese 2 voozij; Clippen aen stier-boort laten leggen/ diep 6 a 7 Vadem; tusschen Sumatra ende Baratinga ist wyt een clepni mylken/ sijn ghelegen niet hooch water onder/ ende laech water boven van sumatra comt een sievier wpt loopen/ ghecaemt Camper, die stroom baldt naer die twee Clippen toe.

Sabon/
Eplant.
Geram-
parcer/
Eplan-
ken.

68. Van Sumatra tot Sabon ist wyt 2^e myle: Sabon ist Landt dat men aen stier-boort laet legghen: van de Westelycke Clippe Baratinga, tot den Canael van't Gerampcerde Eplant N. 3 mylen/ latende een Eplandekens met een doorn/ ende noch een gantsch sonder geboomten aen bag-boort leggen/ diep 6. 7. 8. 7. 6. Vadem/ aen Sabon trigtmen harde gront: van't Gerampcerde Eplant tot Sabon ist wyt een clepni mylie/ in 't midden van't vact water is gelegen een steen/ van zuiden oncessen gront/ so dat daer niet wjder is als 1. vanten Myl: mit rechte vact water diep / Vadem streech grondt/ ghp sult t' Gerampcerde Eplant aen Bagboort laten leggen/ ende loopen by Sabon langens op Vadem als vooren.

Alonalon/
Epland.
Malacca/
Malacca.

69. Van't Canael van't Gerampcerde Eplant/ tot Alonalon/ t' welche aen stier-boort blist leggen/ Noorten Westen by Mylen/ diep 9 vadem streech gront: van Alonalon tot sumatra West 2^e Mylen.

70. Van Alonalon tot Malacca N. W. 22 mylen/ diep 12. 15. 20. 25. 26. 28. Vadem.

Vadem: Malacca is gheleghen op de hoochte van 2½ graden by noorden de Linie: van daer tot somatra Z. W. 7 mylen: aen de West syde van Malacca, ontrent 3 mylen leggen 2 dwoogten / ½ myl van't landt: van Malacca, tot de Caep de Rochado N. W. 9 mylen/ een myl vande voorsz Caep diep 20 Vadem/ leeft op 2½ graden: vande Caep de Rochado, tot somatra Z. W. 5 mylen.

Cary de
Glo: habo.

71. Vande Ciep der chado gediept 22. 20. 18. 16. 14. 12 vadem/ t' savontas ten thien uren geanker op 12 vadem zant grondt / t' Noordelyckste Eplant Aen West Noort west van u so lange als Pulo Parselai, sien cont: ontrent half wezen synde/blyst Pulo Parlaer, int Oosten/ende wat naerder de Epelanden comende / in't Oosten Tupden/soo zyt ghp wyp van de dwochten Pulo Parlaer, is een hoeck/ gelegen aen de Cuse van Malacea. dan ghelycht van verre een cont Eplandt te wesen: alsmen bupten t' vaer water is/soo rygt men de grondt van grof sandt/ende swarte schelpen / ende moet men dan weder om soeken/cleyn dupn swart zant/oste modder gront/daer loopen harde stroomen.

62. Vande Caep de Rochado , tot het Noordelyckste Eplandt Aen West Noort West 14 mylen/lept op de hoochte van dyp graden/diep (1½ myl door gaengs af) 18 Vadem/ latent aen bagboot leggen: vant noordelyckste Eplant Aen, tot het Eplandt Pulverre nooxt W. ten W. 20 mylen leydpt op 32 graden/diep 35. 36. 34. 32 vadem; van Pulverre, tot Pct. ebakers Eplandt Ost ten nooxt 7 mylen.

Aru/E-
Piant.
Pulo Pa-
selat.

73. Van't Eplandt Pulverre,tot Sumatra,op de hoogte van 5½ graden nooxt West 31 mylen: vande voorsz haagte Sumatra, nooxt West ten noorden/ende West nooxt west 26 mylen/tot een hoeck gelegen een myl vande Niede Achin: de Niede van Achino is gelegen op de hoogte van 5½ grad, by noorden de L. Achin. nie Equinoctial. afgaende nooxt-westeringe 7 graden/ men leyt ten ancker op 9 vadem clep grondt/ ½ parde myl vant Lant/de bovenste hoeck nooxt Ost: van u een cleyne myl: een Clip/ leggenda boven water nooxt Ost ten nooxt/ist wijdt ½ myl/ diep 7. 8 vadem zant grondt / ghp mecht wel tusschen deur passeren : inde maenden December/Januarius/Februarius/ waepen hier n. G. ende o.n.oosten winden.

Pulverre/
Eplandt.
Poleba-
kers E-
plandt.

Aenwijsinge vande Courssen, om te seylen van Achin naer Zeylon, voorts naer Puncto Gallo, tot Mosulipatan toe.

74. I Tem vertrekende van Achin, den 20 ooste 30 in Januarius/ende begaat t' wester gadt uyt te loopen / soo is het vande Niede / tot het voorsz gadt 5 mylen strecht uyt West Tupdt West lanck 2 mylen / diep 18. 20/25 vadem vuple grondt/ daer loopen harde stroomen deur/ in dit voorsz gadt is gelegen een steen onder water/ de ze sietmen daer op branden/ghp salt die steen aen stierboot laten leggen/ende een kif aen bagboot/ t' welke strecht van een Eplandt af/gelegen dicht by Sumatra: van dese steen/tot dat kif nooxt West een cleyne myle : hier moetmen tusschen dooz passeren/laetende de Gomes Poels aen stierboot leggen / ghelyck als die steen/ dant is Gomes beter tusschen de Gomes Poels,ende Pulo Way,deur te seylen/ overniudt: dat Poels. het daer 3 mylen wijt is / geen ancker grondt: soo laetmen de Gomes Poels Pulo Way aen bagboot leggen/ende Pulo Way aen stierboot.

Gomes
Poels.

Niobatis.

75. Van desen voorsz-steen/ tot dat zuidelyckste Eplandt Niobatis no oxt Eplant. nooxt

Doort West twee-en-twintigh mylen / dit is te verstaen op een Compas ghelegen op 8 graden afgaende Noort-westeringe; van't Eplant Niobaris tot Seylon, op de hoochte van 7 graden/128 duptische mylen : in dit overzeplen/om des tydt des jaers/loopende harde stroomen / om den Tuydt/overvindts dat de N. O., ende O. O. winden uyt de Wocht van Bengale wapen.

Wocht van
Bengala.

76. Int gesicht van Puncto Gallo, so krygense den 14 Martius de eerste Westelycke winden / te weten W. Z. West/daer naer Z. West / dan in't laetste van Maert wapen die voorzij ghestadich deur / de stroom hardt om den Noort/dat duert tot den eersten October toe/dan beginnen de O. D. Ooste ende Hoogdt Ooste winden te wapen / uyt de Wocht van Bengala de stroomen uyt de Tuyt ; geduerende wederom tot in't laetste van Martius / alsoo vooren verhaelt, 't gebeurt somtyts wel dat de winden 14 dagen vroeger/ ofte later deur wapen.

Tanabara
ta Cap.

77. Van Puncto Gallo, tot de Bape Tanadara , Oost 5 mylen/heest tot een teeken eenige roode aerde/in desen wech diepte 33. 30 vadem zant gront: ontrent een myl bupten lant / daer zyn ghelegen eenige groote steenen/soo dat de gront niet schoon is.

78. Item van Puncto Gallo, tot den hoeck O. ten Z. ende Z. Oost 7 mylen; van desen hoeck strect Ceylon Oost ten N. 6 mylen/in desen wech heest men geen laeg voorzij-landt; van daer strect de East O. N. O. 15 mylen/tot op de hoochte van 6½ graet; in dit baer-water/ 2 mylen buptens lant diepe 35. 40 vadem zant gront/20 vadem is krael gront.

Matacalo
do Brab.

79. Vande 6½ graden/tot een dzooch N. O. ten O. 7 mylen / gelegen op 6 graden 37 minuten/een myl van't lant; vande voorzij dzoogte/tot een anderre dzoochte/N. O. wel so Oostelycke/ 6 mylen/ is ghelegen twee mylen van 't lant/op 6 graden 50 minuten/vande tweede dzoochte/tot Matacalo. Noortden 10 mylen; Matacalo is gelegen op 7½ graden/ de beste Nede op 11. 12 vadem zant gront/2 partij myl van't lant; Cabo de Frille, ooste Muonex-cap. M. van u bevonden/daer 13 graden Noortwesteringe 11½ graden/een streec op 't Compas: Die van Achin gaen't zepl/den 20 Januaris/ ooste den 10 Februarius; die begheert naer Puncto Gallo , sal Ceylon aendoen op 7½ graden/ 1½ myl buptens lant diep 24 vadem zant gront/ooste op 7½ graden.

Cabo de
Felle ooste
Muonex
Cap.

80. Van Matacalo,tot de Sieviere Poel Gamma N. ten W. 5 mylen/in't incomen vande Sievier/met hooch water/en spzing-stroom/diep 9 voeten/aen de Noort zyde leeft een Clippe ontrent ½ myl van't landt : Van de Sieviere Poele Gamma tot de Sievier Triquamalo N. ten W. 13 mylen/ ghelygen op 8½ graden/ontrent 2 mylen aan de Tuydt zyde /ende 2 mylen aan de Noort zyde van Triquamalo . zyn gelegen eenige kustsen / ooste Clippen boven water; een half myl van't lant.

Matabar
na Gouver.

81. Van Triquamalo tot de Sieviere Mirahara/is gelegen een Banck voorzij-strect in See een myl) N. N. W. 11 myl/ te weten de zeelijckste punt van 't Kiffleydt op 9 graden 26 minuten ; inde distantie van 11 mylen ist diep 30 a 32 vadem/ 1½ myl bupten lant.

Triqua
malo, ne
ver.

82. Vande Zeelijckste punt / tot 't Noordt eynde Celon. Noordt West 10 mylen/20. 15. 10. 9. 8 vadem schoone zandt grondt 1½ myl van't Landt; de Noordelijckste hoeck van Celon is gelegen/ op de hoochte van 9 graden/ 25 minuten.

83. Item den 4 April 's avonts he noort hoech van Celen. West van my / 7 mylen/diep 15 vadem/hoochte 10½ graden/ met den zuydelyke wint/ deden cours West ten Tuyden aen/ lieten gestadig het loot gaen / droogden op van 15/14/12/10/7/6 vadem/ meest sterk gront; nacht ten 12 uren sagen 't vasteland van Coromandel, deden doen cours langens de wal N. ten Oosten op 6 vadem/ met cleyn sepl/ den 5 des smorgens sagen Negapatan, N. N. West leggen.

84. Vande noort hoech Celen tot Negapatan, is inde ghemeene pascart Negapatan
van Stadt W. n. w. 30 mylen, ende naer myn opinie/ en gissinge na de stroom gemaect/ gesepelt te hebben 21 mylen: so dat vande noort hoech Celen tot Negapatan behoorzen te sijn n. w. 21 myl; overmits daer harde stroomen loopen/ is met veel scherheyt af te schryven: dan is geraden/die van den voorsz hoech oversteekt naer 't vasteland Coromandel, 't loot gestadigh te ghebruycken: 't welche sal waerschouwen.

85. De Stadt Negapatan is kenbaer/ overmits datter in staen veel witte hyspen/ lept op 10 graden 55 minuten: men mach ancheren op de Kede/ op s vadem/ schoone zant grondt/ een gotelings schoot van't lant: die na Negapatan begeert/moet Negapatan in't gesichte loopen.

86. Van Negapatan tot Negenampatuam noort ten Oosten 12 mylen/ men Negher
nambaru
am Stadt lept ten ancker op de Kede in 7½ vadem sant gront; ½ myl van't lant/ hoogte 11½ graden afgaende noort wiferinge 15 graden: 5 mylen aen de Tuyde Negenampatuam, lept een drochte van wit sand/ met laegh water boven/strekende van't lant een myl 't Zeewaerts.

87. Van Negenampatuam tot de Stadt S. Tome, is kenbaer ghelyck N. S. Thome Stadt.
Palicarte/
Stadt. gapara: n. 19 mylen/ daer lept een cleyn baechken voor; ½ myl van't lant: van S. Tome tot Palicarte, n. 6 myl/ men lept op de Kede van Palicarte in 8 vadem schoone sant gront/niet clep daer onder gemengt; ½ myl van't lant Palicarte is gelegen op de hoochte van 13 graden 24 Minuten: heeft een Kede vier niet hoog water/ende sping-stroom 10 voeten diep 1½ myl aende noort 3 pdie van Palicarte, lept een baech/strekt Zeewaert 2 ofte 3 mylen.

88. Item van Palicarte, tot Amegon-Noorden 12 mylen / van Amegon- Noorden 5 mylen/ is gelegen een baech/strekt langens de wal 2 myl lant: Amegon-
noorden: en een myl 't Zeewaerts: hier begindt een bocht te comen/en deurt tot een langen hoech lants/daer een kif afstrekt dyp mylen 't Zeewaerts.

89. Van Palicarte, tot den lagē hoech/strekt i kif af 3 mylen 't Zeewaerts/ diep 3-4 vadem on-essen gront/noorden 38 mylen: desen voorz hoech is gelegen op 15 graden 45 minuten: als men op 't kif is/ so lept 't hooge Landt van Moupel: W. ten noorden/ende W. n. w. van u. Moupe-

90. Van 't Zeehjcke punt van 't kif tot de Kede Perapoely n. o. ten noorden/wel soo noordelycke 10 mylen: om dese voorz Kede te hennen/ heeft eenige Cocs, ofte Seterij boomen/ als die o. ende o. ten zuyden/ van u staen 1½ myle van 't Landt Perapoely, so is men op de voorz Kede/ ancheren in 7 vadem zant gront; ½ myl van 't Landt Perapoely, lept op 16½ graden.

91. Da Perapoely, tot te kif/de Zeehjcke punt O. T. O. 8 mylen/ voorz langens 't kif O. n. O. dyp mylen/ so is men om't kif: en is de cours nae de Kede van Maslipata: n. 3 ofte 4 mylen/ settent op dyp vadem modder-gront een groeten boom rondt/west van ti/ een myl van 't Landt: die begeert op 16 voeten waters te settent met een schip dat 12 voeten diep gaet/ can ½ myl Maslipata:
parat.
stad.

nader komen/gront als vozen: Malulipatan is ghelegen op de hoogte van 16² graet op Noorden den Equinoctiael; afgaende Noortwesteringe 17 graden.

Mataca- 92. Alsoo te Matacalo is 13 graden noordt-westeringe/ende te Malulipatan 17 graden; differentie 4 graden/soo addeert 2 tot 13/maken 15 t'samen; om te weten dat dese courisen van P.^r.Q.^r Gallo tot Malulipatan toe / beschreven zijn op een Compas/dat de naelde moet leggen op 15 graden noortwesteringe/t welke 1^r strectt op't Compas is; dan ist geraden de Compasse Z. ende noorden te laten leggen/een peder han daer na facit maecken: Dit achte genoegh te zjiu tot behulp.

Schijn. 93. Item in't eerste van Junius begint in Malulipatan de landelijcken wind te waepen/gedurende onrent 14 daghen/soo vertreken de Schepen vande vereenighe Oost-Indische Compagnie na Achia, ooste nae Bantam, bryten Samatrom om/ doende haren cours by den wind over/om oorsake/dat dese schijfjaers in See de winden Z.W. ende W.E. W. waepen/ die stroomen loopen haet om de Noort, hebben altemet genoegh te doen Achi'aen te sepien: Van Malulipatan tot Achi'a Z.O. wel so zuidelyck 224 mylen,

Aenwijsinge vande Courisen, om te zeylen van Ternaten langhens de Caste Gilole, ende Bachian deur, voorts naer 't Welt eynde Borneo, tot de Cadiepes toe.

Ternaten. 94. Vertrekende van Ternaten in't laetste van Julio/ dan ist bequamer als in't beginsel van Augusto/ overmits de zuidelycke winden soo haet niet en waepen als in de maent van Julio: Van ternaten tot de Caste Gilole, O. 3. mijlen; van daer tot de Kede Gno-siquia Z. ten W. 7 mijlen; van Machian, ooste de Kede Gno-siquia, tot Gilole wjdt 2 mijlen; van daer mitswaachian terp/tot de eerste engte/ooste gat Z. ten O. wel soo oostelijck 10 mijlen, daer leggen dyp Eplandekens/waer van dat men twee aende Oost-zijde laten leggen/by't ronde Eplandekens langens, diep 30/40 vadem/2 myl wjt/van 't lant valt harde stroom deur/ lept op de hoogte van 23 minuten bezindien de Linie: oost-waerts dicht by de twee voorzij Eplandekens/lept te groot Eplant: 2 myl vande Eust Gilole, leggen 3 kleyne Eplandekens by/aen de Oost zijde/so dat het mede een gat maeckt.

Bachian. 95. Van de eerste engte/tot een Eplant Z.O. 7 mijlen/tusschen 't zuidelycke van Bachian, ende 't Eplant/ist wjdt twee groote mijlen; van 't gat Bachian, tot het Ooster gat Oby, Z.E.O. 12 mijlen/wjt 2 mijlen/is ghelegen op de hoogte van een graet 30 minuten: 't Eplant dat aan backboort blijft leggen/is een lanch effen lant/aen de Oost zijde leggen 2 Eplandekens/by zuiden noch 2 Eplanden/gelegen bryten 't waer-water; 't Eplant dat aan stier-boort blijft leggen/is mede een lanch effen landt/strectt meerder zuidwaert: Van 't gat Oby, tot een Eplant west zuid west/ende Z.W. ten westen 8 mylen.

Boure Ep. 96. Van 't Oost gat Oby, tot het west-epnde van Boure (lept op 32 grad.) loeft Ca. Z.W. ten zuiden/ende 3.w. 39. mijlen; van het west-epnde Boure, tot de Ep-diepes, landen/ooste Canael Cadiepes Zuid West ten Tuyden 24 mijlen/ hoogte 52 lant, gract, Van het west-epnde Boure, tot het Tuyd-epnde sel: Noorden thien mijlen;

naelen; 't gebeurt wel als de winden zuidelijck wapen/dat men de Canael
van de Cadiep niet wel bezepen kan/komende op Botten te verballen/sult
veradverteert syn daer een groote bocht/ofte inwijk te wesen/daer de
Tonchen wel inghezepli zyn/eenige daer van ghebleven:van't west eynde
Bou tot de hoeck Groen, ofte 't Noorder gat van Botten West zuid west
33. mylen.

97. 't Noorder gat van Botten is wijt 1½ myl / is gelegen op de hooghte
van 4 graden 18 minuten/strekt voor eerst een myl west/daer naer altemet
zuidelijcker/tot het Z. westen 2 mylen / latende dan een kleyn Eplandekens
met 2 kijpkeus/aen bagboot leggen/van daer strekt Botten Z. ten westen
7 mylen/diep 25. 22. 28. 30. 33. 24. vadem goede anker gront/gier begint
de eerste enge/sijt wijt een half myl/aen bagboot laet men leggen een Epl-
landekens/daer een rif af strekt van wit zant/aen stierboort een droogtes/
't welch een enghete maect/diep 8. 9. 10. 11. 12. vadem harde gront/van de
enghete tot een droogte Z. ten westen 5 mylen / een musquet-schoot vande
droogte aen de west zyde/diep 25. vadem zant gront/in dese weg van 5 my-
len/ist wijt 1. 2. 3. mylen/vande voorschijf droogte tot het nauste/wijt een mus-
quet schoot/latende een kleyn Eplandekens/aen bagboot leggen/'t welch
met laeg water aen't lant vast is/Z. ten westen 3 mylen/van het nauste een
musquet schoot wijt/diep 50. 60. 70. vadem vryle gront daer naer 1½/so dat
't gat op 't nauste lanch is ½ myl/daer valt harde stroombodeur... tot Bot-
ton Z. ten westen en Z. Z. 10. 2 kleyne implen/diep 50. 45. 40. 35. vadem clep-
gront/de oostelijcke wal naest/van daer tot Botten zuiden een myl/leyt op
de hoochte van 5 graden 33 minuten: van Botten latende een Eplandekens/aen
bagboot leggen/daer een rif af strekt/van wit zant/tot dat zuid eynde
van 't Eplant Cambona, 't Middellant w. 3. w. wel so westelijck 10 mylen.

98. Als men de Bogueron is passeert inde maent December ende Janua-
rius/en begeert met contrarie ofte noordelijcke winden te zeulen naer Ter-
naten, soo is 't geraden tuschen Gelebis ende de noort zyde van 't Eplant
Cambona deut te loopen: van de Bogueronis, tot dat gat O. N. O. 22 mylen/
wijt op 't nausten 1½ myl/dari sal u gemoeten een banch van 7. 10. 12. vadem
vryle gront/Celebis naest gelegen/vande voorschijf banch tot het Eplant sael
N. O. 3 mylen/latende twee droogten/aen stierboort leggen/groen water/
ende dicht by Celebis/seenige Eplandekens/wijt een half myl/diep 25. 26. 28.
26. 30. vadem: van Sael tot een rond Eplandekens dat aen baghboot blijft
leggen w. ten zuiden ½ myl/diep 30 vadem: van sael tot 4. Eplandekens/die
aen stierboort bleven leggen N. ten O. 5 mylen/diep 28. 24. 17. 16. 15. 14. 13.
vadem goede anker gront/daer zyn gelegen veel laghe Eplandekens met
droogten/leggen bupten dit baer-water om de oost:van 't westelijck Epl-
landekens vande vier/tot 6 a 7 droogten met groen water/te weten de oo-
stelijcke droogte W. ten N. 4 myl/diepte 13 vadem: van 't westelijcke Epl-
landekens voorschijf de cours N. N. O. naer N. O. 3 mylen/daer naer O. N.
O. 5 mylen/diep 14. 15. 20. 24. 20. vadem schoone gront/een myl van Celebis
tot een Eplant dat aen stierboort blijft leggen/tuschen Celebis en 't voorschijf
Eplant ist wijt ½ myl/diep 12 vadem/strekt oost cē myl/ dan sietmen N. O.
de O. in zee 't noorder gat van aaronupt/ofte de hoeck kromt/vande O. 3 myls
wijt noort oost ten oosten 2 mylen/diep 13. 18. 38. vadem/ latende
een Bap aen Celebis leggen/aen de O. 3 myde vande Bap strekt een rif af.

99. Item van Celebris Noorden/wel so westelyck 4 mylen/diep 28.30.20.
 18.15. vadem/ latende 3 kliphens/daer na Eplandekens met 3 kliphens
 aen bagboort leggen/met een groot Eplant aen stierboort /wijt op 't nau-
 ste een kleyne Mijl/van de 3 Eplandekens tot een Eplandeken N. N. West
 3 mylen/latent aen de Oost zyde legge/met 2 aen de West-zyde: $\frac{1}{2}$ myle/van
 't Eplandeken N. N. W. 6 mylen geen gront /men laet veel dzooghten aen
 stierboort/en aen stierboort wijt $\frac{1}{2}$ mijl/diep 30 vadem schoone gront; van 't
 gat een half mijl wijt/tot den rupgen hoeck/strekt een langhe dzooghte af
 N.O. twee mylen/diep 28.9.7. vadem/lept op de hoogte van 3 graden 8 mi-
 nuten:van de voorzijde tot een Eplandeken W. N. W. $\frac{1}{2}$ mijl/aen de Z. Z. W.
 zyde van 't Eplandeken/diep 10.13. vadem/schoone gront.

Rupgen
hock.

100. Van de Rupgen hoeck/tot 4 a 5 Eplandekens/zijn gelegen in den in
 wych van Celebis N. ten westen 2 mylen/diep 30.36. vadem schoone gront;
 in desen weg laetmen veel Eplandekens/ende dzooghten aen stierboort leg-
 gen/wijt op 't nauste een Hoteling-schoot/diep 9.10. vadem Cozael gront:
 van daer Noorden een mijl/diep 30 vadem/lept een dzoogte aen bagboort/
 met die 4 a 5 Eplanden: van 't nieuwe /tot een Eplandeken leggen 3 klip-
 pen by/aen 't zuid-epnde N. ten Oosten/wel so Oostelyck 12 mylen; hoog-
 te 2 graden 10 minutten: Als men de voorzijde Eplanden aen de West-zyde
 laet leggen/dan passeertmen 5 dzooghten/daer van 2 aen de Oost-zyde bly-
 ven leggen/loopen noch over een Banck van 3 vadem/Cozael gront; dan
 N. N. W. aen 2 mylen/seplten noch door/ Eplandekens/diep 8.9 vadem
 hier laetmen aen de Oost-zyde; van 't nausten tot een Eplandeken Noor-
 den ten Oosten 17 mylen: van dat voorzijde Eplant/tot een ander Eplant N.
 N. Oost 2 mylen: Dese Eplanden al te mael aen de O. zyde/is de bequaem-
 ste wegh: van daer N. O. Oost 4 mylen/tot Batjaga; valt harde stroom upt/
 ende is wijt $\frac{1}{2}$ myls/strekt Celebis Noorden ten Oosten 40 mylen / schoone
 cust/tot een graet by noorden de Line; van een graet/tot dat noord-epnde
 van Ternaten O. 26 mylen.

Cromy.

101. Van 't noorder gat botton, wijdt twee mylen/ooste den hoeck Cromy,
 tot het zuid epnde van Zoela. Noort Oost ten Noorden/wel so noordelyck
 Xula/Oby 38 mylen/hoogte 2 graden 50 minutten; van 't zuid epnde Xula tot Oost gat
 van Oby noort oost/ enden n. o. ten oosten 32. Mijlen: van 't ooster gat van
 Oby, tot het zuiden gat van Bathao, wijdt twee groote mijlen n.n. West 12
 Mijlen; in dit waerwater is gelegen een steen onder water: van 't gat Bar-
 han/tot de enghete/dat $\frac{1}{2}$ myls wijt is. N. N. West 7 mylen/lept op de hoogte
 van 25 minutten by zuiden de Line: van dese lengthe tot het Eplant Mac-
 quian, de Heede Noffqua mitswater noord ten westen/wel so westelyck 10
 mylen: Tusschen Gilole, ende dese voorzijde Heede ist wijt 2 mylen; achte dese
 wegh bequaemer naer Ternaten te seplen/overmits weynigh dzooghten zijn
 gelegen/als door de dzooghten/ende ondiepten langens Celebes.

Aenwysinghe van de Coursen, om te seylen van Jaccatra naer Ia-
 pan,tot inde haven van Firando.

A Dno 1620. den 14 Junius/ Sondaeghs s' moorghens/daeghs voor de
 volle Maen/met de Oostelyck Mousou van Jaccatra t' sepl ghegaen/lie-
 ten 5 Eplandekens aen stierboort leggen/zijn gelegen van Jaccatra N. ten
 Oosten

Oosten 4 mylen / waer van is 't noordelijc 't grootsten / 't sabontseen Eplandeken / Oost van ons 1 myl / diep 20 vadem; van J. carra, tot de voors Eplandeken u. ten Westen 10 mylen / diep 18. 15. 20. 24. 26. vadem moddergrond / dan is geraden 't Eplandeken aen de West syde te laten leggen; om redene(n) dat de stroom hart om den West loopt) met springstroomen ende so veel hoger boven de andere Eplanden te zeulen / die daer veel in 't ghetal om den West blyven leggen.

103 Den 15 dito s' nacht de wint Oost/ ende O. T. Oost met een doorgaende coelte/diepte 23. 18. 20. vadem / lieten alle de Eplanden aen bagbocht leggen 't naeste Eplandeken een myl behouden cours n. ten Oosten 9 mylen; so dat wp van jaccarra syn 18 mylen / sagen in 't west n. Westen een Eplanden 3 mylen en T. noch een Eplandeken 4 mylen ; dit Eplandeken lepot op 5 graden 8 minuten : alst voorsepde Eplandeken W. T. W. van u lept 3 groote mylen ist diep 12 vadem clep gront.

104 Den 16 duo dingsdaegs/ den wint O. T. O. hoochte aen de Sonne Barca ^{Epland-}
3½ graedt gesien Barca n.o. 4 mylen van dact / deden onse cours W.n.W. ^{Epland-}
twee mylen doen gesien de Eplant i. uzapara n.w. ten Westen 3 mylen van uzapara
Eplandeken/ gelegen op 5 graden 8 minuten: tot uzapara n. ten Westen Eplant-
27 mylen diepte 12. 13. 14. 13. 10. 8. vadem/ altemet groen water / oste het
droogten waren; van jaccarra tot het Eplant i uzapara, leyt op 3½ graden/
noord ten Westen 47 mylen / dan moet u wel wachten voor de jecoumen/
die des tydt van't Jaer om den West loopen.

105. Den 17 dito smorgens/ den wint T. oost: als ghp Luzapara n.o. van
u begint te krygen/ so ist diep 4 vadem: so lange Luzapara oost van ons ligt
2 mylen diep 4½ vadem / op dese diepte van 4 vadem ende een voet/ en 4 vadem
min een voet / gedurende twee groote mylen werchs: latende 2 derde
waters aen de zyde van uzapara, ende een derde deel aen de zyde van sumatra 't is dat voozschreven Eplant Luzapara tot de vase Eoste van Sumatra
wijdt 3 cleyne mylen : om u voort te wachten die aen de oost zyde blijft leggen is groen water: umara streekt tot den eersten hoeke
noorden/wel soa Gosteljek diep mylen/diep 5. 6. 7. 8. 9. vadem: nevens den
voorschreven hoech ist diep 9 a 10. vadem; van den eersten hoech / tot den
tweeden hoech nooit West 7 mylen/diep 10. 12. 15. 18. vadem/clep gront.

106. Vande tweede hoech/ tot den derden n. west ten noorden 6 mylen/
is een lage punt/diep daer nevens seven vadem: Vande derde/ooste langhe
punt/tot de vierden hoech/west ten noorden 7 mylen/latende een droogte
aende zyde van sumatra, ende een acen de ande syde van Barca, diep in
't waer water 14. 15. 16 vadem streekt gront: van den vierden hoech/tot den Berg Morapi gelegen op dat noort epnde van't Eplant Barca n. ten noorden ^{Monaph.}
5 mylen; desen voorschreven Berg n.o. ten noorden/ een myl blycken't voort en Berg,
tant diep 15 vadem/ ende 't noort epnde van Barca noorden van or. 5 2 mylen:
Op den 18 des abonts/ van't noort epnde Barcke, tot de seven Eplandeken
landen/ ofte Pule tay te weten aen de oost zyde/n. n. oost 12 mylen / diep 12. vadem
15. 18. 20 vadem; de sephen Eplanden sijn gelegen op een graed 8 minuten:
als dese voors Eplanden west van u legghen een myl diep 5 vadem; van
't noordelijc hofte van de seven Eplanden / tot eenander Eplant o. n. oost 5
mylen van Pule tay tot Pulepon, sijn ghelegghen twee cleyne Eplandekens Pulepon.
aende n. oost syde: n. west 7 mylen van't noort epnde Barcka tot Pulepon,
lept.

lept op 48 minuten zuydelycker breedte / daer is mede vaer water op / is hoorden 17 mylen/sult in dit vaer water binden 18/17/16/15/14/12/10/8/9/10/11/vadem.

107. Item bande Eplanden / tot Palo Timaon, als 't west van u leyd 8 mylen/ is de cours noorden 58 mylen/diep in desen weg 17/18/23/24/27/30. vadem; 't Middel-lant van Palo Timaon is gelegen op de noordelycker breedte 21 graden ; heeft aan de noordt ende west 3pde versch water : Van Palo Caton
vadem, tot Palo Candor, noort noordt oost 98 mylen/diep 32/36/40/38/35/32/30. vadem klep-grondt: als Candor noort ten oosten/ ende noort noort oost van u leyd 27 mylen/100 krygt men zant gront 27/26/24/27. vadem/wy hadden hier 4 a 5 daghen harde Laken / met regen up den west noort wester/alternet noord west/zepliden daer mede om den oost kregen diep water te weten 22 a 23 vadem grof zant-gront.

108. Den 27 dito Saterdaeghs naer noen ten 3 urenn / ist wat opghelaert/gesien Palo Candor, westen noorden van ons 6 mylen/diep 24 vadem sante gront / een upp daer naer weder doncher gheweest : daerom ist gheraden alsmen de lengte van Palo Timaon heeft 8 mylen daer van/(als boven verhaelt) dat men courses sal stellen Noort ten Oosten: overmidts de Caeken/die dees tyg Jaers niet ongestadigh weer/up den west noort westen/ende noort westen komen/met klepne zepliden moeten loopen. Palo Candor, is een hoogh Berghachtig Eplant / heeft aan de noort oost 3hde 5 a 6 klepne Eplandekens/lept op de hoogte van 8 graden 40 minuten / verschepden vande Euse Champa ontrent 14 mylen; als Palo Candor oost van u leyd/ ist diep 18 vadem 3 myl daer af.

Banck. 109. Van Picolander, tot de Banck de broote Noordt Oost seventhien mylen/ghblyt dese Banck niet naerder komen als 16 vadem/ is ghelegen Cambopa. op 4 mylen t' Zeewaerts bande Euse van Camboya: vande voorzchreven Banck tot de Caep de Cecir Noort Oostende Noordt Oost ten Oosten 32 mylen/diep 19/21/20. vadem/ eerst wit sandt / daer naer schelp grondt: Vande Caep Cecir de Terre, tot Palo Cecir de Mare, lupt ende lupt ten Westen 10 mylen: Caep de Cecir is gheleghen aan de Euse van Champs, op de hoogte van 10 graden 53 Minuten; 't is tot Averhella Noort Oost / ende Noort Noort Oost/langens de Zee 33 mylen/geen ancker gront/2 a 3 mylen bupten lants.

Avalera. 110. Primo Julij, van d'Avarella, gheleghen op de hoogte van dertien graden/ is een Steen-siots/staat boren op renen Bergh/ghelyk een Caep Pulo Caton/oste Toorn/ tot Palo Caton, Noorden / ende Noorden ten Westen ai mylen; als de Avarella Noordt Oost van u leyd / ende 3ijt dyp mylen van het vaste Landt/daer legghen enighje Clippen/ niet diep onder water; soop veradverteert is / moogter wel dooz/oste tuschen Caton, ende tuschen het vaste Landt deur; hei is daer wydt twee en een halve myl/diep 30/35. vadem/half zandt/half klep grondt: Van Palo Caton tot de Noordt Oost punt Aymaon, oste twee hooge Eplandekens Noordt Noord Oost 45 mylen.

Aymaon et Eplant. 111. Van de Noordt Oost punt van 't Eplant Aymaon, ghelegen op 18 en een halve graedt/ tot Ilhas de Lemo, sijn vier Eplanden/strekken aen de binnen oste Noordt 3hde Noordt Oost ten Oosten/4 mylen/diep inde Canael/d'Eplanden maest/ 10/14/15. vadem klep-grondt: dit Canael is wyt t'wee

Wijlen/daer seplmen dooz / als men van Japan komt naer Maccau, van het voorzchreven Canael/ tot Pedro Blanco, Oost Noord Oost 10 Wijlen/ een mijl daer af diep 18 a 19 Dadem/gront als vooren; Blanco is gheleghen van het vaste Lant ; a 6 Mylen: Pedro Blanco lept op 22 graden 24 Minuten/ voor Japan eerst oost noord oost 11 Wijlen/daer naer noord oost ten oosten 12 Wijlen/ Pedro Blanco tot het kis/oste ; klippen/ die op de Zypd Oost zijde van het Eplandt Ay-mao legghen; soo dat van de Noort Oost punct van Aymao tot het voorzchreven kis/ is 't Noordt Oost: ende Noord Oost ten Oosten/ een weynigh oostelicher 120 Wijlen/diep 35/38/40/35/30/27. Dadem klep gront; als men het kis begint te ghenaecken / diep 24/22. Dadem wit/ ende swart sant gront.

112. Item het Eplant Aymao, doet het van verde op als twee Eplanden/ van als men daer by komt/ ist een Eplandt niet een Zael ; van de Leeylekste Eplanden/oste dyp Clippen Aymao, syn gheleghen op 23 graden 6 minuten tot de dyp Eplandekens Kyobo. waer van dat noordelykste het Antobos kleynste is/ wende de anderen een weynigh gesoter : noord oost 10 Wijlen van Kyobo, tot een ronde Eplandekens/ dat aende zypdt syde vande Leeylekste vier Chyncho noordt oost/ wel soo Noordelykken acht Wijlen; lept op de Chyncho hoogte van 24 graden : vande ronde Eplandekens tot de Leeviree Chyncho hoogeit van 24 graden: van het voorzchreven kis Chinchio sult op pikadore de grondt vinden kleyn sant/ met sommighe schelpkens vermengt / ende Chinchio tegens Chinchio over klep gront de diepte van 18 tot 22 Dadem: van Chinchio gheleghen op 24 graden 20 minuten/ tot Cabo de Cumbor Noordt Oost Cabo de 82 Wijlen/ langhens dese Cust is 't al vol Eplanden ; ontrent Chinchio sult Cumbordaer sandt grondt vinden/die ghy te vooren niet ghehadt hebt/ op 18/20/21 Dadem: van het ronde Eplandt voor Chinchio tot Cabo de Cumbor Noordt Oost/ende Noord oost ten noorden 83 Wijlen/ langhens dese Cust ist al vol Eplanden.

113. Cap de Cumbor is gelegen op de hoogte van 28 $\frac{1}{2}$ grad./tot gebroche Eplanden van meaxima, wat van 7 in't getal sijn / n. o. ten oosten 84 mijl/ ma Eplanden/ontrent half wegen sult een modder banck vinden van 35/36/40 dadem: den Cap de Cumbor tot dese voors/ ende over de Banck/diep 52/54/58 dadem/ aende de oost zijde van meaxima geen gront/ aende West zijde wel.

114. Vande oost hoech Leque Pece gelegen op 25 $\frac{1}{2}$ graden tot meaxima Leque Pece Noord oost ende noord oost ten noorden honderd ende dertigh mijlen: dan met de zuidelykse winden die ghemeeneliken inde maent van Julio ende Augusto uft den Z. L. oosten waepen/ ist gheraden een streech oostelicher/ aen te gaen.

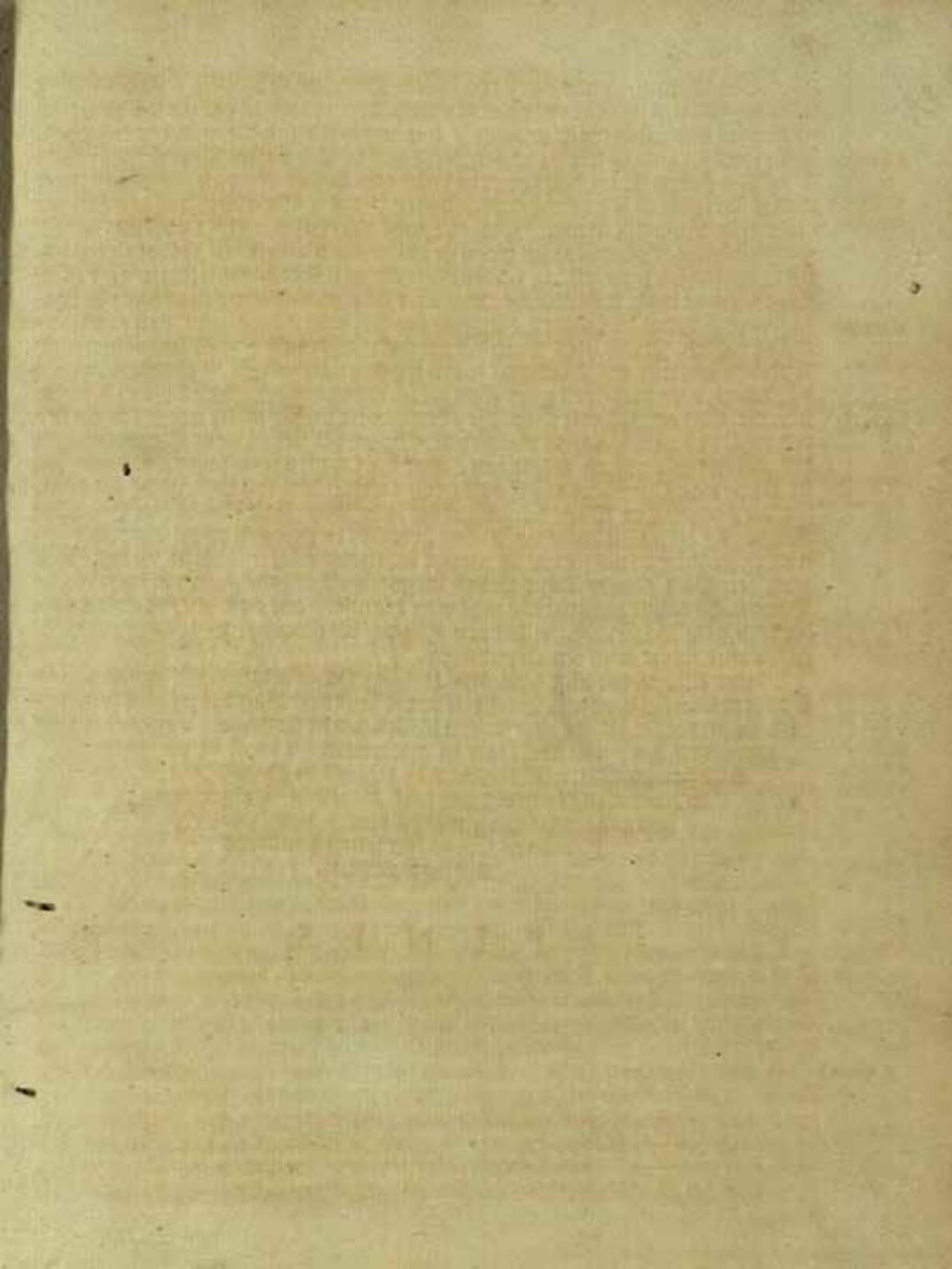
115. 't Middel-lant vande Eplanden meaxima, op de hoogte van 21 grad. langheden 50 minuten/4 graden wassende noord oosterlinghe/ tot Nangefackue n. lacque o. ten oosten 20 mylen; in desen weg geen ander gront/ als by de Cust van Nangefackue, tot vier Eplandekens/ waer van het zuidelykste spits/ heeft het satsoen van een Toorn/daer is ver's water op/ men laetse alle vier een sierboot leggen/ noord noord West 4 Wijlen vande voors/ Eplanden/ tot

een ronda Eplandt/ende noch een lanch-werpigh Eplandt / noordt west ten noorden dyp mylen: als ront Eplandeken noordt noort west/van u lept ist diep 26 vadem Schelp grondt / dat w^p aen bagboord lieten legghen: 't Eplant Firando is seer kenbaert/heeft aen de Tupt ende Z. oost syde eenen scharpen Pieck staen; dan loopt het niet een Sadel af; dan comender twee vande Bergen van't ronde Eplandeken / tot 't Eplant Coetche strecth een cleyne djoochte af:aen't noordt epnde ontrent een myl noortlicher/sijn gelegen twee Eplandekens d'een grooter als d'ander / is Noordt/ten oosten 4 mylen/diep 27, 28, 24 vadem/latense aen stierboort leggen/op't nauste een groot mple wijt:vande twee laet sie Eplandekens / tot voor de Bape Coetche,noort ten oosten 3 mylen/ soo dat van Nangelsackque is tot Coetche 14 mylen. Item/ men mach't ronde Eplandeken / ende lanchwerpigh Eplandeken wel aen stierboort laten leggen/ en eenige Eplandekens aen bagboort,daer mede een goet Canael is/wydt een myl/diep 23 a 24 vadem: van dit Canael/ tot een Clip/ die essen boven water leydten noort ten westen een myl/22 vadem:vande voorseyde Clippe/tot het tweede Canael noordt ten oosten twee mylen/ whdt een groot half myl:vande laetsste Canael/tot de Baye van Coetche: noordt oost/ ten oosten / wel soo oosteliche vier mylen/diep brypten de Bape 24, 26 vadem inde Baye van Coetche leydten men ten Ancker op 10 a 12 vadem vaste clep grondt / is gelegen op de noorder bryce van 33 graden 20 minuten/ men leydpt beschudt voor alle winden/ behalven voor een Oost / ende Tupt oosten windt: oost Tupdt ooste cours recht de Baye in/is whdt ontrent een myl van't landt / dat oost Tupdt oost van u leydpt,vande Baye Coetche,tot een Clippe/ die men aen Bagboort laet leggen/noort noort oost/een cleyne myle.

Vande Clippe/tot de Logie/ooste Hollants Hups noort west/ een goteling schootg;men sal hem wel wachten voort lant aen Bagboort/ also de hoech blach afstrecth/in het overstecken valien harde stroomen/ men wert ghemeynlyk daer met Bercken in ghewricht / 't is al vuple grondt.

Als hoogh water is/ soo valt de stroom de Haven van Firando in,daer meugen in leggen 5 a 6 Schepen/alwaer w^p op den 4 Augusti sijn ghearriveert ; van Jaccatra tot Firando in Jappan sijn seiven honderdt vyftigh mylen.

F I N I S.

Cat.
V.R. 17/9/76

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI

Please help us to keep the book
clean and moving.